

Yesugât den sinji âlipņâ Lukaņâ kulemguiip.

Lukaņâ Yesugât den sinji kulemgum Teopilo pindip.

¹ A donþep, zen kut ñâi ñâi bonņâ osetniņan âsageip, zorat den sinji kulemguwe. ² Yesugât arâpņâ, zen zâk sot tapņâ kut ñâi ñâi zo ek naņgâmņâ dâzâņgone kulemguwe. ³ Oi nâņgoot yatik topņan gâbik kut ñâi ñâi muyagem gâip, zo mulunâk sâm pitiņkum nâņgâm naņgâm, Teopilo a patânâ, gâgât den sinji zo kulemgubâman. ⁴ Oi zo sâlâpkum itâ nâņgâm kwâtâtiban. Den sinji otgiwe, zo bonņâ.

Anutugât sumbem a ñâiņâ Sakariagâren âsageip.

⁵ Herodeņâ Yuda hânân a kutâ ândeip, narâk zoren Anutugât tirik namâ galem a ñâi ândeip, kutņâ Sakaria. Zâk Abia zâkkât kâmurân gokņâ. Ambinņâ Elisabete zâk Aaronġât kiurâpņâ zeņġâren gokņâ. ⁶ Zet Anutu mâteņan târârak ândiwet. Anutugât gurumin den aksik lum târârakņâ ândiwet. ⁷ Elisabete zâk kâpin ândeipkât murarâ buņ ândim a ambân sombâ urâwet.

⁸⁻⁹ Oi hilâm dâp tirik namâ galem a ñâi tirik namin bagimņâ nalem wârânņoot kârâbân oi sei kâbak hitom âlipņâ zâimâip. Oi Sakaria ândei ko zâkkât a kâmut zo zen tirik namâ galem

upigât narâknâ mâte oi tirik namin baginam wenzu pane muyageip dâp namin zâimarâwe. ¹⁰ Sakaria zâk tirik namin zâi om tâi a ambân donbep zen âknjan tap Kembangâren ninâu sâam tarâwe. ¹¹ Kembangât sumbem a nâinjâ zâkkâren âsageip. Sumbem a zo nalem kâbak uuñâ kândâtñan bongen âsagem kirip. ¹² Âsagem kiri Sakaria ekñâ pârâkpam kenğât oip. ¹³ Yatâ oi ko sumbem a zorâñâ itâ sâam dukuip, “Sakaria, gâ mân kenğât ot. Kembuñâ ninâuğâ nângipkât ambingâ Elisabete kâmbonñâ op nangâ mimbap. Zâkkât kutñâ Yohane sâban. ¹⁴ Umgâ sâtâre upan. Âsagei a ambân donbepñâ umâlep nângâbi. ¹⁵ Zâk Anutu mâtenñan patâ opñâ ândibap. Oi zâk mamñangât kâambo kâligen zeî Tirik Kaapumñâ topkwap umñan piksâbap. Zâk wainñ sot too kâtikñâ mânâk nimbap. ¹⁶ Zâknâ den dâzângoi Isirae a donbep zen umziñ melânñ Kembangât a upi. ¹⁷ Zâknâ Propete Elia yatâ Kaapum sot imbanñoot op Kembu kore okñangâbap. A patâ zenğât umziñâ melânñi katep zenğâren âi gâsubap. Oi a um kâtik zen umziñ melânñi târârak zenğât holi yatâ op ândibi. Zo yatik Kembangât sinji a ambân kubikziñgi ândibi.”

¹⁸ Sumbem anñâ yatâ sâi Sakaria itâ mâburem dukuip, “Nâ sot ambinâ, net a ambân sombâ, zorat dap op gâgât den nânga bonñâ upap?”

¹⁹ Sâi sumben anñâ itâ sâam dukuip, “Nângâ. Nâ kutnâ Gabirie. Nâ Anutu mâtenñan kinman. Zâknâ sângonnogi gem ga sinji den âlipñâ zi dâgogan. ²⁰ Zorat nângâ. Dinnâ nângâna mân bon uapkât zorat hâuñâ kopa op

dingâ buŋ op ândina den dâgogan, zo bonŋâ muyagibap.” ²¹ Sakaria zâk tirik namin narâk kêrep tâi a ambân zen âkŋan mambât tapŋâ nâŋgâm kwâkâm tarâwe. ²² Yatâ utne Sakaria zâk gemŋâ den dâzâŋgobam kwagip. Kwagi ekŋâ itâ nâŋgâwe, “Zâk tirik namin sen mârât eksap.” Yatâ nâŋgâne Sakarianâ bikŋandik dâp otziŋgip. Oi diŋâ buŋ op ândeip. ²³ Yatâ op ândim gâi nep tuutuunŋ narâkŋâ âki kamânân puriksâm arip.

²⁴ Oi bet ambinŋâ kâmbonâ oip. Oi kâin bâtnâmbut tik ândeip. ²⁵ Oi itâ sâip, “Kembu zâk sâi narâk ziren a ambân mâteziŋan aŋunnâ buŋ upap.”

Sumbem a ŋâiŋâ Maria muyaŋgip.

²⁶ Kâin bâtnâmbut âki Kembuŋâ sumbem a Gabirie sâŋgongoi Galilaia hânân, Nasarete kamânân arip. ²⁷ Zoren ambân sigan ŋâi ândeip, kutŋâ Maria. Maria zâkkât a siŋgi zo Dawidigât kiunŋâ Yosepe. Zâkkât siŋgi sâne ândeip. ²⁸ Oi sumbem a zo Mariagâren muyagem itâ sâmbu dukui, “Kembuŋâ umâlip otgibap. Gâ zorat sâtâre ot. Kembuŋâ gâ sot ândiap.”

²⁹ Sumbem aŋâ yatâ sâmbu dukui nâŋgi kwakmak oip. Umŋan itâ nâŋgip, “Den zo topŋâ dapkât sap?”

³⁰ Yatâ nâŋgi sumbem aŋâ itâ sâmbu dukui, “Maria, gâ mân keŋgât ot. Anutuŋâ gegi âlip uat. ³¹ Nâŋgâ. Gâ kâmbogâ op nangâ mimban. Zâkkât kutŋâ Yesu sâban. ³² Zâkŋâ patâ oi sumbem mariŋaŋgât nanŋâ sâbi. Kembu Anutuŋâ sâkunŋâ Dawidi, zâkkât gebâkŋan pâmbap.

³³ Oi Isiraegât kiurâp, zengât a kutâ op ândibap. Op ko zâk narâk bunâ ândim zâibap.”

³⁴ Sâi Marianâ itâ sâm dukuip, “Nâ a bunâ ândianân den sat, zo dap op âsagibap?”

³⁵ Yatâ sâi sumbem anâ den itâ mâburem pindip, “Tirik Kaapumnâ gâ sot gei tâpap. Oi sumbem mariņangât imbanandâ mamnâ tatgibap. Zorat nangâ zo Anutugât nannâ sâbi.

³⁶ Oi nâi dâgoga nângâ. Bukugâ Elisabete, zâk ambân sombânâ nannâ mimbap. Elisabetenâ kâmbonâ tâi kâin nâmburân kânok âkip. Zâk kâpin ambânâ yatâ uap. ³⁷ Anutu zâk kut nâi nâi tuubam mân kwakmap.”

³⁸ Yatâ sâi ko Marianâ itâ sâm dukuip, “Nâ Kembangât kore ambân. Zorat ko den sat, zo âlip otnibap.” Yatâ sâi sumbem anâ birâņangâm arip.

Marianâ Elisabetegâren âi egip.

³⁹ Maria zâk mâik nâi ândim zaatnâ Yuda zengât barin kamân nâi tâip, zoren arip. ⁴⁰ Âi takâm Sakariagât mirin zâim Elisabete sâm sâtâre okņangip. ⁴¹ Yatâ mângari nângi umņan katep seronkoip. Oi Tirik Kaapumnâ Elisabete umņan piksâi den kâtiknâ sâm itâ sâip, ⁴² “Bukunâ, Anutuņâ mäsop mingibap. Ambân nâmbut zengât mäsop yatâ bunâ. Walâm mingibap. Oi kâmbogâ kâligen muyagem ziap, zâk yatik mäsop miņangâbap. ⁴³ Opon, Gâ kembunangât mamnandâ nâgâren gaat. ⁴⁴ Gâ mângannina kâmbonan katep sâtâre op âim gâi nângan. ⁴⁵ Gâ Kembangât den nângâna bon oip, zorat gâgât nânga sâtârenpoot uap.”

Marianjâ mâpâmâpâse den sâip.

⁴⁶ Oi Marianjâ itâ sâip, “Nâ umnandâ Kambu sâmbâlip kwâkņangan. ⁴⁷ Um dâpnandâ Anutu kubikkubiknâ sâmbâ sâtâre okņangan. ⁴⁸ Nâ zâkkât kore ambân giginjâ ua ko nâ mem zâi kwatnigap. Zorat a ambân zen sâmbâ bâbâlan kwatnibi. ⁴⁹ Kambu zâk kâwalinootņâ nâgâren kulem mârâtņoot kuap. Kutsiņņijâ hâlâluyâk ziap. ⁵⁰ Hurat kwâkņangâme, zen um lumbenņangât opņâ kisângoit, sâkurâpņiņ zengâren gâbâ on galem otziņgâm gâip. ⁵¹ Imbanņangât opņâ a umziņangât zâizâiņâ op ândime, zo zângom kâbakņei siņsururuņ âime. ⁵² A kutâ zen ko kâbakņeziņgi ginetâ a giginjâ minziņgâm zâi zâmbanmap. ⁵³ A ambân kâbâ kanpitâ, zo kâbâ kwatziņgâmap. Oi sikumziņ patâ, a zo kâbakņeziņgi bet bâsaņ âime. ⁵⁴ Oi Isirae kore a ambân gakâņâ um lumbenņangât op tânzângoip. ⁵⁵ Sâkuniņâ Abaram sot kiurâpņâ ândibi, zen um lumbenņangât den dâzângoip. Zorat yatâ otņiņip.” ⁵⁶ Oi Maria zâk kâin karâmbut Elisabete sot ândim kamânņan âburem arip.

Yohane âsageip.

⁵⁷ Elisabete zâk katep mimiņ narâk oi nanņâ meip. ⁵⁸ Katep âsagei ko kamârâpņâ sot torerâpņâ, zen Kambu umâlepņangât bonņâ zâkkâren muyageipkât umâlip nânğâwe.

⁵⁹ Katep âsagei sirâm nâmburân zagât tapņâ karâmbuņan a ambân zen mindumņâ katep kwabâ kwâkņangâwe. Oi ibâņâ Sakariagât kutņâ pindânam sâwe. ⁶⁰ Sâne mamņandâ kwâkâziņgâm sâip, “Buņâ. Kutņâ Yohane sânat.” ⁶¹ Sâi

itâ dukuwe, “Torerâp zengâren kot yatâ zo mân ziap.” ⁶² Sâmb kwâkâyanğâm Sakaria zâk nanğanğât kutnâ sâbapkat betnâ dâp oknangawe. ⁶³ Oknangâne ekap nibigât biknandâ dâp tuugi pindâne zitâ kulemgui, “Kutnâ Yohane.” Yatâ kulemgui zen eknâ pârâk parawe. ⁶⁴ Oi zorânak nâmbâlamnâ puriksâi den sâmb Anutu mâpâseip. ⁶⁵ Oi ko kamân toren toren a ambân tap âiwe, zo den zo nângâne imbanâ oip. Oi Yuda zengât barin ândiwe, zo zen siŋgi âragum nanğawe. ⁶⁶ Oi zen den zo nângâm itâ sâwe, “Katep zo lâmbatnâ dap upap?” Sâne Kembunâ katep zo galem oi ândeip.

Sakarianâ den sâmb Kembu mâpâseip.

⁶⁷ Ibânâ Sakaria zâkkât umñan Tirik Kaapum piksâi mâpâmâpâse den itâ sâip, ⁶⁸ “Isirae a ambân nen Kembuniñâ Anutu mâpâsinâ. Zâknâ arâpñâ nen niŋgitnâ tâbaniñ miap. ⁶⁹ Oi kore añâ Dawidi, zâkkât kiurâpñâ nenğâren gâbâ a nâi bâliñan gâbâ mâkâniñgâbapkat sâi âsagiap. A zo zaat betniñan mimbap. ⁷⁰ Mârumñan sâi Propete gakârâp den kânñan sâwe, zorat dâp yatâ âsagiap. ⁷¹ Zâknâ kâsa otningâme, zengât bitziñan gâbâ betniñan mimbap. Um kâlak otningâme, zengât bitziñan gâbâ gâbâreniñgâbap. ⁷² Sâkurâpniñâ zen sot um lumbegât târotâro oip, zo nângâmñik otningâbapkat sâip. ⁷³ Kâsarâpniñâ zengâren gâbâ mâkâniñgâbapkat sâkuniñâ Abaram sâmb kâtigenaŋgip. ⁷⁴⁻⁷⁵ Yatâ otningi sâkniñ sânduksâi um hâlâlu, um salek ândim ninâu sâmb ândim munat.

⁷⁶ Oi katep, gâ sumbem mariñanğât Propete a op ândiban. Oi Kembu kândom oknangâm

mâtâp kârâm kubikpan. ⁷⁷ Oi Kembangât a ambân kâmut kubikkubik den dâzângona nângâm unziņ melânne Kambu zâk tosaziņ gulipkubap. ⁷⁸ Anutu zâk umņâ patâ nengâren ziapkât sâi nâtâtigân gâbâ haņsâbap. ⁷⁹ Mârum nâtâtigân ândim munam urâwen. Irak ko âsakņâ niņgâbap. Âsakņâ âsagei lumbeņangât mâtâp ekņâ lânât.”

⁸⁰ Oi katep zâk um sâkņâ lâmbarip. Oi mirâ kamân âtânan ândei nep narâk mâte oi Isirae a ambân zengâren âsageip.

2

Yesu katep âsageip.

(Mt 1:18-25)

¹ Narâk zoren Roma zengât a kutâ Augusto zâkkât den itâ zeip, “A ambân hân dâp kutziņ kulemgum sâlâpkubi.” Nep zo mârumņan mân tuuwe. ² Kwirinio zâk Siria hânân a kutâ op ândei nep zo topkwarâwe. ³ A ambân ândiwe aksik kutziņâ kulmegunam utne kamân topziņan âiwe. ⁴ Yosepe zâk Dawidigât kiun, zorat Galilaia hânân Nasarete kamân birâm Yudaia hânân Dawidigât kamân Betelem, zoren zariņ. ⁵ Oi ambân siņgiņâ Maria, zâk zot kutzikņâ kulemgubâ sâi kâmbonoot diigi âiwet. ⁶ Âi takitâ Maria katep mimiņ narâkņâ oip. ⁷ Narâk oi kândom nanņâ memņâ sâņgumņâ kâpimņâ bâu patâ makaugât waņgâyân pâi gei zeip. A ambân zen zâk lomba mirâ piksâwegât kian kârumņâ makaugât waņgâyân pâitâ gei zeip,

⁸ Oi nâtik zoren kamân naņgâmņan a nâmbutņâ râma galem tarâwe. ⁹ Galem tatnetâ Kembangât

sumbem a nâinâ zengâren âsagei Kembugât âsaknandâ âsageziŋgi kenġât donġep urâwe. ¹⁰ Oi sumbem a zorâŋ itâ sâm dâzânġoip, “Zen mân kenġât utnek. Nânġânek. Nâ zengât den sinġi âlip mem gaan. A ambân zen zo nânġâmġâ sâtâre upi. ¹¹ Itârâŋ sirâm ziren kubikkubik mariŋâ, Kembu Kristo, Dawidigât kamânân âsageziŋġap. ¹² Oi sâm mânânġât ziŋġa nânġânek. Zen katep mâik nâi sânġumġâ kâpimġâ makau zengât nalem ninġ waŋġâyân ziap, zo âi ikpi.” ¹³ Den yatâ sâi zorenâk sumbem a kâmut patâ bukuziŋġâren ġemġâ Anutu itâ sâm mâpâsiwe, ¹⁴ “Anutu u sumbemân sâm âlip kwâkġânġânâ. Zâkġâ hânân a buku otziŋġap, zengâren um lumbe muyag-ibap.”

Râma galem a, zen Yesu âi igâwe.

¹⁵ Sumbem a, zen âburem zâine galem a zen itâ sâm âraguwe, “Nen Betelem kamânân zâim Kembuġâ den sap, zorat bonġâ iknâ.” ¹⁶ Yatâ sâm kek zâimġâ Maria sot Yosepe muyagezikâm katep mâik makau waŋġâyân ze iġâwe. ¹⁷ Oi âimġâ a ambân sumbem aġâ den sâip, zo dâzânġowe. ¹⁸ Oi galem a zengât den nânġâwe, zo nânġâne imbânġâ oip. ¹⁹ Mariaġâ ko den zo nânġâm kwâtâtem ândeip. ²⁰ Râma galem a, zen âburem âim sumbem aġât den sot Yesu katep iġâwe, zorat Anutugâren sâiwap sâm mâpâsiwe.

Simeon sot Hana, zekât den.

²¹ Yesu katep âsagem ze i sirâm nâmburân karâmbut oi kwabâ kom kutġâ Yesu sâwe. Mârum Maria mân kâmbonġ oi ko kot zo sumbem a

nâinjâ sapsum dukuip. ²² Mosegât den zeip, zo luwe. Marianâ kendon ândimjâ Yosepe sot Yesu katep mem Yerusalem kamânân zâim mamjâ sot nanjâ, zet Mosegât den lum sâkzik salek upapkât Anutugâren lâmbaŋ uwet. ²³ Zorat Kembangât ekabân gurumin den nâi itâ ziap,

²⁴ “Kândom narâpziŋâ âsagine Kembangât sinji sâbi. Sâmjâ kembâ patâ zagât mo mâik zagât, zo mem Kembangât sinji sâm kom umbi.”

Oi zet Kembangât gurumin den zo wâratkum urâwet.

²⁵ Oi Yerusalem kamânân a nâi ândeip, kutjâ Simeonj. Zâk a târârak ândim Isirae a zengâren lumbenâ muyagibapkât mambât ândeip. Oi Tirik Kaapumjâ umjan gei piksâm den itâ sâm muyagem pindip, ²⁶ “Gâ mân mona Kembu Kristo muyagei ikpan.” ²⁷ Oi Tirik Kaapumjâ okŋaŋgi tirik namin zariŋ. Zari Maria sot Yosepe, zet Mosegât den lum Yesu katep mem zâiwet. ²⁸ Mem zariŋ Simeonj katep zo lumjâ Anutu itâ sâm mâpâseip, ²⁹ “O Kembu, den sâin, zorat bonjâ âsagiap. Zorat umnâ âlip oi mumbat. ³⁰ Sinnandâ kubikkubik a zi eksan. ³¹ Kubikkubik a zi hân dâp anjâ ambânjâ zinjâ ikpigât muyagiat. ³² Zâknjâ kwakmak a ambân kamân nâin nâin ândie, zen âsakjâ zingâbap. Isirae a nenjât kutsinginiŋâ lum zaatpap.” ³³ Yesu katepkât yatâ sâi ibâ mamjâ zikjâ nângitâ imbanjâ oip. ³⁴ Oi Simeonj Anutu âlip otzingâbapkât sâm Maria itâ sâm dukuip, “Katep zirânjâ Isirae a nâmbutjâ zâmbari gine nâmbutjâ ko lum zaatzingâbap. Yatâ oi a nâmbutjandâ sâm bâliŋ kwâkŋaŋgâbi. ³⁵ Zo

yatâ âsagei a donbep nânġânânġâziŋġât topŋâ muyagibap. Oi ġâ ko sâknam kâlakŋâ nânġâban.” Simeonâ Maria den yatâ zo sâm dukuip.

³⁶ Oi ambân ŋâi ândeip, kutŋâ Hana, Panueġât bâratŋâ. Asereġât kiurâp zengâren gokŋâ. Katepŋan ġâbâ a mem zâk sot ândei kendon nâmburân zagât âki moip. ³⁷ Malâ ândim zari kendonġâ 84 oi sombâ oip. Ambân zo Propete ambân. Zâk tirik namin âsâbân ândimġâ nalem birâm Anutugâren ninâu nep tuum ândimâip. ³⁸ Ambân zorânġâ narâk zoren tirik namin zâim katep ekŋâ Anutu sâm âlip kwâkŋanġip. Yerusalem kamânân Kristo muyag-ibapkât mambât ândiwe, zen Yesu katepkât sinġi dâzânġoip.

³⁹ Maria sot Yosepe zet Kembuġât gurumin den sâsânġâ, zo op nanġâm Galilaia hânân, Nasarete kamânân puriksâm âiwet. ⁴⁰ Zoren ândeitâ Anutunġâ kâtep galem okŋanġi lâmbatŋâ kâtigem nânġânânġânġâ patâ oip.

Yesu katep kendongât Yerusalem kamânân zarip.

⁴¹ Maria sot Yosepe zet kendon patâ dâp Yerusalem kamânân zâimarâwet. Yuda zengât kendon patâġât zâimarâwet. ⁴² Oi Yesu katep kendonġâ kiin zagât oi kendongât zâizâiŋ narâk mâte oi diigitâ ârândânġ zâiwe. ⁴³ Zâi ândine kendon âki Maria Yosepe, zet Yesu katep mân nanġâm Yerusalem kamânân pâitâ ândei zikŋâ puriksâwet. ⁴⁴ Puriksâm a oserân mârûm ariap sâm âi mâtâbân buku torerâpzik zengâren kârûm ândeitâ ŋâtiksâip. ⁴⁵ Zengâren mân

muyagemnâ âburem Yerusalem kamânân kârum âiwet. Kârum ândeitâ sirâm zagât âkip. ⁴⁶ Âki ko sirâm karâmbuñan tirik namin tâi muyagiwet. Zâk zoren Kembugât gurumin den zorat galem a, zengât oserân tap dinziñâ nângâm topñangât mâsikâziñgip. ⁴⁷ Oi a tarâwe, zen aksik nângânângânangât sot diñangât nângâmñâ imbanâziñ buñ oip. ⁴⁸ Zengât oserân tâi ibâ mamñâ zet ekñâ pârâk parâwet. Oi mamñandâ itâ sâm dukuip, “Katep, gâ wangât yatâ otnikat? Oi ibâgoot, net umbâlâ op kârugim ândiet.” ⁴⁹ Sâi Yesuñâ itâ sâm dâzâkoip, “Zet wangât kârunim ândiabot? Nâ Ibânangât nebân ândibatkat sâm nigip. Zet zo dap yatâ mân nângabot?” ⁵⁰ Yatâ sâi den zo nângâm kwagâwet.

⁵¹ Oi ibâ mamñoot Nasarete kamânân âburem arip. Zoren sâtzik lum kore otzikâm ândeip. Mamñâ mârum zâkkât diñâ nângip, zorat nângâmñik ândeip. ⁵² Yesu zâk nângânângâ sot sâkñâ ârândâñ lâmbat ândei Anutu sot a, zen ek nângâne âlip oip.

3

Yohane nep topkwâip

(Mt 3:1-12; Mk 1:2-8; Yo 1:19-28)

¹ Tiberia Sisa zâk kendonñâ kiin bâtnâmbut Roma a kutâ op ândei Yohaneñâ nepñâ topkwâip. Narâk zoren Pontio Pilatonñâ Yuda hânân a kutâ ândeip. Herodeñâ Galilaia hânân a kutâ op ândeip. Zâkkât munñâ Pilipo, zâk Ituraia sot Trakaniti hânân a kutâ op ândeip. Lisania zâk Abilene hânân a kutâ ândeip. ² Narâk zoren

Hanasi sot Kaipa, zet tirik namâ galem a zenğât patâzinâ op ândiwet. A zo a kutâ sot a sâtñâ ândiwe. Narâk zorenâk Sakariagât nannâ Yohane mirâ kamân âtânjan ândei Anutuñâ nep diñ sâm pindip. ³ Nep diñâ sâm pindi Yodañ too nâmbut nâmbut âim gam ândim a ambân umziñ melâñne too sanğonziñgi tosaziñâ buñ upapkât dâzângom ândeip. ⁴ Propete Yesaiñâ mârûm ekabân den ñai itâ sâm kulemgui ziap, zorat bonñâ muyageip. Den zo itâ,

“Mirâ kamân âtânjan a ñaiñâ âsagem den patâ itâ sâm muyagem ândiap, ‘Kembugât mâtâp kârâne târarak oik. ⁵ Sin dâwe, zo kârâm kwâarakune gânduñ oik. Bak patâ sot mâik kârâm kubikne kelâlulñ oik. Mâtâp gâñgonâ, zo târarak op nanğâbap. Bakñâ sinñâ kâpunñâ kârâm kubiknek. ⁶ Oi a ambân aksik Anutugât kubikkubikñâ, zo ikpi.’”

Yohaneñâ a den girem dâzângoip.

⁷ Oi a ambân kâmut patâ Yohanegâren âi too sanğonziñgâbapkât sâne dâzângom sâip, “Mulungât kiurâp zen. Bâliñâziñanğât hâuñâ takâziñgâbam uap, zo ñaiñâ dâzângoi bâliñâziñâ birâbi?” ⁸ Zen umziñ melâñ orot mâme âlipñâ utnek. Oi umziñan itâ mân nânğâbi, “Nen Abaramgât kiurâp, zorat kârâpñoot mân otñiñgâbap.” Nâ dâzângua nânğânek. Anutu zâk sâbâ sâm sâi kât zirâñ âlip Abaramgât kiurâp upi. ⁹ Zorat sa nânğânek Nak ñai bonñâ âlipñâ mân upap, zo ko mariñandâ kârâm kârâbân

umbamap. Nânga zo mârûm nak topņan pâi taap.”

¹⁰ Yatâ sâm dâzânġoi a ziņ māsikâm sâwe, “Nen dap utnat?” Sâne dâzânġoip, ¹¹ “A ñâi hâmbâ zâgât mem ândim a ñâi hâmbâ buņ ândei ñâi pindâbap. A ñâi nalemgât yatâ upap.” ¹² Oi kât mimiņâ a, zen yatik gamņâ too sanġonziņġâbapkat māsikâm sâwe, “Patâ, nen dap utnat?” ¹³ Sâne dâzânġoip, “A kutânâ sâip, yatik mimbi. Walâmņâ mân mimbi.” ¹⁴ Oi kâwali a zen yatik gam sâwe, “Nen dap utnat?” Sâne dâzânġoip, “Zen a laņ mân zânġom sâkziņanâk sâm kut ñâi ñâiziņâ mân mimbi. Patâziņandâ kâtziņâ ziņġâbap, zorik nânġâne âkâbap.”

Yohanenâ Yesugât topņâ sâm muyageip.

¹⁵ A ambân zen Yohanegât um zagât opņâ umziņan itâ sâwe, “Zâk Kristo mot ñâi.” ¹⁶ Sâne Yohanenâ itâ sâm dâzânġoip, “Nâ tooyâk sanġonziņġan. Ka kândâtņan ñâi gam taap. Zâk kâwali ñâi zemņânġap. Zâk patâ. Nâ yatâ zorân irâ sikumņâ laņanġa mân dap upap. Zâkņâ gamņâ Tirik Kaapum sot kârâp sanġonziņġâbap. ¹⁷ Zâk sombem ġâbâġâbâriņoot gamņâ nalemgwapġwapņâ ġâbârem mindubap. Oi nalemgbonņâ kubikņâ mirâ umņan pâi tâpap. Iisâk ko ġâbârem kârâbân pâi simbap. Oi kârâp zo mân bâpsâbap.”

¹⁸ Yohanenâ ġirem den zo sot den nâmbutņâ dâzânġom ândeiġp.

¹⁹ Den yatâ dâzânġom ândimņâ a kutâ Herode kwâkânġanġâm dukuip. Wangât, zâk munġanġât ambân Herodia beġņan meip sot bâliņâ nâmbutņâ

oip, zorat op ko yatâ dukuip. ²⁰ Zorat kwâkñan Herodenâ bâlinâ târokwap Yohane tâk namin pâip.

Yohaneñâ Yesu too sanjorip.

(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)

²¹ Yohane tâk namin mân tâip, narâk zoren a donbep patâ Yohanegâren gane too sanjonziñgi ko Yesu zâk yatigâk ari sanjonñangip. Sanjori kin ninâu sâm tâi sumbem pâronşâi Tirik Kaapumñâ tobatñâ nii kembâ yatâ op zâkkâren gem gam kwâkñan pâip. ²² Oi sumbemân gâbâ den ñâi itâ âsagem gâip, “Nannâ, gâ umnandâ gâsugim birañmap. Gekñâ umnâ âlip opmap.”

Yesugât sâkurâpñâ.

(Mt 1:1-17)

²³ Yesu zâk kendon 30 upâ sâi nepñâ topkwâip. Oi a ziñâ zâkkât nângâne Yosepegât nanñâ oip. ²⁴ Yesugât âseñâ Eli, zâk Matatagâren gâbâ âsageip. Matata zâk Lewigât kiun. Lewi zâk Melikigât kiun. Zâk Yanaigât kiun. Zâk Yosepegât kiun. ²⁵ Zâk Matatiagât kiun. Zâk Amongât kiun. Zâk Nahumgât kiun. Zâk Esiligât kiun. Zâk Nagaigât kiun. ²⁶ Zâk Maatagât kiun. Zâk Matatiagât kiun. Zâk Simeingât kiun. Zâk Yosegât kiun. Zâk Yudagât kiun. ²⁷ Zâk Yoanañgât kiun. Zâk Resagât kiun. Zâk Serubabegât kiun. Zâk Salatiegât kiun. Zâk Nerigât kiun. Zâk Melikigât kiun. ²⁸ Zâk Adigât kiun. Zâk Kosamgât kiun. Zâk Elimadamgât kiun. Zâk Eregât kiun. ²⁹ Zâk Yosugât kiun. Zâk Eliesegât kiun. Zâk Yorimgât kiun. Zâk Matatagât kiun. Zâk Lewigât kiun.

³⁰ Zâk Simeonġât kiun. Zâk Yudagât kiun. Zâk Yosepegât kiun. Zâk Yonamġât kiun. Zâk Eliakimġât kiun. ³¹ Zâk Meliagât kiun. Zâk Menagât kiun. Zâk Matatagât kiun. Zâk Natanġât kiun. Zâk Dawidigât kiun. ³² Zâk Yesegât kiun. Zâk Obedegât kiun. Zâk Boasigât kiun. Zâk Salagât kiun. Zâk Nasonġât kiun. ³³ Zâk Aminadabagât kiun. Zâk Adamiġât kiun. Zâk Aranigât kiun. Zâk Hezoronġât kiun. Zâk Peresegât kiun. Zâk Yudagât kiun. ³⁴ Zâk Yakobogât kiun. Zâk Isakagât kiun. Zâk Abaramġât kiun. Zâk Teragât kiun. Zâk Nahogât kiun. ³⁵ Zâk Serukkât kiun. Zâk Reugât kiun. Zâk Pelekkât kiun. Zâk Ebergât kiun. Zâk Selagât kiun. ³⁶ Zâk Kenanġât kiun. Zâk Apaksatkât kiun. Zâk Semgât kiun. Zâk Noagât kiun. Zâk Lamekkât kiun. ³⁷ Zâk Metuselagât kiun. Zâk Henokkât kiun. Zâk Yeretkât kiun. Zâk Malaleligât kiun. Zâk Kenanġât kiun. ³⁸ Zâk Enosigât kiun. Zâk Setkât kiun. Zâk Adamġât kiun. Adam, zâk Anutugâren goknâ.

4

Satanġa Yesu mâsikip. (Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

¹ Tirik Kaapumġa Yesu umnjan piksâm oknjanġi Yodaġ too birâm barin mirâ kamân âtanjan âi ândeip. ² Oi zoren nâtik sot sirâm 40 ândei Satanġa mâsikâm ândeip. Oi narâk zoren nalem bun ândimġa tepnjanġat oip. ³ Tepnjanġat oi Satanġa itâ sâm dukuip, “Gâ Anutugât nanġa ândiat oi ko kât zirân sâna nalem oi ne.” ⁴ Yatâ sâi ko Yesuġa

itâ sâmb dukuip, “Kembugât ekabân den nâi itâ ziap, ‘Anâ nalembâk nem mân ândinat.’ ”

⁵ Sâi ko Sataņņâ bak kêrep nâin diim zâim hân dâp a kâmut kâmutņâ sot sikum kut nâi nâi âkņâlenjoot, zo tirâpkoip. ⁶ Oi itâ sâmb dukuip, “Imbaņâ sot kutsiņgiziņ patâ zemziņgâm ariap, zo gâ gibat. Zo nâgât bitnan pâipkât nâi mo nâi pindâbâ sâmb âlip pindâbat. ⁷ Zorat gâ umnâ topņan ga pindiņsâna gâgât op naņgâbap.” ⁸ Sâi Yesuņâ itâ sâmb dukuip, “Den kulem nâi itâ ziap, ‘Gâ Kembu Anutugâ kânok mâpâsiban. Zâk kânok kore okņanğâban.’ ”

⁹ Sâi Sataņņâ Yerusalem kamânân tirik namân pum kwâkņan pâi kiri itâ sâmb dukuip, “Gâ Anutugât nannâ ândiat oi ko zibâ pâtan gei. ¹⁰ Den kulem nâi itâ zo ziap, zo naņgâ, ‘Anutu zâkņâ sumbem arâp zeņgât bitziņan gâbanbap. ¹¹ Ziņâ bitziņandâ mingim geine kâtnâ mân gobap.’ ” ¹² Sâi Yesuņâ itâ sâmb dukuip, “Den nâi itâ ziap, ‘Kembu Anutugâ zâizâiņ mân okņanğâban.’ ”

¹³ Sataņņâ den top topņâ sâmb mâsikamņâ birâm narâk nâigât mambât ândeip.

*Yesuņâ Nasarete kamânân den dâzânğoiip.
(Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)*

¹⁴ Tirik Kaapumņâ Yesu mam okņanği Galilaia hânân âbureip. Âburei den siņgiņâ kamân dâp nâņgâm naņgâwe. ¹⁵ Oi kamân dâp mâpâmâpâse namin zâimņâ siņgi âlip dâzânğomâip. Dâzânğoi a ambân ziņâ sâmb bâbâlan kwâkņanğâwe.

¹⁶ Ândim âimņâ kamânņâ Nasarete, zoren âi yatik kendon nâin mâpâmâpâse namin zarip. Zâk

kendon dâp yatâ opmâip. Namâ kâligen zâim den sâlâpkum zinjâbam zaarip. ¹⁷ Zaari ko Propete Yesaia, zâkkât ekap pindâwe. Pindâne mâbâlaknem den itâ zeip, zo muyageip.

¹⁸ “Kembugât Kaapumņâ nâgâren ga tap nep itâ sâm nigip, ‘A giginâ sinji âlip dâzâņgoban. Tâk namin zâambarâwe, zo olanziņgâban. Sinziņ bâpsâsâņ sinziņ mem kubikziņgâban. A kâbakņezingâwe, zo luzingâban. ¹⁹ Kembu betniņan mimbapkât narâkņâ mâte uap, zorat dâzâņgoban.”

²⁰ Den yatâ sâlâpkumņâ Yesuņâ ekap namuņ ekap galem a pindâm ge tâip. Tâi ko a mâpâmâpâse namin tarâwe, zen aksik patâ zâkkâren sen kwap Yesu igâwe. ²¹ Oi den itâ topkwap dâzâņgoip, “Kembugât den sâlâpkua nâņge, zo itârâņ bonņâ âsagiap.” ²² Sâi zen diņâ nâņgâne kelâkņoot oi imbaņâziņ buņ oip. Oi ko itâ sâwe, “A zi Yosepegât nanņâ, zo ka.”

²³ Sâne itâ sâip, “Zen nâgât den sumbuņâ kom itâ sâbi, ‘Gâ sisi mâsek kubikkubik a ândiat oi ko gikâ sâkkâ kubikpan. Kapenaum kâmânân a ambân kubikziņgâna sinjigâ nâņgâwen. Zo yatik kamâņgan tuuna iknâ.’” ²⁴ Yatâ sâmņâ sâip, “Nâ perâkņak dâzâņgobâ. Propete ñai zik kamânņan nep tuugi nâņgâne yenņâ opmap. ²⁵ Oi perâkņak dâzâņgobâ. Propete Elia ândei maa patâ kendon patâ karâmbut sot kâin nâmburân kânok yatik kiri pu patâ âsagem hân dâp op zeip. Oi narâk zoren Isirae hânân ambân malâ doņbep ândiwe. ²⁶ Ka Anutuņâ Elia sâņgongoi Sareta kamân Sidon

hânân ambân malâ n̄ai ândeip, zâkkâren arip.
 27 Oi Propete Elisa ândeip, narâk zoren Isirae hânân sâk bâlâ a donḅep ândiwe. Oi zenḅâren gâbâ n̄aiḅâ mân âlip oi Naemaḅ, Siria hânân gok, zâk kânok âlip oip.

28-29 Yatâ sâm dâzâḅgoi a ambân m̄âpâm̄âpâse namin tarâwe, zen kuk opḅâ Yesu gâsum diim kamân kândâtḅan âim bakḅâ sim n̄ai kiribân pânâam urâwe. 30 Pânâam utnetâ zâkḅâ puriksâm osetziḅan gâbâ arip.

*Yesuḅâ Kapenaum kamânân nep tuugip.
 (Mk 1:21-28)*

31 Galilaia hânân kamân n̄ai tâip, kutḅâ Kape-naum. Yesu zâk zoren âi takâm kendonân den sâm dâzâḅgoip. 32 Den dâzâḅgoi a ambân zen diḅâ n̄aḅgâmḅâ itâ n̄aḅgâwe, “Zâk siḅi âlip mariḅâ yatâ den imbaḅâḅoot sâm dâtn̄aḅguap.” Yatâ n̄aḅgâm imbaḅâziḅ buḅ oip. 33 Oi m̄âpâm̄âpâse namin a wâkeḅoot n̄ai tâip. Wâkeḅâ Yesu ekḅâ den yu kambâḅ sâm sâip, 34 “Yei, Yesu Nasarete gokḅâ, wan otn̄iḅgâbam gaat? Gâ tâmbetn̄aḅgobam gaat? Nâ topkâ n̄aḅgan. Gâ Anutugât tirik a.”

35 Yatâ sâi Yesuḅâ den okḅaḅgâm sâip, “Gâ hirin̄sâmḅâ ayân gâbâ takâm âi.” Yatâ sâi wâkeḅâ a laḅ kâbakḅei a ambân m̄âteziḅan gei zei arip. Oi a zo mân tâmbetkoip.

36 Oi a zen ekḅâ imbâḅâziḅ buḅ oi âragwârâgu op sâwe, “Den zi dap dap? Zâk imbaḅâ patâḅâ wâke den dâzâḅgoi takâm âime.” 37 Oi siḅiḅâ kamân dâp laḅ kârâm arip.

Yesunâ Simon sibunnâ sot a nâmbutnâ kubikziŋgip.

(Mt 8:14-17; Mk 1:29-34)

³⁸ Yesu zâk zaat mâpâmâpâse namin gâbâ gemnâ Simonġât mirin zarip. Zoren Simon sibunnâ mâsek okŋaŋgi sâknâ kârâp op zeip. Oi zâkkât opnâ Yesu dukuwe. ³⁹ Oi Yesunâ gootŋan âi kinŋâ mâsek den dukui birâŋaŋgip. Oi ambân zo zorenâk zaat nalem om ziŋgâziŋgâ oip.

⁴⁰ Mirâsiŋ giari a ambân ziŋâ bukurâpziŋ sisi mâsek, zo Yesugâren diiziŋgâm gane biknâ kâukziŋan pam mâsek mem sândukŋan kwatziŋgip. ⁴¹ Oi a ambân doŋbep wâkeziŋâ moliziŋgip. Wâke zen a zengâren gâbâ gam den kambânâ sâm itâ sâwe, “Gâ Anutugât nanŋâ.” Yatâ sânam utne mân sâbigât dâzâŋgoip. Zen topnâ nâŋgâne Kristo oip. Zo sapsubegât sâip.

⁴² Mirâ haŋsâi mirin gâbâ gemnâ a mân ândiândiŋan, zoren arip. Oi a ambân zen kârûm âim muyagem zen sot ândibapkât aŋġan kârâne itâ sâm dâzâŋgoip, ⁴³ “Kamân toren zie, zoren âi Anutugât um topŋan ândiândigât den siŋgi âlipnâ dâzâŋgobat. Nâ nep zo tuubatkât sanġonnogi gewan.” ⁴⁴ Yatâ sâm Yuda zengât mâpâmâpâse namâ tap arip dâp den siŋgi âlip dâzâŋgom ândeip.

5

Yesugât sâtŋâ lum sarugât zuu doŋbep miwe.

(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

¹ Narâk ŋâin Yesu Genesarete saru sâtŋan âi kiri a ambân Anutugât den nâŋġanam ga

minduᅇaᅇgâwe. ² Minduᅇaᅇgâne kiri waᅇgâ zagât saru sâᅇᅇaᅇ tâtâ egip. Waᅇgâ mâirâp, zen waᅇgâyân gâbâ gem irâ too saᅇᅇon kirâwe. ³ Yesuᅇâ waᅇgâ zo egip. Nâi Simoᅇgât siᅇᅇi, zorâᅇ zâim dukui waᅇgâ zo mâik ᅇâi aline ari zoren kin siᅇᅇi âlip sâᅇ dâzâᅇᅇoip. Oi a ambân zen saᅇân tapᅇâ nâᅇgâwe.

⁴ Dâzâᅇᅇomᅇâ Simoᅇ itâ sâᅇ dukuiᅇ, “Saruyân âimᅇâ zuu sâᅇbubigât irâ pane giarik.” ⁵ Sâi Simoᅇâ itâ sâᅇ dukuiᅇ, “Patâ, nen ᅇâᅇtik nep tuum ândim zuu ᅇâi mân mien. Laᅇ gâgât sâᅇkâ lum âi irâ dum pâᅇbat.” ⁶ Oi irâ pane giari zuu doᅇᅇep piksâne sâᅇbum osine irâ ânâᅇgâᅇpam oip. ⁷ Sâᅇbum osimᅇâ bukurâᅇziᅇ waᅇgâ ᅇâin tarâwe, zeᅇgât kwâbâlap tuune ᅇam betziᅇan miwe. Zo sâᅇdune waᅇgâ zagât piksâᅇ saruyân geibam oip. ⁸ Simoᅇ Petero, zâk zo ekᅇâ keᅇgât op Yesugât um topᅇan âi pindiᅇsâᅇ sâip, “Kembu, nâ bâliᅇ mâme a, zorat ᅇâ birânim âi.” ⁹ Zuu imbaᅇâ zo ekᅇâ imbaᅇâᅇâ buᅇ oi ko yatâ sâip. ¹⁰ Oi bukuzatᅇâ Zebedaiogât nanzatᅇâ Yakobo sot Yohane sot a nambutᅇâ, zen yatik imbaᅇâziᅇ buᅇ oip. Oi Yesuᅇâ Simoᅇ itâ sâᅇ dukuiᅇ, “Gâ mân keᅇgât ot. Gâ saru zuugât nep tuum âᅇdein, yatigâk ayân nep tuum âᅇdiban.” ¹¹ Yatâ sâi zeᅇgât waᅇgâ saᅇân sâᅇbune zari kut ᅇâi ᅇâi zo birâm Yesu molim âiwe.

Yesuᅇâ sâk bâlâ a ᅇâi kubigip.

(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)

¹² Yesu zâk kamân ᅇâin âi âᅇdei sâk bâlâ a ᅇâiᅇâ ekᅇâ ga kiᅇ topᅇan pindiᅇsâᅇ zem itâ sâᅇ mâᅇpâseip, “Kembu, ᅇâ imbaᅇâᅇâ ziap, zorat ᅇâ

kubiknibâ sâmbâ âlip kubikniban.”¹³ Sâi Yesunâ biknandâ sâknan weemjâ sâip, “Nâ nângâgigan. Bâi, sâkkâ âlip oik.” Sâi zorenâk sâknâ âlip op usejâ sogeip.¹⁴ Oi Yesunâ den itâ sâmbâ dukui, “Gâ âlip uat, zorat den sinji a ambân mân dâzângom âim sâkkâ tirik namâ galem a tirâpkuna ikpap. Oi âlip uat, zorat Mosegât den zo lum nii mo zuu nâi mem ko Kembugât sinji sâmbâ tirik namâ galem a pindânan. Usegâ sogiap, zo a ambân ek nângâbigât yatâ otnan.”¹⁵ Oi a âlip oip, zorat den sinji kamân dâp ari a zen nângâm Yesugât dijâ nângâbigât sot kubikziñgâbapkât zâkkâren mindum gawe.¹⁶ Ka Yesu ko barâ katikjâ mirâ kamân âtânjan âim ninâu sâmbâ ândimâip.

*Yesunâ a kiñ bik mumunâ kubigip.
(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)*

¹⁷ Sirâm nâin Yesunâ a den sinji âlip dâzângom tâi Galilaia hânân gâbâ, Yuda hânân gâbâ sot Yerusalem kamânân gâbâ Parisaio a sot Kembugât gurumin den zorat galem a, zen ga a osetziñan tarâwe. Tatne Kembugât imbanandâ Yesu mam oknangi a kubikziñgip.¹⁸ A nâmbutjandâ a kiñ bik mumunâ helâñ aam pam mem gawe. Oi mirâ kâligen baginam utnetâ a donbep mindum tatne kwagâwe.¹⁹ Yatâ opjâ mirâ kwâknjan zâim ogep kwâsat pane a zo helâñoot pane Yesugât sângânjan geip.²⁰ Yatâ utnetâ Yesunâ nângâm pâlatânziñangât topjâ ekjâ a zo itâ sâmbâ dukui, “Arâ tosagâ biran.”

²¹ Sâi Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio, zen den zo nângâm itâ nângâwe, “A zi

dap yatâ? Zâk Anutu hutkum sap. Tosa birâbirân, zo Anutu zik kânok.” ²² Yatâ nânġâne Yesuġa umziġan den zo nânġâm itâ sâġm dâzânġoip, “Umziġan wangât den yatâ zo nânġe? ²³ Zen dap nânġe? Nep ikâ zorânġ bâbâlân? Tosa birâbirân mo sâk kubikkubik? ²⁴ A bonġâ nâ hânân ândim tosa birâbatkât imbaġâ zemniġap, zorat topġâ ikpiġât den zo dukuan.” Yatâ sâġmġâ a kiġ bik mumuġâ itâ sâġm dukuip, “Nâ dâġoga zaat isen koreġġâ mem kamânġan âi.” ²⁵ Yatâ sâi zorenâk mâteziġan zaatġâ isenġâ mem âim Anutu mâpâseip. ²⁶ Oi a zen zo ekġâ nânġâne imbaġâ oi Anutu mâpâsem kenġât op sâwe, “Itârân sen pup muyagei iksen.”

Yesuġa Mataio ġâsuiġ.
(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)

²⁷ Oi Yesu mirin ġâbâ ġemġâ arip. Âimġâ kât mimiġ a ġâi, kutġâ Lewi, kât pâpan mirânġan tâi ekġâ itâ sâġm dukuip, “ġâ nâ sot pâlatânġ op molini.” ²⁸ Sâi Lewi zâk zaatġâ kut ġâi ġâiġâ birâm Yesu molim arip.

²⁹ Lewiġâ mirânġan Yesuġât sii naleġ om kât mimiġ a donġep sot a nâġbutġâ sâi ârândânġa ġa niwe. ³⁰ Parisaio a sot Kẽmbugât ġurumin den zorat ġaleġ a, zen ġamġâ nânġâne mân dâp oi Yesuġât arâpġâ itâ sâġm mâsikâziġġâwe, “Zen wangât kât mimiġ a sot bâliġ mâġe a, zen sot naleġ nie?” ³¹ Sâne Yesuġâ nânġâm itâ sâġm dâzânġoip, “Sisi mâsek kubikkubik a zen a sâk ġwâlâ zenġâren nep mân tuume. A mâsekziġoot zenġâren âimġâ nep tuume. ³² A ziġġânġât sâġe,

‘Nen âlipnâ.’ Nâ zenğât bunâ. Bâliņ mâme a diiziņga umziņâ melânbigât gem gâwan.”

Nalem birâm kendon ândiândiņanğât den.

(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)

³³ Yesuņâ den yatâ sâi zen itâ sâm dukuwe, “Yohane arâpnâ, zen nalem birâm ninâu sâm ândime. Parisaio zenğoot yatik upme. Ka gâgât arâpkâ, zen ko nalem too laņ nime.” ³⁴ Yatâ sânetâ itâ sâm dâzânğoiņ, “A kutânâ arâņņoot ândei zen nalem mân birâm ândibi. ³⁵ Ândimņâ a kutâ betziņan mine kârubi, narâk zoren ko umbâlâ op nalem birâm ândibi.”

³⁶ Yatâ sâmņâ den sumbuņâ torenņâ itâ sâm dâzânğoiņ, “Nâiņâ hâmbâ uņakņan gâbâ mânânğât hâmbâ sâņgiņan gâribap? Nâi zo yatâ op sâi hâmbâ uņakņâ zo tâmbetkubap. Oi hâmbâ irakņandâ sâņgiņan ari tobat nâi opap. ³⁷ Oi waiņ too uņakņâ hâkop sâņgiņan mân gune geimap. Yatâ upi, zo ko waiņ too uņakņâ zorânâ hâkop sâņgiņâ kunziri waiņ sot hâkop ârândân buņ upabot. ³⁸ Zorat waiņ too uņakņâ hâkop uņakņan giari dâp upap. ³⁹ Oi nâi zâk waiņ sâņgiņâ nemņâ umņâ oip, zâk uņakņâ nem birâbap. Oi zâk itâ sâbap, ‘Sâņgiņâ nia naam uap.’ ”

6

Kendongât den.

(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

¹ Kendon nâin Yesu sot arâpnâ, zen kâlamân obândiwe. Âimņâ arâp zen segoņ bonņâ kânok kânok kwâkâm niwe. ² Yatâ utne Parisaio a ziņâ ziņgitņâ sâwe, “Zen wangât kendonân mân

orotnâ ue?” ³ Sâne Yesunâ itâ sâ m dâzân goip, “Dawidi sot arâpnâ nalemgât mom urâwe, zo sâlâpkume mo bujâ? ⁴ Dawidi zâk Kembangât namâ zoren zâimnâ Anutugât nale m hâlâlu sâsân, zo mem nemnâ arâp zingî niwe. Zo mân orotnâ. Nalem zo tirik namâ galem a ziijik nimbigât sâsân. A nâmbutnâ mân nimbigât sâsân. Dawidi sot arâpnâ zen nalem zo laj niwe.” ⁵ Yatâ sâm nâ sâip, “A bonnâ nâ kendongât mari nâ ândian.”

Yesunâ kendonân a nâi kubiknangip.
(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

⁶ Oi kendon nâin Yesunâ mâpâmâpâse namin zâim den singi âlip dâzân goip. Oi zoren a nâi tâip, zâk biknâ bongen humutnjik. ⁷ Oi Kembangât gurumin den zorat galem a sot Parisaio, zen kendonân a nâi kubigi ek nâ denân pânat sâ m ek tarâwe. ⁸ Oi Yesunâ nân gâ n gâzi njan ek a bik humutnjik itâ sâ m dukuip, “Zaat mâteyâk kin.” Sâi zaat kirip. ⁹ Oi Yesunâ a itâ sâ m dâzân goip, “Nâ mâsikâzinga sânek. Kendonân nep ikâ zorân âlip tuutuun? A kubikzingâzingân mo a tâmbetzân gozân go?” ¹⁰ Yatâ sâ m purikgurik op kin zingitnâ a zo itâ sâ m dukuip, “Bikâ târârak pa.” Sâi a zo yatâ oi biknâ âlip oip. ¹¹ Oi zen zo ek nân gâ m kuk op nâ dap mo dap ok n gâ n gâ nâ sâ m âraguwe.

Yesunâ a kiin zagât gâsuzingip.
(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

¹² Narâk zoren Yesu ninâu sâbam bâknjan zarip. Njâtik Anutu ninâu dukum tâi ha nsâip. ¹³ Ha nsâi arâp minduzingâm zengât oserân gâbâ a kiin zagât gâsum sâlâpzân goip. Oi kutzinâ Aposolo

sâip. ¹⁴ Kutziñâ itâ, Simon, kutñâ ñai Petero pindip. Zâk sot munñâ Andrea, Yakobo, Yohane, Pilipo, Batolomaio. ¹⁵ Mataio, Toma, Yakobo Alipaiogât nannâ sot Simon Zelote. ¹⁶ Oi Yuda Yakobogât nannâ sot Yuda Karioto kamânân gok. Yuda zâk ândim Yesu tirâpzângoi gâsuwe.

¹⁷ Yesuñâ a zo diizingâm gem hân gânduñan ga kin Yesugât a ambârâpñâ donbep sot Yuda hânân gâbâ sot Yerusalem kamânân gâbâ sot Tiro Sidon saru sâtñan zeñgâren gâbâ a ambân donbep, zen takâm diñâ nânngâbigât sot mâsekziñ kubikziñgâbapkât zâkkâren minduwe. ¹⁸ Oi wâkeziñoot zo kubikziñgip. ¹⁹ Yesugât imbanâñandâ zeñgâren ari kubikziñgip, zorat a ambân aksik sâkñan gâsunam urâwe.

Hâuñâ minatkât den.

(Mt 5:1-12)

²⁰ Yesuñâ arâpñâ ziñgit itâ sâip, “Kanpitâ ândime, zeñgât nânnga sâtârenoot uap. Zen Anutugât kiñ topñan ândibigât siñgi ue. ²¹ Narâk itârâñ tepkât op ândime, zeñgât nânnga sâtârenoot uap. Zo zen gâtâm nalem nem âkon upi. Narâk ziren isem weñ ândime, zeñgât nânnga sâtârenoot uap. Zen gâtâm sâtâre op girâñ ândibi. ²² A ziñâ zen a bonñâ nâgât op um kâlak otziñgâm kâbakñeziñgâm sâm bâliñan kwatziñgâbi, zorat zeñgât nânnga sâtârenoot uap. ²³ Yatâ otziñgâne narâk zoren umâlep op sâtâreyân kep kumbi. Wangât, gâtâm sumbemân sângân patâ mimi, zorat. A mârurñan ândiwe, zen yatik Propete sâm bâliñ kwatziñgâwe.

24 Ka narâk ziren sikumziņ patâ ândime, yei, zen wannâ mem sândukņan kwatziņgâbap?
 25 Narâk itârâņ sii nalem gom sambe ândime, yei, zen gâtâm tepkât op ândibi. Narâk ziren umâlibân girâņ ândime, yei, zen gâtâm âigirâp muyagem ândibi. 26 A ambân zen aksik sâm âlipņan kwatziņgâme, yei, zen dap upi? A mârur ândiwe, zen propete sarâņâ yatik sâm âlip kwatziņgâm ândiwe.”

Zen kâsarâpziņ buku otziņgâbi.

(Mt 5:38-48)

27 “Dinnâ nâņgâm te, zen dâzâņgobâ. Zen kâsarâpziņ buku otziņgâbi. Um kâlak otziņgâme, zo ziņâ âlip otziņgâbi. 28 Sâm bâliņan kwatziņgâme, zo ziņâ sâm âlipņan kwatziņgâbi. Bâliņ otgime, zeņgât op ninâu sâban. 29 A ñâi pâlomgâ kunziri toren pindâban. Nâiņâ hâmbâgâ kwâkņan mei kâligen mân aņgân kârâban. 30 Oi a ñâiņâ wan mo wangât sâi pindâban. Nâiņâ kut ñâi zo bekan mei mâburem nibangât mân sâban. 31 A torenņâ ziņ âlip otgibigât nâņgâmat, yatigâk gâņgoot a torenņâ otziņgâban.

32 Zen a toren umziņâ gâsâzâņgone zeņgoot umziņâ gâsuziņgâmap. Zen yatâ upi, zo ko Anutuņâ sâņgânņâ mân ziņgâbap. Bâliņ mâme a, ziņ yatâ upme, zo ka. 33 Zen buku otziņgâme, zorik otziņgâbi, zo ko Anutuņâ sâņgânņâ mân ziņgâbap. Bâliņ mâme a zen yatâ upme, zo ka. 34 Kut ñâi ñâi a ziņgâm zorat hâuņâ sâne ziņgâbi, zorat Anutuņâ hâuņâ mân ziņgâbap. Bâliņ mâme a zen bukurâpziņâ itâ sâm otziņgâme. ‘Gâtâm gâņgoot hâuņâ mâburem niban.’ 35 Zen ko walâm

itâ upi. Zen kâsarâpziņ umziņandâ gâsâzâņgom buku otziņgâbi. Kut ñâi ñâi ziņgâm zorat hâuņâ mân mimbi. Yatâ utnetâ Anutuņâ sâņgânņâ patâ ziņgâbap. Ziņgi ko zen Kembugât nan bârat op ândibi. Kembuņâ a gulipņâ sot bâliņ mâme a, zo âlip otziņgâmap. ³⁶ Sumbem Ibâziņandâ um lâklâk ândiap, yatigâk zeņgoot hânân um lâklâk ândibi.

³⁷ A torenņâ zeņgât top likuliku mân utne Anutugoot zeņgât topziņâ mân likubap. Gâ a torenņâ mem ge kwâkwat mân otziņgâna ko Anutugoot gâ mem ge kwâkkwat mân otgibap. Zen a zeņgât tosa birânetâ Anutuņâ zeņgât tosa yatik birâbap. ³⁸ Zen a kut ñâi ñâi ziņgâne Anutuņâ yatigâk kut ñâi ñâi doņbep patâ ziņgâbap. Oi zorat dâp buņâ, walâm ziņgâbap. Zen a otziņgâne Anutuņâ zo yatik zen otziņgâbap.”

Den sumbuņâ dâzâņgoip.

(Mt 7:1-5)

³⁹ Den sumbuņâ ñâi itâ târokwap dâzâņgoip, “A sen ñâtâtik ñâiņâ a bukuņâ sen ñâtâtik mâtâp tirâpkubap? Buņâ. Zet mâtâbân âim ârândâņ simân geibabot. ⁴⁰ Ekap namin katep ñâiņâ kwâkâm pindâmap, zo mân walâbap. Ka katep zâk nâņgâm nâņgâm ândim kwâkâm pindâm ândibap, zâkkât holi yatâ upap.

⁴¹ Gâ wangât bukuganğât siņan gwapgwap zo ek gikâ siņan nak sâmbaņâ mân ek nâņgat? ⁴² Nak sâmbaņâ siņan zei dabângen bukugâ itâ dukuna dâp upap, ‘Buku, nâņgâna siņan gwapgwap ziap, zo mem pambâ.’ Gâ sarâ a. Gikâ siņan

nak sâmbañâ ziap, zo mem pam ko bukuganğât sinjan gwapğwap mem pâna dâp upap.”

Nakkât topñâ.

(Mt 7:17-20; 12:33-35)

⁴³ “Nak âlipñan bonñâ bâliñâ mân muyagemap. Nak bâliñan bonñâ âlipñâ mân muyagemap. ⁴⁴ Nakkât bonñandâ sapsuwap. Sângerân bolep bonñâ âsagei minat mo? Zâlâliyân sam bonñâ muyagei mimbi mo? ⁴⁵ A âlipñandâ umñan gâbâ den âlipñâ sâmap. A bâliñandâ umñan gâbâ den bâliñâ sâmap. A umñan kut ñai ñai ziap, zo yatik lâunjan gâbâ kopğamap.”

Mirâ tuutuugât den.

(Mt 7:24-27)

⁴⁶ “Zen wangât lâuziñandik Kembuniñâ, Kembuniñâ sâmñâ den dâzângoman, zo mân lume? ⁴⁷ Nâgâren gam dinnâ nângâm lume, zen mirâ tuutuun a ñai, zâkkâren dâpkwap sa nângânek. ⁴⁸ A zorâñ mirâ tuubam tandâ kârep esi giari kât muyagem kwânângâm sâratkui kirip. Oi mirâ tuum nanji kiri map narâk oi pibâ patâ koi mirâ zo kâtikñâ tuugipkât kom osei kirip. ⁴⁹ Ka a dinnâ nângâm birâme, zen a ñai mirâ lolot tuugip, zo yatâ. A zo mirâ tuubam tandâ sarâ sarâ esi giari ko mirâ tuugip. Oi map narâkñâ oi pibâ patâ gamñâ mem sânsân tuugi kom giligâlak meip.”

7

Yesuñâ kore a ñai mâsekñoot kubigip.

(Mt 8:5-13)

¹ Yesu zâk a ambân den dâzângomņâ Kapenaum kamânân bageip. ² Zoren kâwali a patâziņâ zâkkât kore a mâsek op mumbam op zeip. Kâwali a patâ, zâk kore a zorat eluņ okņangip. ³ Zorat Yesugât den siņgi nângâm Yuda a patâ ziņâ Yesu diine ga mâsek a kubikņangâbapkât sâm dâzângoip. ⁴ Yuda a patâ Yesugâren gamņâ itâ sâm dukuwe, “Kâwali a patâ, zâk ândiândi târârak ândimapkât diņâ nângâban. ⁵ Zâk umņâ Yuda nengâren kinmap. Mâpâmâpâse namâniņâ muyagibapkât zâkņak kâtigem kât pâi muyageip.”

⁶ Yatâ sâne Yesuņâ zen sot arip. Âimņâ mirâ mâte upâ sâi kâwali a zo bukurâpņâ sângonzângoip Yesugâren gam itâ sâm dukuwe, “Kâwali aņâ itâ sap, ‘Gâ nâgâren mân gâban. Nâ wandâ yatâ, zorat op mirânan mân gâban. ⁷ Ninangât nânga mân dâp oi gâgâren gâbam kwaksan, gât ko gâ zorenâk tap ko denâk sâna kore anâ âlip upap. ⁸ Nâ a kutâ zengât kore a ândim sâtziņ luman. Oi ombenan kore arâpnâ ândie. Oi zengâren gâbâ nâi âi sa âibap. Nâi ga sa gâbap. Oi kore anâ yatâ tuuban sa tuubap.’ ”

⁹ Yesuņâ den zo nângi imbaņâ oi a ambân kâmut kirâwe, zengâren puriksâm itâ sâm dâzângoip, “Nâ dâzângua nângânek. Isirae a zengâren nângâm pâlâtâņ itâ nâi mân muyageman.” ¹⁰ Yatâ sâi ko kâwali a bukurâpņâ zen âburem âim mirin zâim igâwe. Iknetâ kore a zo âlip oip.

Yesuņâ katep nâi mumuņan gâbâ mângeip.

¹¹ Mâik nâi ândim Yesuņâ kamân nâi kutņâ Naiņ, zoren ari arâpņâ sot a ambân kâmut patâ

molim âiwe. ¹² Kamânân baginam utnetâ a mu-
muñâ ñâi lum gawe. Ambân malâ ñâigât nanñâ
kânok, zâk moip. Zâk hangunam kamânân gâbâ
a ambân donbep gem gawe. ¹³ Oi Kembuñâ
ambân malâ zo ekñâ umñâ nângâmñâ sâip, “Mân
ise.” ¹⁴ Yatâ sâmñâ âi ombonjan gâsui mem kine
itâ sâip, “Katep, dâgoga zaat.” ¹⁵ Yatâ dukui
mumuñandâ zaatñâ den den oip. Oi Yesuñâ
mamñâ pindip. ¹⁶ Oi a ambân, ziñâ zo ekñâ
kenğât op Anutu mâpâsem itâ sâwe, “Propete
patâ osetniñan âsagem ândiap.” Oi nâmbutñandâ
itâ sâwe, “Anutu, zâk a ambân gakârâp galemniñ
opmap.” ¹⁷ Oi zorat den siñjiñâ Yuda hânân sot
kamân toren toren dâp op arip.

*Yesuñâ Yohanegât den sâip.
(Mt 11:2-9)*

¹⁸ Yohane zâk tâk namin tâi arâpñâ zen Yesugât
den siñji zo âi dukuwe. ¹⁹ Den zo nângâm
azatñâ zagât Kembu itâ sâm mâsikâbabotkât
sângonzâkoip, “Mârumñan Propete a ziñâ a ñâi
gâbapkât sâwe, zo gâ mo ñâi gâbapkât ek
ândinat?” ²⁰ Sângonzâkoi Yesugâren âim itâ
sâwet, “Yohane too sañgonziñgip, zâk itâ sâm
sângonnâkuap, ‘A gâbapkât sâsânâ, gâ mo ñâigât
mambât ândinat?’ ”

²¹ Narâk zorenâk Yesu zâk a sisi mâsekziñoot
sot sinziñ bâpsâsân a donbep kubikziñgip. A
wâkeziñoot zo wâke moliziñgip. ²² Oi Yohanegât
azatñâ itâ sâm dâzâkoip, “Zet âimñâ kut ñâi ñâi
ek nângabot, zorat den siñji Yohane dukuit.
Sinziñ bâpsâsân, zen ikme. Kinziñ bâliñâ, zen

obândime. Um sâk bâlâ, zen âlipziņ upme. Kin-dapziņ bâpsâsân, zen den nânġâme. Mumuņâ, zen zaatme. A ambân kanpitâ, ziņâ den singi âlipņâ nânġâme. ²³ Nâi zâk nâġât nânġi mân âkon opmap, zâkkât nânġa sâtâreņoot upap.”

²⁴⁻²⁵ Oi Yohanegât azatņâ zet aritâ Yesuņâ a amban ândiwe, zo Yohanegât topņâ itâ sâm dazaņgoip, “Zen barâ kâtikņâ mirâ kamân âtânġan wan iknam âiwe? Zen gerâ nâi pibânġa kom kâbakņei iknam âiwe? Mo a nâi hâmbânġa neuleņoot iknam âiwe? Nânġe. A hâmbâ neuleņoot mem ândime, zen a kutâ namin tâtat mâme âlip tapme. ²⁶ Mo Propete nâi iknam âiwe. Zorat nâ dâzânġua nânġâneġ. A igâwe, zo Propete nâmbutņâ zen yatâ buņâ. Zâk Propete a nâmbutņâ walâziņġap. ²⁷ Zâkkât den kulem nâi itâ ziap,

‘Nânġâ. Nâġât kore a nâi sânġongua kândom otġibap. Zâkņâ mâtâpkâ kârâm kubikpap.’

²⁸ Nâ perâkņak dâzânġua nânġâneġ. Ambânân ġâbâ âsagiwe, zeņġâren ġâbâ a nâiņâ Yohane mân walip. Ka Anutugât kiņ topņan a ândibi, narâk zoren a ġiġiņâ ândibi, ziņâ ko walâbi.”

²⁹ A ambân aksik sot kât mimiņ a, zen ârândân Yohanegât den nânġâmņâ Anutugât den nânġâne bon oi Yohaneņâ too saņġonziņġip. ³⁰ Parisaio a sot Kembugât gurumin den zorat galem a, zen ko Yohanegât too birâm Anutugât den kândâtkune zeņġâren bon buņ oip.

³¹ Yesuņâ itâ sâip, “A narâk ziren ândie, zen ikâ zo zeņġâren dâpkwap sâbâ? Zen dap yatâ? ³² Zen katep yatâ ek birâ, nânġâm birâ upme. Kâtep

zen kamân sombemân tapnâ bukurâpziñâ itâ sâmbâ dâzângome, ‘Nen kep meindâ zen wangât mân kue? Nen umbâlâ kep mem iseindâ wangât mân isie?’ ³³ Yohane too sanjonziñgip, zâk wainj sot nalembân nem ândei ekñâ sâwe, ‘Zâk wâkenoot ândiap.’ ³⁴ Ka a bonñâ, nânñâ gamñâ nalembân sot wainj nem ândia nekñâ sâme, ‘Zâk kât mimiñ a sot bâliñ mâme a zengât buku. Nalembân sot wainj nem mân birâmap.’ ³⁵ Ka sa nânñânek. Anutugât nânñângâ ko a ambârâpñâ ziñâ topñâ nânñâmlum zaatne bonñâ âsagemap.”

Ambân nânñâ Yesu kinñâ sanjorip.

³⁶ Parisaio a nânñâ Yesu diim mirânñan zari nalembân niniñâ tâtarân tâip. ³⁷ Oi kamân zorat ambân lanj mâman ambân nânñâ, zâk Yesu Parisaio gât mirin zari sinjiñâ nânñângâ too hitom âlip nânñâ belonoot mem zarip. ³⁸ Oi Yesugât kândâtñan kin isei sinñâ toonñandâ Yesugât kinñan giari kâuk sâmotñandâ sanjori âron oip. Kinñan mânganñâ too wârânñâ âlip, zo sanjonñangip.

³⁹ Ambân zo yatâ oi Parisaio a Yesu diigip, zâkñâ ekñâ umñandâ itâ sâip, “Ambân zirat orot mâme bâliñâ. Yesu zâk Propete ândim sâi ko ambân zirat topñâ ek nânñâbap.”

⁴⁰ Yatâ nânñi ko Yesuñâ itâ sâmbâ dukui, “Simon, den nânñâ dâgoga nânñâ.” Dukui sâip, “Patâ, sâna nânñâbâ.” ⁴¹ Oi Yesuñâ itâ sâmbâ dukui, “Sikum a nânñâ a zagât kât tosa zikip. A nânñâ kât 5 handeret pindip. A nânñâ ko kât 50 pindip. ⁴² Oi hânñâ pindârat sâmbâ kâzikñâ buñâ, zorat ko tosazik birip. Oi zekâren gâbâ nânñâ sikum patâ a zorat umñandâ gâsum biranñap? Gâ nânñâgât sat?”

⁴³ Mâsiki Simonâ itâ sâip, “Kât donbep pindip zâkkât san.” Sâi Yesunâ itâ sâip, “Gâ âlip sat.”
⁴⁴ Yatâ sâmbângâren puriksâm Simon itâ sâmbdukuip, “Ambân zi eksat? Mirâgan kopga ki sanjon too nâi mân gum paat. Ambân zâknâ ko kinnâ siŋ tooŋandâ giari sanjonnim kâuk sâmotŋandâ sanjori âron uap. ⁴⁵ Gâ mân mângannigat. Ka ambân zâknâ ko kinnan narâk kêrep mângannim taap. ⁴⁶ Gâ kâuknan kelâk mân sanjonmigat. Ka ambân zorâŋâ ko kinnan too hitom âlip sanjonsap. ⁴⁷ Zorat dâgobâ. Ambân zâk umŋâ gâsunim yatâ otnigapkât topŋâ itâ nâŋgâ. Zâk tosaŋâ patâ ândeip, zo biran. Nâi zâk tosaŋâ mâik nâi birâbirâŋâ, zâk âknâlem mâik nâi tâkŋaŋgâbap.” ⁴⁸ Yatâ sâmbâmbân itâ sâmbdukuip, “Tosagâ biran.” ⁴⁹ Yatâ sâi a nalem ârândânj nem tarâwe, ziŋ umziŋandâ itâ nâŋgawe, “Zâk a dap dap yatâ, gât ko tosa birâbirâŋaŋgât sap?” ⁵⁰ Oi Yesunâ ambân zo itâ sâmbdukuip, “Nâŋgâm pâlâtânj kwatnigat, zorat âlip uat. Umgâ diim gei âi ândi.”

8

Ambân nâmbutŋâ Yesu moliwe.

¹ Narâk zorat kwâkŋan Yesunâ kamân patâ sot kamân mâik, zengâren obândim Anutu um topŋan ândiândigât den siŋgi âlipŋâ dâzâŋgom ândeip. Arâp kiin zagât, zen molim âiwe. ² Oi ambân nâmbutŋâ mârum wâkeziŋoot sot mâsekiŋoot zo kubikziŋgip, zen molim âiwe. Zengâren gâbâ ambân nâi kutŋâ Maria, Madala kamânân gok. Zâkkât wâke nâmburân zagât moliziŋgip. ³ Oi

ambân nâi kutnâ Yoana. Herodegât galem a Kusa, zâkkât ambinjâ. Zet sot nâi kutnâ Susana sot ambân nâmbutnâ donbep, zen kât sikumzinjâ zemzingip, zo zâk sot arâpnâ zingâne nalem kwâlâm nem ândimarâwe.

Keet pâpangât den.

(Mt 13:1-23; Mk 4:1-20)

⁴ Kamân kamânjâ a ambân Yesugâren mindunetâ den sumbuñâ nâi itâ sâm dâzânngoip, ⁵ “A nâi keet pâmbam nebân arip. Âimjâ keet maandenji nâmbutnâ mâtâbân gei zeï a zinj lân kunzirâwe. Oi nii zinj ga nem nanjâwe. ⁶ Keet nâmbutnâ hân sinjtnon gei zeip. Oi hân toonjâ buñangât kâmjâ takâm moip. ⁷ Keet nâmbutnâ hibuk osetnon gei zeip. Oi kâmjâ takâm kopgâi hibunâ takâm langi moip. ⁸ Keetnâ nâmbutnâ hân kelâknon gei kâmjâ takâm zâim bonjâ imbanjâ âsageip. Topnâ nâigât keetnâ 1 handeret. Topnâ nâigât keetnâ 1 handeret. Bonzinjâ yatâ muyageip.” Den zo sâm kwâkâm den kâtiknâ sâip, “Nâi zâk kindapnootnâ den zi nânjâbap.”

⁹ Arâpnâ den sumbuñâ zorat topnâ mâsikâne itâ sâm dâzânngoip, ¹⁰ “Anutu um topnon bagibaginjâ, zorat den sumbuñâ zo zinjâ nânjâm kwâtâtibigât sâsân. Ka a nâmbutnâ zen topnâ mân nânjâbigât den sumbuñâ dâzânngomon. Zorat ko,

‘Sennâ igiknâ, zo ikpi, ka mân ek kwâtâtibi. Kindapzinandâ den nanjâm mân nânjâm kwâtâtibi.’

¹¹ Den sumbuñâ san, zo topnâ itâ. Anutugât dennâ keet yatâ uap. ¹² Keetnâ mâtâbân gei

zeip, a nâmbutņâ zo yatâ ândime. Den siņgi âlip, zo nâņgâne Sataņņâ ga nâņgâm pâlâtâņ kwâkņaņgâm sumbemgât siņgi upegât betziņan memap. ¹³ Keetņâ hân siņitņan gei zeip, a nâmbutņâ zo yatik ândime. Zen den siņgi âlip nâņgâm âkņâlem ândibi. Oi ko umziņan ândâņâ mân gâsuapkât narâk pâņkânok mem ândine mâsimâsikâ gâbabân birâbi. ¹⁴ Keetņâ nâmbutņâ hibukņan gei zeip, a nâmbutņâ zo yatik ândime. Den siņgi âlipņâ, zo nâņgâbi. Oi sâkkât kut ñâi ñâi zorat nâņgâne zâizâiņâ oi kât sot sikumgât sambe muyageziņgi den siņgi âlipņâ, zo bonņâ mân opmap. ¹⁵ Keetņâ nâmbutņâ hân kelâkņan gei zeip, a nâmbutņâ zo yatik ândime. Zen den siņgi âlipņâ nâņgâm umziņ kubik mem ândim kâtigem bonņâ muyagime.”

Kârâp âsakņaņgât den.

(Mk 4:21-25)

¹⁶ “Zen kârâp sâumņâ âmaņ umņan pam kwârakume mo tâtatņâ gobetņan pâme? Zo buņâ. Âsakņâ zo kian tâtatņâ kwâkņan pane mirâ umņan âsakņâ âsagei a kopga mirâ umņan âlip ikpi. ¹⁷ Kut ñâi ñâi tik ziap, zo zem mân zimbap. Zo gâtâm âsagem naņgâbap. Kut ñâi ñâi kwârakwârakuņ ziap, zo zem mân zimbap. Zo mâtâlakņibap. Zo mâtâlakņem kagibap.

¹⁸ A ñâi, zâk den nâņgâm kwâtâtibap, Anutuņâ zâk nâņgânâņgâ âlip târokwap pindâbap. Ka a ñâi mân nâņgâm kwâtâtei bekiņan mem naņgâbap. Zorat den siņgi zi kindap kwap nâņgâm birañbi.”

Yesugât mamñâ murâpnâ.
(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)

¹⁹ Narâk nâin a ambân kâmut patâ Yesu haamgum kine Yesugât mamñâ sot murâpnâ, zen gam Yesugâren âinam a ambân zengâren kwakñâ âkñan kirâwe. ²⁰ Yata utnetâ a nâinâ zingitñâ Yesu itâ sâm dukuip, “Mamgâ murâpkâ giknam âmbi ga sombemân kinze.” ²¹ Sâi Yesuñâ a ambân itâ sâm dâzângoip, “Mamnâ murâpnâ, zorat sa nângânek. Anutugât den nângâm lume, zen nâgât mamnâ murâpnâ.”

Yesuñâ sâi pibâ sot saru hirinsâwet.
(Mt 8:23-27; Mk 4:35-41)

²² Hilâm nâin Yesu sot arâpnâ wangâyân zâiwe. Yesuñâ wangâyân zâim itâ sâm dâzângoip, “Nen saru nâmbutken âinâ.” Sâi nângâne âiwe. ²³ Âimñâ Yesu umangât okñangi ge zeip. Uman zem tâi pibâ patâ koi saru bâlin op toonâ wangâ kâligen giari saruyân geinam urâwe. ²⁴ Oi Yesu mângim itâ sâm dukuwe, “Patâ, nen saruyân geinamen.” Sânetâ zaatñâ saru sot pibâ den dâzâkoi hirinsâm ziwet. ²⁵ Oi kengât op imbanâziñ buñ oi sâwe, “Opon, pibâ sot saru sot kut nâi nâi den dâzângoi diñâ lume. Zâk a dap yatâ?”

Yesuñâ wâke moliziñgi bâu umziñan geiwe.
(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)

²⁶ Galilaia hân birâm saru nâmbutken âim Gerasene a zengâren takâwe. ²⁷ Zoren âimñâ kârâkñan zari a nâi zâkkâren gâip. A zorat umñan wâke donbep ândine narâk kârep sâk bârak ândeip. Oi mirin mân zemâip. A zengât kwak kât kiyân zânzeku op ândimâip. ²⁸ A zo Yesu

eknâ den kâtik sârn hânân gei Yesu kin topnan zem den itâ sâip, “Yesu, Anutu sumbem marijanġât nanġâ, ġâ wan otnibam gaat? Narâk mân mâte uapkât sâknam patâ mân niban.” ²⁹ Yesunâ wâke itâ sârn dukuip, “Wâke, ġâ ayân ġâbâ takâm âi.” Zorat op ko sâip. Wâkenâ narâk dâp a zo mem âbabibi kwâknanġi a zin ġâsum tâk kâtiknâ kin biknâ saam galem op ândiwe. Oi wâkenâ oknanġi tâk tiriktâruk mem barâ kâtiknan âi ândimâip.

³⁰ Oi Yesunâ mâsikâm sâip, “Ġâ kutkâ nâi?” Mâsiki sâip, “Nâġât kutnâ kâmut patâ.” Wangât, wâke donbep zen a umnan ândiwe, zorat. ³¹⁻³² Hân zoren bâu kâmut patâ zen bâknan ġendâk nem ândiwe. Wâke zen molizinanġi simân ġeibegât wâke zen bâu umzinan ġeibigât Yesu dukuwe. Dukune nânġânġi wâke zen ayân ġâbâ takâm âiwe. ³³ Wâke zen a umnan ġabâ takâm bâu umzinan ġeine bâu kâmut patâ zo sârârâk kârâm simân ġeim saru denġânân gei mom nanġawe.

³⁴ Bâu galem a zen zo eknâ sârârâk kârâm kamânân sot nebân a ambân ândiwe, zorat den sinġi dâzânġowe. ³⁵ Dâzânġone a ambân zen a wâkenoot ândeip, zo iknam gawe. A wâkenoot ândeipnâ hâmbânoot sot nânġânânġânoot Yesu kin topnan tâip. Oi eknâ kenġât op kirâwe. ³⁶ Kinetâ a ek nânġawenâ a wâkenoot ândeipnâ âlip oip, zorat den sinġi dâzânġowe. ³⁷ Oi Gerasene hânân kamân dâp a ambân, zen kenġât op Yesu zâk kamânzinâ zo birâm âibapkât dukune wanġâyân âburem zarip. ³⁸ A wâkenoot ândeip, zâknâ Yesu sot âibapkât sâi Yesunâ itâ sârn kwâkânġip, ³⁹ “Ġâ kamânġan âimnâ torerâpkâ

Anutuñâ kubikgigap, zorat siñgi dâzângom ândiban.” Sâi a zo puriksâm Yesuñâ kubikñangip, zorat siñgi kamânñan a ambân dâzângom nanñip.

Ambân katep ñai moi Yesuñâ mängeip.

(Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)

⁴⁰ A zen Yesugât mambât ândine gâi ekñâ sâtâre urâwe. ⁴¹ Oi mápâmâpâse namâ galem a ñai kutñâ Yairo, zâk gamñâ Yesugât kiñ topñan ge tap itâ sâm dukuip, “Gâ mirânan gâban.” ⁴² Zâkkât bâratñâ kânok, kendonñâ kiin zagât, zâk mum-bam op zeipkât Yesu dukuip. Oi Yesuñâ nângâm ari a ambân donbep mem oset kwâkñangâne âiwe. ⁴³ Osetziñan âmbân ñai ândeip. Ambân zâk gilâm gem ândei kendon patâ kiin zagât oip. Oi kubikkubik a ziñâ kubik osiwe. ⁴⁴ Ambân zorâñâ Yesu kândâtñan âim hâmbâ murukñan weegip. Weegi zorâñak gilâmñâ kârâksâip. ⁴⁵ Oi Yesuñâ mâsikâziñgâm sâip, “Ñaiñâ weenigap?” Sâi a ambân kwâimbâne Peteronñâ itâ sâip, “Patâ, a ambân ziñâ mem oset kwatgim weegige, zo ka.” ⁴⁶ Yesuñâ itâ sâip, “Ñaiñâ weenigi imbanânâ ari nânğan.” ⁴⁷ Ambân zorâñâ topnâ muyagiap sâm ken bet sânsân opñâ Yesugât kiñ topñan gei pindiñsâm tap mâsekñangât den sot hâmbâ murukñan gâsum âlip oip, zorat den siñgi sâm muyagei nângâwe. ⁴⁸ Sâi Yesuñâ itâ sâm dukuip, “Bâratnâ, nângâm pâlâtâñ kwatnigat, zorat op âlip uat. Umgâ diim gei âi.”

⁴⁹ Yesu yatâ sâm kiri mápâmâpâse namâ galem a, zâkkât mirin gâbâ a ñai ga itâ sâip, “Bâratkâ muap, gât ko sâna patâñâ mân gâbap.” ⁵⁰ Yesuñâ den zo nângâm galem a itâ sâm dukuip, “Mân

kenğât ot. Nângâm pâlâtân kwâtnina bâratkâ âlip upap.” ⁵¹ Yatâ sâmñâ mirin takâmñâ nâmbutñâ sâi kinetâ ko Petero sot Yohane sot Yakobo sot katep ibâ mamñâ, zenak zâk sot zâiwe. ⁵² Oi a ambân âigirâp patâ donbep isem zem tatne itâ sâm dâzângoip, “Mân isenek. Ambân katep zâk yen uman zem taap.” ⁵³ Sâi zen moip zo nângâm kâtigem girânangâwe. ⁵⁴ Oi Yesuñâ ambân katep zo bikñan gâsum konsâm sâip, “Ambân, gâ zaat.” ⁵⁵ Sâi zorânak dâpñâ puriksâi zaarip. Zaari nalem pindâne nimbapkât den dâzângoip. ⁵⁶ Ibâ mamñâ, zikñâ ek nângâm imbanâzikñâ buñ oip. Yesuñâ zorat sinji a ambân mân dâzânjobigât dâzângoip.

9

*Yesuñâ arâpñâ nep diñ sâm zingip.
(Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)*

¹ Yesu zâk arâpñâ sâi gane wâke molizingâbigât sot mâsek kubikzingâbigât imbânâ zingip. ² Oi a ambân Anutugât um topñangât den dâzân gom mâsekziñoot kubikzingâbigât sângonzân goip. ³ Den itâ sâm sângonzân goip, “Zen mâtâpkât tân sot irâ, nalem, kât mân mem âibi. Hâmbâ umñan sâkñan buñâ. Kânogâk mem âibi. ⁴ Kamân ñain âimñâ mirâ tapi, zorenâk tâtat mâme op gem âibi. ⁵ Kamân ñain âine zingit mân nângâne kinziñan gwapgwap lân gâbârine gei topziñâ ek nângâbi. Zen yatâ opñâ kamân zo birâm âibi.” ⁶ Yatâ sâm dâzân goi zen âiwe. Kamân toren toren âim a ambân den sinji âlip dâzân gom a ambân sisi mâsekziñoot kubikzingâm ândiwe.

Herodenja Yesugât sinji nângip.

(Mt 14:1-2; Mk 6:14-16)

⁷ A kutâ Herode, zâk Yesunâ kut nâi nâi oip, zorat den sinji nângâm kwagip. Wangât, a nâmbutjandâ itâ sâwe, zorat, “Yohane, zâk mumuñan gâbâ zaatjâ ândim kut nâi nâi zo uap.” ⁸ Nâmbutjandâ Elia zaat ândiap sâwe. Ka nâmbutjandâ sâwe, “Zâk Propete sânjinâ nâinjâ zaatjâ ândiap.” ⁹ Sânetâ Herodenja itâ sâip, “Nâjâ sandâ Yohane gânduñâ mânângârâwe, zo ko zi nâinjâ oi sinjinâ nângâman?” Yatâ sâm Yesu ikpatkât nângâm ândeip.

Yesunâ a 5 tausen nalem zinjip.

(Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Yo 6:1-13)

¹⁰ Aposolo zen âburem gam nep tuuwe, zorat Yesu dukum nanğawe. Den sinji zo dukunetâ Yesunâ diizingâm Besaida zengât hânân ziinjik ândibigât âiwe. ¹¹ Âine a ambân zen sinji nângâm molizingâm âiwe. Oi Yesugâren takâne buku otzinja ândiwe. Ândinetâ Anutu um topñangât den dâzângom a sisi mâsekziñoot zo kubikzinja. ¹² Yatâ op ândinetâ mirâsiñ geibâ sâi arâpñâ kiin zagât, zen Yesugâren âim itâ sâm dukuwe, “Ziren mân ândiândiñan ândiengât a zâmbanna kamân toren toren âim mirâ sot nalem muyaginek.” ¹³ Yatâ sânetâ ko itâ sâm dâzângoip, “Wangât âibigât se? Ziñak nalem zingânek.” Sâi itâ dukuwe, “Nalem bâtnâmbut sot saru zuunâ zagât yatiktâ ziap, zorat dap utnâ. Nen kamânân âimñâ a kâmut zi zengât nalem sânğân minat?” ¹⁴ A donjebep, 5 tausen yatâ ândiwegât den yatâ sâwe. Sânetâ itâ sâip, “A dâzângone tenğâ nâi 50, tenğâ

ņai 50, yatâ ge tatnek.” ¹⁵⁻¹⁶ Sâi zen yatâ sâne tatne nalem bâtnâmbut sot saru zuu zagât, zo memņâ sumbemân ekņâ sâiwap sâm sonpam namuņâ arâp ziņgi ziņâ kâsâpkum a ziņgâwe. ¹⁷ Oi zen aksik patâ nem âkon urâwe. Oi buputņâ zeip, zo sândune irâ kiin zagât piksâip.

Peteroņâ Yesugât topoņâ sâm muyageip.

(Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)

¹⁸ Narâk ñain Yesu zâk ninâu nep tuum tâi arâpņâ zâkkâren âiwe. Oi Yesuņâ mâsikâziņgip, “A ambân ziņâ nâgât ñai sâme?” ¹⁹ Mâsikâziņgi itâ sâm dukuwe, “Nâmbutņâ ziņâ Yohane too saņgonziņgip sâme. Nâmbutņâ ziņâ Elia sâme. Oi nâmbutņâ ziņâ Propete sâņgiņâ ñai zaat ândiap sâme. Gâgât yatâ sâme.” ²⁰ Sâne mâsikâziņgâm sâip, “Ka zen ko nâgât ñai sâme?” Sâi Peteroņâ sâip, “Gâ Anutugâren gokņâ. Bâliņan gâbâ mâkâniņgâban. Gâ Kristo.” ²¹ Yatâ sâi a ambân zikņâ topoņâ mân dâzâņgobigât sâm kâtigeip.

²² Oi itâ târokwap dâzâņgoip, “A bonņâ, nâ sâknam patâ nâņgâbat. Yuda zengât a patâ sot a sâtņâ sot Kembedgât gurumin den zorat galem a zen kâbakņenine Roma a kutâgâren aria none momņâ sirâm karâmbut tap zaatpat.”

Yesu molim ândiândiņangât den.

(Mt 16:24-28; Mk 8:34-9:1)

²³ Yesu zâk a ambân aksik itâ dâzâņgoip, “Zen nâ molininâ sâm um sâkziņangât den kândâtkum sirâmņâ sirâmņâ poru nakziņâ lum nâgât mâtâp lânbi. ²⁴ Zen ândiândiziņ aņgân kârâbi, zo ko gulipzâņgobap. Ka zen nâgât op ândiândiziņ

birâbi, zo ko muyagezingâbap. ²⁵ Zen hângât kut nâi nâi aksik mem ândine ândiândizij koi moi wan wan bonnâ zemzingâbap? ²⁶ Zengâren gâbâ nâi zâk kwâimbânibap mo dinnangât nângi anunŋoot upap, zo ko a bonnâ, nânâ gâtâm Ibânâ sot sumbem a zengât âsaknâ sot a bonnâ nâgât âsaknoot gamnâ a yatâ zo kwâimbâzingâbat. ²⁷ Nâ perâkŋak sa nângânek. A zi kinze, zengât oserân gabâ nâmbutnâ mân mune Anutu um topŋan ândiândiŋangât narâk mâte oi ikpi.”

*Yesunâ sumbengât holi tobatnâ meip.
(Mt 17:1-13; Mk 9:2-13)*

²⁸ Yesu den zo sâm nanŋi sirâm nâmburân kârâmbut âki ninâu sâbam Petero sot Yohane sot Yakobo diizingi bâkŋan zâiwe. ²⁹ Zâi ninâu sâm tâi holi tobatnâ nâi âsageip. Oi hâmbânâ kâukom kwâtâteip. ³⁰ A zâgât Yesu sot muyageitâ den sâm kirâwe, kutziknâ Mose sot Elia. ³¹ Zet sumbem âsakzikŋoot gam Yesu Yerusalem kamânân zâim ândim sot sumbemân zâibap, zorat den sâwe. ³² Oi Petero sot bukuzatnâ zen umangât otzingi zemnâ zaat igâwe. Yesu âsaknâŋoot sot a zagât zâk sot kiritâ zingirâwe. ³³ Oi a zagât zo âiram oitâ Peteronâ Yesu itâ sâm dukuip, “Patâ, mat nâi ziren ândien. Silep karâmbut tuunâ. Gâgât nâi, Mosegât nâi, Eliagât nâi.” Zo mân nângâm lan yatâ sâip.

³⁴ Sâi sasa nâi ge kwâtepzânŋoip. Kwâtepzânŋoi arâp zen kenŋât op kirâwe. ³⁵ Oi sasa kâligen gâbâ den zitâ muyageip, “Zi nannâ mem sâlâpkuwan. Zen diŋâ nângâm kwâtâtibi.” ³⁶ Den zo nângâmŋâ iknetâ Yesu zikŋik kiri igâwe. Oi arâpnâ zen

zo igâwe, narâk zoren a mân dâzângom ziiñik nângâm ândiwe.

Arapñâ ziñâ wâke molim osiwe.

(Mt 17:14-21; Mk 9:14-29)

³⁷ Hañsâi bâkñan gâbâ gine a ambân kâmut patâ kândiañgâwe. ³⁸ Zengâren gâbâ a nâiñâ Yesu konsâm den kâtik itâ sâm dukui, “Patâ, gâ dinnâ nângâm nannâ eknan. Nâ nannâ kânok. ³⁹ Nângâ. Wâke nâiñâ okñangi den kambâñ sâmap. Oi diim mem nâi nâi okñangi lepâunâ gemap. Oi wâke zorâñâ mân birâñangâm kom mem nâi nâi okñangâm. ⁴⁰ Oi arâpkâ molibigât dâzângua zen molinâ sâm kwakñâ bire.”

⁴¹ Sâi Yesuñâ itâ sâm dâzângoip, “O, a kâmut nângâm pâlatânziñ buñ, narâk dabutâ zen sot ândim âkom diizingâm ândibat?” ⁴² Sâmñâ a zo itâ sâm dukui, “Nângâ diim ga.” Sâi Yesugâren diim âim tatne wâkenâ okñangi hânân gei um gulip op zeip. Oi Yesuñâ wâke den dukui ari katep zo âlip oi ibânâ pindip. ⁴³ Oi a ambân zen Anutugât imbanâ zo ekñâ âiwap parâwe.

Mumbapkât den sapsum ziñgip.

(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)

Oi a ziñâ Yesu kut nâi oip, zorat âiwap pam zine Yesu sot arâp ziiñik tap itâ sâm dâzângoip, ⁴⁴ “Den zi dâzângua nângânek. A bonñâ nâ a zengât bitziñan zâibat.” ⁴⁵ Yatâ sâm dâzângoi arâp zen den zo nângâm topñâ mân nângâwe. Den zorat topñâ nângâbegât pâkekoip. Oi Yesu mâsikânam nângâm kwakñâ birâwe.

A sâtnâ ândiândigât den.

(Mt 18:1-5; Mk 9:33-40)

⁴⁶ Yesugât arâpnâ zeŋgât osetziŋan a nâiŋâ a sâtnâ ândibap, zorat sâm âraguwe. ⁴⁷ Âragune Yesuŋâ nâŋgânâŋgâziŋâ ek nâŋgâm katep mâik nâi diim ga gootŋan pâi tâi itâ sâm dâzâŋgoip, ⁴⁸ “Nâiŋâ katep mâik itâ zo galem okŋaŋgâbap, zo ko nâ kore otnibap. Kore otnibap, zorâŋâ sâŋgonnogip, zo yatik kore okŋaŋgâbap. Oi zeŋgâren gâbâ a nâi gigiŋa op ândibap, zo ko Anutuŋâ zâkkât a patâ sâbap.”

⁴⁹ Sâi Yohanenâ itâ dukuip, “Patâ, nen a nâiŋâ gâgât kot sâm wâke molei iksen. Oi zâk nen sot mân ândeipkât kwâkâŋaŋgen.” ⁵⁰ Sâi Yesuŋâ sâip, “Mân kwâkâŋaŋgâbi. Nepziŋâ mân kândaŋbapŋâ ko buku op betziŋan mimbap.”

Samaria a ziŋâ Yesu mirâ aŋgân kârâŋaŋgâwe.

⁵¹ Yesu sumbemân puriksâbam narâk mâte oi Yerusalem kamân âibam kâtigem arip. ⁵² Âibamŋâ arâpnâ nâmbutŋâ sâŋgonzâŋgoi kândom âiwe. Kândom âimŋâ Samaria a zeŋgât kamân nâin takâmŋâ Yesugât mirâ nâin muyagibigât dâzâŋgowe. ⁵³ Yesu zâk Yerusalem kamân âibap, yatâ nâŋgâm mirâ aŋgân kârâwe. ⁵⁴ Mirâ aŋgân kârâne Yakobo sot Yohane, zet zo nâŋgâm Yesu mâsikâm sâwet, “Kembu gâ nâŋgâna sâitâ sumbemân gâbâ kârâp gei ziŋgesibap.” ⁵⁵ Yatâ sâitâ Yesuŋâ puriksâm kwâkâzikip. ⁵⁶ Oi kamân zo birâm kamân nâin âiwe.

Yesu molim ândiândiŋaŋgât den.

(Mt 8:19-22)

⁵⁷ Oi âine a nâinâ muyageziŋgâm Yesu itâ sâm dukuip, “Gâ zoren mo zoren âibâ sâna moligibat.”

⁵⁸ Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Wâu ulin, zen denziŋan ândime. Nii zuu, zen hângetziŋan zime. Ka a bonjâ, nâ ko isen korem zo buŋ ândiman.”

⁵⁹ Oi Yesuŋâ a nâi muyagem itâ sâm dukuip, “Gâ ga molini.” Sâi a zorâŋ itâ sâm dukuip, “Kembu, nânġâna âi ibânâ hangum gâbat.” ⁶⁰ Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Birânandâ mumuŋandâ ziiŋak hanagonek. Gâ ko âimŋâ Anutu um topŋan ândiândiŋ, zorat den sâna laŋ kârâbap.”

⁶¹ A nâinâ ko Yesu itâ sâm dukuip, “Kembu, nâ moligibatkat otnigap. Gâ nânġâna puriksâm âim torerâpnâ kândâtziŋ kelikŋâ gâbat.” ⁶² Sâi Yesuŋâ itâ dukuip, “A nâi kamân nâi âibamŋâ mâtâbân âim um zagât op puriksâm kândâtŋan ikpap, a yatâ zorâŋ Anutu um topŋan bagibagiŋ, zorat dâp buŋâ.”

10

Arâp donbep sinġi âlip dâzânġobigât sâŋgonzânġoip.

¹ Narâk zorat kwâkŋan Yesuŋâ arâp 70 gâsum sâlâpzânġom nep diŋ sâm ziŋġip. Oi zikŋâ kamân zo âibat sâip, zoren a zagât zagât sâŋgonzânġoip.

² Oi itâ sâm dâzânġoip, “Kâlamân kut ŋai nâi bonjâ donbep, ka nep tuutuun a bituk. Zorat zen nep mariŋanġât sâne nep a muyageziŋġi nepŋan âibi. Nebân âim bonjâ kwâkâm mimbi. ³ Zen âim itâ nânġâbi. Râma gwamŋâ zen wâu ulin zenġât oserân mân sâŋgonzânġua âibe. Yata zo laŋ zen sâŋgonzânġuan. ⁴ Zen irâ kipâke sot kât

mân mem âibi. Oi mâtâbân âim a muyageizîngâm zen sot kin den mân upi. ⁵ Mirâ nâin zâinam mâirâp itâ sâm dâzângobi, “Mirâ umņan lumbenâ zimbap.” ⁶ Sânetâ mirâ zoren a nâi lumbenângât sinġi ândei lumbenâ dinziņangât bonņâ zâkkâren muyagem zimbap. Buņ oi ko lumbenâ dinziņâ, zorat bonņâ ziinān âburibap. ⁷ Mirâ zâibi, zoren tâtat mâme utne nalem ziņgâne nimbi. Nep a zen nep sâņgânņâ minetâ dâp upap. Mirâ laņ mân zâibi.

⁸ Kamân nâin âinetâ buku otziņgâm nalem ziņgâne nimbi. ⁹ Zoren a ambân sisi mâsekziņoot kubikziņgâm kamân mâirâp itâ sâm dâzângobi, ‘Anutu um topņan ândiândiņ mâte otziņgâp.’ ¹⁰ Ka kamân nâin takâne ziņgit mân nâņgânângâ utne kamân sombemân kin itâ sâm dâzângobi. ¹¹ ‘Kinniņan zeņgât gwapgwap taap, zo laņ gâbâreindâ zemziņgâbap. Zorat topņâ itâ nâņgânek. Anutu um topņan tâtatņâ mâte otziņgi bire.’ ¹² Zorat sa nâņgânek. Gâtâm den kubikkubik narâkņan Sodom kamân mâirâp, zen hâuņâ mem gei kwap otziņgâbap. Ka kamân zorat mâirâp, zen hâuņâ mem zâi kwap otziņgâbap.

¹³ Yei, Koraziņ kamân mâirâp, zen sâknam yâmbât nâņgâbi. Yei, Besaida kamân mâirâp, nep patâ zeņgâren muyagewan, zo yatâ Tiro Sidoņ zeņgâren muyagei sâi ko mârum âigirâp patâ op umziņ melâņbe. ¹⁴ Zorat ko den kubikkubik narâkņan Tiro Sidoņ a ambân, zen hâuņâ mem gei kwap otziņgâbap. Ka Koraziņ sot Besaida kamân mâirâp, zen ko hâuņâ mem zâi kwap

otzingâbap. ¹⁵ Oi Kapenaum kamân mâirâp, zen dap upi? Zen sumbemân zâibi? Buñâ. Zen simân geibi.”

¹⁶ Yâtâ sâmñâ Yesuñâ arâpñâ itâ sâm dâzânngoip, “Nâi zâk zenğât den nânğâbapñâ nâgât den nânğâbap. Ka nâi zâk birâzingâbapñâ yatik birânibap. Oi nâi zâk nâ kândâtnom birânibapñâ sânğonnogipñâ yatik kândâtkom birânangâbap.”

Arâpñâ puriksâne Yesuñâ Ibânâ mâpâseip.

¹⁷ Yesugât arâp 70, zen âburem gam sâtâre op Yesu den sinji okņangâwe. Itâ sâm dukuwe, “Gâgât korân sâindâ wâke sot kut nâi nâi, zingâ dinninâ lume.” ¹⁸ Yâtâ sânetâ itâ sâm dâzânngoip, “Sataņ zâk sumbemân gâbâ hânpan yatâ gei koi egâwan. ¹⁹ Nânge. Zen mulum sot yangi sot Sataņgât kut nâi nâi gakârâpñâ, zo lânne mân tâmbetzânğobapkât imbanâ zingâwan. ²⁰ Oi wâkenâ sâtziņ lume, zorat zen mân sâtâre upi. Ka kutziņâ sumbemân kulemguī ziap, zorat sâtâre upi.”

²¹ Narâk zoren Tirik Kaapumñâ Yesu okņangi sâtâre op den itâ sâip, “Ibânâ, sumbem sot hân marinâ, mâpâsegigan. Gâ a nânğânânğâziņangât nânğâne patâ opmap, a yatâ zo ko diņgâ mem tik kwatziņgâmat. Ka a umziņangât nânğânetâ katep opmap, zo ko diņgâ sapsum zingâmat. Oi nâ zorat mâpâsegigan. Gâ yatâ muyagem âibap sâm kâtigein.” ²² Yâtâ sâmñâ itâ sâm dâzânngoip, “Ibânandâ kut nâi nâi zo aksik nâgât bitnan pâip. A zen nannâ topnâ mân nânğâm kwâtâtime. Ibânâ, zâk zikņik nek topnâ nânğâmap. Oi yatik a zen Ibânangât topñâ

mân nângâm kwâtâtîme. Nannâ ninak nângâm kwâtâtîman. Oi nannâ nânâ a nâmbutnâ Ibanâ tirâpzângua âlip nângâbi.”

²³ Yatâ sâmnâ Yesunâ arâpnâ zengâren puriksâm itâ sârnâ dâzângoip, “Zen kut nâi nâi sen pup tuuga ikse, zorat umâlip nângâbi. ²⁴ Nâ dâzângua nângânek. Propete a sânginjâ sot a kutâ donbep, zen kut nâi nâi ikse, zo ek nângânarn osiwe. Den sinji âlip zo nângânarn urâwe. Oi mân nângâwe.”

A nâinjâ kâsanâ buku oknangip.

(Mt 22:35-40; Mk 12:28-31)

²⁵ Kembugât gurumin den zorat galem a nâinjâ Yesu itâ mäsikip, “Patânâ, dap op ândiândi tâmbânangât sinji upat?” ²⁶ Sâi Yesunâ den hânâ itâ mäsikip, “Kembugât gurumin denân dap yatâ zeî sâlâpkum nângâmat?” ²⁷ Mäsiki sâip, “Gâ um dâpkâ sot imbanâgâ sot nângânângâgâ, zo Kembugâ Anutu hâlâluyâk pindâna zimbar. Oi gikanğât otgimap, yatigâk a torennâ zengât otgibar. Den yatâ zo ziap.” ²⁸ Sâi Yesunâ dukuip, “Den âlip sat. Zorik lum ândiândi tâmbânangât sinji upan.”

²⁹ A zo a ambân mâteziñan zâizâiñ upam opnâ Yesu itâ mäsikip, “Oi nâigât yatâ buku oknangâbat?” ³⁰ Sâi Yesunâ den sinji nâi itâ oknangip, “A nâinjâ Yerusalem kamânân gâbâ Yeriko kamânân geibam mâtâbân arîp. Ari ko a kâtik, kâmbu a, zen muyagem komnâ hâmbânâ sot kut nâi nâi gakânâ beknan mem birânangâne mâtâbân mumbam op zeip. ³¹ Zeî tirik namâ galem a nâinjâ mâtâbân âi eknâ walâm arîp.

³² Zâk ari ko tirik namâ galem zenğât kore a nâi, Lewigât kâmut zenğâren goknâ, zâknâ yatik mâtâbân âim ek walâm arip.

³³ Oi Samaria hânân goknâ, a nâi mâtâbân âi eknâ umnâ nângip. ³⁴ Oi eknâ zâkkâren âim useñâ kelâk sângon, wain too sanğon kâpeip. Oi dongi kwâknan pamnâ diim âi lomba namin pamnâ galem oip. ³⁵ Hañsâi âibamnâ lomba namâ galem a kât pindâm itâ sâip, ‘Gâ a zi galem oknangâban. Kât gigan, zorat nângâna mân dâp oi âburem gâbarân kât gibat.’ ”

³⁶ Yesunâ den sinji yatâ sâim sâip, “A karâmbut zo zenğâren gâbâ nâi nângâna a kuwe, zo buku oknangip?” ³⁷ Mâsiki sâip, “Galem oknangip, a zorân.” Sâi Yesunâ itâ dukuip, “Gâ âim yatâ op ândiban.”

Maria sot Mata, zekât den sinji.

³⁸ Yesu sot arâpnâ, zen âim kamân nâin takâne ambân nâi kutnâ Mata, zâknâ sâi Yesu mirin zarip. ³⁹ Oi Matagât gatnâ nâi ândeip, kutnâ Maria. Zâknâ Kembangât kinj topnan ge tâi den sinji âlip sâi nângip. ⁴⁰ Matâ zâk nalem om kinjâ itâ nângip, “Nep patâ zeî gatnâ mân betnan miap.” Yatâ nângâm Yesugâren âimnâ sâip, “Kembu, gatnandâ birânigi ninak kore uan. Gâ dukuna ga betnan meik.” ⁴¹ Sâi Yesunâ itâ dukuip, “Mata, Mata, gâ kut nâi nâigât nângâm kwâkâm kinzat. Nângâ. Kut nâi nâi bâbâlan upan, zorânâ dâpnan. Maria zâk den sinji âlip nângâm taap. Zâk mân sa birâbap.” ⁴² (-)

11

Ninâugât Den.

(Mt 6:9-15; 7:7-11)

¹ Yesu zâk hân nâin âim ninâu sâm tâi arâpnâ zengâren gâbâ a nâinâ itâ sâip, “Kembu, Yohanenâ arâp ninâu kwâkâm zingip, zo yatik kwâkâm ningâ.” ² Sâi Yesu nâ itâ sâm dâzângoip, “Zen ninâu sânam itâ sâbi,

‘Ibâ, gâgât kutkâ hâlâlu zimbap. Gâ gamnâ hân dâp um dap kembu otningâm ândimâmban.

³ Sirâm dâp nalem dâpninân ningâban.

⁴ Tosaniņ birâban. Nenġoot yatik a zengât tosaziņ birâmen, zorat. Top mâsimâsikâyân mân nâmbanban.’”

⁵ Yatâ sâmnâ itâ târokwap dâzângom sâip, “Zengâren gâbâ nâinâ nâtik tânâmnan a buku nâ konsâm dukubap, ‘Bukunâ, gâ nalem karâmbut ni. ⁶ Bukunâ nâinâ nâgâren gâi nalem pindâbam kâruan.’ ⁷ Yatâ sâi mirâ mari nâ, zâk mirinâk tap sâbap, ‘Gâ wangât uman gwâlâ kwât nigat? Mirâ mâtâp doonġudoonġuņ sot katep uman zie. Zorat ko nâ mân zaat nalem gibat.’” ⁸ Yesu zâk yatâ sâmnâ sâip, “Nâ sa nângânek. Mirâ mari nâ, zâk buku nâ sâi mân nângâm uman zimbap, zo ko sâi âim âim ko zaatnâ kut nâi nâi sap, zo mem pindâbap. ⁹ Zorat nânâ torennâ nâi dâzângua nângânek. Zen Kembugâren ninâu sâne ma ko kut nâi nâi zingâbap. Zen kut nâi nâi kârum ma ko muyagibi. Zen mirâ hângiyân kom kine ko mari nâ mirâ mâtâp mem pâmbap. ¹⁰ Nâi zâk ninâu sâi ma ko bonnâ pindâbap. Nâi zâk kârum manâ manâ ko bonnâ muyagibap. Nâi zâk

mirâ hângiyân kom kiri ko mariñâ mâtâp mem pâmbap.

¹¹ Zengâren gâbâ a nâinâ nanñâ saru zuugât sâi mulum pindâbap? ¹² Mo kuruk keetjângât sâi yangi pindâbap? Zo buñâ. Zen a ambân bâliñâziñoot yatâ zorân murarâpziñ kut nâi nâi âlipñâ ziñgâme. ¹³ Ibâziñâ sumbemân walâwalânandâ zen Tirik Kaapungât sânetâ walâm ziñgâbap.”

*A ziñâ wâke molimoliñangât Yesu mâsikâwe.
(Mt 12:22-30; Mk 3:20-27)*

¹⁴ A nâi wâkenâ okñangi kopa oip. Oi Yesuñâ wâke molei a zo den âlip sâip. Yatâ oi a ambân ziñ ekñâ nângâne imbanâ oip. ¹⁵ Ka a nâmbutñâ, zen zâkkât itâ sâwe, “Wâke zengât a kutâ Bezebulu, zâknâ imbanâ pindi wâke moliziñgâmap.” ¹⁶ Sâne nâmbutñâ ziñâ Yesu top likuliku kulem nâi tuubapkât nângâwe. ¹⁷ Oi zâknâ umziñan ekñâ dâzângoip, “Hân nâin zoren kâmbam muyagem kamân dâp kâsa utne kamân zo kwamen zimbap. Mirâ nâin a âmbân ândie, zen kâsa op kâsâpagone mirâziñ kwamen zimbap. ¹⁸ Satañ sot arâpñâ agonetâ nepziñ dap op kâtigem zimbap? Zen nâgât itâ sâme, ‘Bezebuluñâ mam okñangi wâke moliziñgâmap.’ Zorat san. ¹⁹ Zen nâgât itâ sâme, ‘Bezebuluñâ mam okñangi wâke moliziñgâmap.’ Zorat mâsikâziñga sânek. Narâpziñâ zen ko nâinâ imbanâ ziñgi wâke moliziñgâme? Narâpziñâ zen sarâziñangât topñâ sâm muyagime. ²⁰ Nânâ ko Anutugât imbanandâ wâke moliziñgâman. Zorat ko Anutugât um topñan ândiândigât narâk, zo mâte otziñgi mân nânge.

21 A kâwalinootnâ timbâ kâmbamnâ mem mirâ kamânñâ galem op ândei hâlâluyâk zimbap. 22 Oi a kâwalinâ patânâ gamnâ zâknak kâtigem kom sikum kut nâi nâi beknan memnâ kâsâpkubap.

23 Nâi zâk nâ buku mân otnibapnâ kâsa otnibap. Nâi zâk nepnâ on galem mân upapnâ kândanbap.

24 Wâkenâ ayân gâbâ takâm hân a mân ândiândinân âim tâtatnâ kârubap. Kârûm mân muyagemnâ sâbap, ‘Mirânâ birâm gâwan, zorenâk âburem dum âibâ.’ 25 Yatâ sâm âburem âi ikpap. A umnâ sanjon kubikkubiknâ zimbap. 26 Zo zeî eknâ a bukurâpnâ nâmburân zagât, ziknâ dâp yâtâ buñâ, bâlin kâtiknâ, zo diizingi ga a umnanâk zo tâtat mâme upi. Oi a zâk mârûm bâlinâ ândeiñâ bet bâlin op kwâtâtibap.”

27 Den yatâ sâm kiri a oserân gâbâ ambân nâinâ den kâtiknâ den sâm sâip, “Ambân nâi mingimnâ nam gigip, zâkkât nânga sâtârenoot uap.” 28 Sâi Yesunâ nângâm itâ sâip, “Ee. Ka nâñâ sa nângânek. A ambân Anutugât den nângâm lume, zenğât nânga sâtârenoot uap.”

Kulemgât kâuk birânğânê dâzânğoip.

(Mt 12:38-42; Mk 8:12)

29 A ambân donbep, zen zâkkâren mindunetâ topkwap den itâ sâm dâzânğoip, “A ambân narâk ziren ândie, zo nângânângâziñ bâlinâ oi top lâkulâkugât kulem iknam kâuk birâme. Oi zen kulem nâi buñâ. Propete Yona, zâk Niniwe zenğâren kulem oip, zo yatâ âsagei ikpi. 30 Mârûmnan Yona zâk Niniwe a zen bâlinâziñ kândâtkom Anutu mâte oknânğâbigât girem den dâzânğoip. A ambân narâk ziren ândie, zen yatâ

upigât den dâzângoman. Nâ zengât kulem nâi op ândian. ³¹ Hân torenge mârûmjan ambân kutâ nâi ândeip. Den kubikkubik narâkjan ambân kutâ zorâj zaatjâ a kâmut narâk ziren ândie, zengât bâlijâziñâ sapsugi hâuñâ mimbi. Zo yen buñâ. Ambân zo Salomogâren gâbâ nângânângâ âlipjâ mibat sâm hân torenge gâbâ gâip. Oi narâk ziren a nâi nâ ândian. Nâ Salomo wâlan. Ziñ wangât op nâgât den birâme. ³² Niniwe kamân mâirâpñâ, zen zo yatigâk den kubikkubik narâkjan zen zaatjâ a kâmut zi zengât bâlijâziñâ sapsune hâuñâ mimbi. Wangât, Niniwe kamân mâirâp, zen Yonagât den nângâm umziñ melânâwe, zorat. Oi narâk ziren a nâi nâ ândian, zirâj Yona wâlan.

³³ Zen kârâp sâum mân tik pame. Âmañ kâligen mân pam kwârakume. Zo buñâ. Âsakñâ zo tâtatjâ kwâkjan pane mirâ umjan âsakñâ âsagei a zen zâim ikpi. ³⁴ Siñgâ zo sâkkangât âsakñâ. Siñgâ âlipjâ tâi ko sâkkâ zâk âsakjan tâpap. Ka siñgâ nâtâtik kâri ko sâkkâ nâtâtik muyagibap. ³⁵ Zorat ko zen galem oranjâm ândibi. Umziñan nâtâtik muyagebapkât yatâ op ândibi. ³⁶ Zen um sâk nâtâtik buñâ. Âsakjik op nanğâbabân hâlâluyâk âsagem nanğâbap. Kârâp âsakjandâ âsagemap yatâ.”

Siñgi âlip sâkjik mân lubi.

(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lu 20:45-47)

³⁷ Den zo sâm nanğâm ândei Parisaio a nâiñâ nalem nimbapkât sâi mirin zâim nalem niniñan tâip. ³⁸ Yesu zâk bikjâ mân sanjon zâi tâipkât

Parisaio a zâk nânġi mân dâp oip. ³⁹ Oi zorat Kembuġâ itâ dukuip, “Parisaio a zen hâkop sâkġik saġonme. Umziġan ko on kâmbu sot bâliġâ piksâm ziap. ⁴⁰ Zen a nânġânġâziġ buġ. Dap nânġe? Anutu zâk kut nâi nâi zorat sâkġâ muyageipġâ umġâ mân muyageip? ⁴¹ Zorat zen a kanpitâ zeġġât umziġ patâ zeġ kut nâi nâi âlipġâ, zo mem ziġġâm umziġâ salekkubap.

⁴² Yei, Parisaio, zen daġġât sot kânġan, zomap, kut nâi nâi zo bâzagârân ġâbâ kânok Kembuġât siġġi sâm pame. Zorat torenġâ den târârakġâ sot Anutugât umziġ patâ nânġânġâ, zo birâme. Nâi lumġâ nâi lubi. Zo yatâ upi.

⁴³ Yei, Parisaio, zen mâpâmâpâse namin a sâtnġâ tapmeyân mâte tâtnat sâme. A ambân sombemân sâm âlip kwatniġġâbigât umziġ patâ kinmap.

⁴⁴ Yei, Parisaio, zen a hanzânġowe kwak yatâ hibuk op zeġ a zen mân ek kwâkġan âim game. Zen zo yatâ. Umziġan bâliġâ kârakġâ ziap. Oi a ambân ziġâ sâkziġâ ikne âlip opmap.”

Propete a zânġowe, zeġġât den.

⁴⁵ Yesu zâk den yatâ sâi Kembuġât gurumin a nâiġâ sâtnġan mem itâ sâip, “Patâ, ġâ den yatâ sânanâ Kembuġât gurumin a neġġât den sâm bâliġ kwatniġġat uap.” ⁴⁶ Yatâ sâi. Yesuġâ hâuġâ itâ mâburem dukuip, “Yei, Kembuġât gurumin den zorat galem a, zen kut nâi nâi yâmbâtnġâ a kwâkziġan pam ziġ bet bâsaġ ândime.

⁴⁷ Yei, Sâkurâpziġ zen Propete zânġowe, zeġġât kwagân kât kâsaġet mindune kiri neule mot tuume. ⁴⁸ Yatâ op sâkurâpziġ zeġġât nânġâne âlip

oi ziñâ zângowe, zo zengât kwagân neule mot tuume.

⁴⁹ Zorat Anutugât nângânângâyân den ñai itâ muyageip, ‘Nâ zengâren Propete sot Aposolo sângonzângua gine nâmbutñâ zângom molizingâm a nâmbutñâ zângone mumbi.’ ⁵⁰ Oi zorat mârumñan a muyamuyagiñ narâkñan topkwap Propete zângone gilâmziñ geip, zorat tosa zo narâk zi ândie, zengâren mâkâbap. ⁵¹ Kâmbam zo mârumñan Abegâren gâbâ târokoi gam Sakaria, zâk tirik namin Kembugât sinji nalem uunâ zo nanğâmñan kuwe. Nâ perâkñak sa nângânek. Kâmbam zorat tosa a kâmut zi zengâren mâkâbap.

⁵² Kembugât gurumin a zen nângânângâ âlipkât mâtâp doonğuwe. Mâtâp doonğumñâ nanjo mem pâpan mem âiwe. Ziiñak nanğoyân mân bagiwe. Oi a ambân baginam utne mâtâp pâke kwarâwe.”

⁵³ Den yatâ sâm ari Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio a, zen topkwap ândei ândim yatâ op den sâi kâitkum mâsikâm âiwe. ⁵⁴ Oi lâunñan gâbâ den ñai nângâne bâliñâ oi denân pânatkât ek galem op ândiwe.

12

Yeusñâ Parisaio a sarâziñangât girem dâzânğoiip.

(Mt 10:26-27)

¹ Oi a ambân doñbep patâ Yesugâren mindum pâlatân kin kiyân lân lân urâwe. Yatâ op kine topkwap arâp den itâ sâm dâzânğoiip, “Zen Parisaio zengât arik bâliñ zengâren âsagebapkât

kârum ândibi. Sarâziņangât op san. ² Kut nâi nâi tik ziap, zo mân tik zimbap. Zo nâran mâbâlakņibap. Oi kut nâi nâi tik pâpanņâ, zo nâran kagibap. ³ Nâtigân den tik sâme, zo gâtâm maayân âsagibap. Mirâ umņan halop den sâme, zo gâtâm sombem kabâņan sâm muyagibi.”

Yesuņâ kenġât den dâzâņgoip.

(Mt 10:28-31)

⁴ “Bukurâpnâ, nâ itâ dâzâņgobâ. A sâkziņik zâņgobi, zeņġât mân kenġât upi. Zen um dâpziņ mân tâmbetkubi.

⁵ Nâigât kenġât upi, zorat dâzâņgua nâņġânek. Zâk gomņâ kâbakņei simân geibangât imbanâ zemņâņġap, Anutu, zâkkât kenġât op ândibi.

⁶ Nii sâmbâlâle, zo sâņġân patâ buņâ. Kât kuriņâ mâiktârâ zagât pam bâtnâmbut mimban. Oi Anutu zâk zen pisuk patâ ziņġit naņġâmâp. ⁷ Zâkņâ a zeņġât kâukziņ sâmotņâ aksik tenġâziņ ek nâņġâm naņġâmâp, zorat kenġât buņ ândibi. Zen sâmbâlâle yatâ buņâ. Zen a. Anutu zâk umņandâ ġâsuziņġâmâp.

⁸ Oi nâi dâzâņgua nâņġânek. Nâi zâk a ambân mâteziņan sâm âlip kwatnimâp, zo ko a bonņâ, nâ yatigâk Anutugât sumbem arâpņâ zeņġât mâteziņan sâm âlip kwâkņangâbat. ⁹ Oi nâi zâk a ambân mâteziņan kwâimbânibap, zo ko a bonņâ, nâņgoot yatigâk sumbem a mâteziņan kwâimbânangâbat.”

Kaapumġât den.

(Mt 12:32; 10:19-20)

¹⁰ “Nâi zâk a bonņâ nâ sâm bâliņ kwatnibap, zakkât bâliņâ zo âlip birâbirâņâ. Ka nâi zâk Tirik

Kaapum sâmbâliņ kwâkņangâbap, zâkkât tosa zo Anutuņâ mân birâbap.

¹¹ Gâtâm mâpâmâpâse namâziņan mo a kutâ zeņgâren diizingâm âine den toren dap sânat sâmbânņâ kwâkâ mân upi. ¹² Narâk zoren den sâbi, zo Tirik Kaapumņâ sapsum ziņgâbap.”

Kât sikumgât âkņâle mân upi.

¹³ A osetziņan gâbâ a nâiņâ Yesu itâ sâmbdukuip, “Patâ, âtânâ zâk ibânangât bet boi zikņik mem ândiap, zorat gâ dukunandâ kâsâpkum torenņâ nâ nibap.” ¹⁴ Sâi Yesuņâ itâ dukuip, “Nâiņâ nâ a sâtņâ mo a kutâ nâbaripkât nâgâren ga sat?” ¹⁵ Yatâ sâmbden itâ târokwâip, “A nâmbutņâ kut nâi nâi patâ zemziņgap, zo ko ândiândi bonņâ mân ziņgâbap. Yatâ opņâ umziņ galem op ândibi. Zen kât sikumgât âkņâle mân op ândibi.”

¹⁶ Yatâ sâmbņâ den sumbuņâ nâi itâ dâzângoip, “Sikum a nâigât kâlamņan gom sambe patâ zemņangip. ¹⁷ Oi umņandâ itâ nângip, ‘Nâ dap upat? Kut nâi nâi doņbep patâ zemņigap, zorat mirâņâ mân kinzap.’ ¹⁸ Yatâ nângâm sâip, ‘Itâ upat. Nâ nalem silep kândanņ nîlip patâ tuumņâ zoren âi pa tâpap. ¹⁹ Gomsambe zemņigapkât mulunâk tâi narâk kârep om nem zâibat. Zorat sâtâre kwâkņan ândibat.’ ²⁰ Yata sâi Anutuņâ itâ sâmbdukuip, ‘O, a nângânâņgâgâ buņâ, nâtik ziren ândiândigâ bekan mimbat. Kut nâi nâi minduin, zo nâigât upap?’ ²¹ Zorat sa nângânek. Nâi zâk yatik Anutugât mân nângânâņgâ op zikņâ siņgi sikum kut nâi nâi mindui tâkņangâbap, zo ko Anutuņâ zo yatik okņangâbap. Anutuņâ a yatâ zo egi kanpitâ upap.”

Sâkkât kut nâi nâi, zorat mân nângâm kwâkâm ândibi.

(Mt 6:25-34)

²² Yesunâ arâpñâ itâ dâzângom sâip, “Zorat op dâzângobâ. Itâ mân sâbi, ‘Nen wan wan nem ândinat?’ Mo sâkziñangât itâ mân sâbi, ‘Nen wan wan mem ândinat?’ ²³ Nalemñâ bon buñâ. Ândiândiñâ bonñâ. Sâk pâkeñâ bonñâ buñâ. Sâkziñandâ bonñâ. ²⁴ Zen nii zingit nângâbi. Zen nep mân kârâm kâmitme. Zen nalem mân mindune tâpmap. Oi lañ Anutuñâ nalem muyagem zingâmap. Zen ko nii yatâ buñâ. Zen a. Anutu, zâk umñandâ gâsuzingâmap. ²⁵ Zen ândiândiziñangât nângâm kwâkâm ko âlip ândine âi topñan subap? ²⁶ Zen kut nâi mâik, zo âlip mân galem upme, zorâñâ wângât kut nâi nâi torenñangât nângâm kwâkâ upme?

²⁷ Zen pâliñpâliñgât neulenâ âsagemap, zo ek nângânek. Zâk hâmbâ nep mân tuumap. Oi sa nângânek. A kutâ Salomo, zâk sikum patâ sot neule âlip zemñangip. Ka zâk hâmbâ neulenoot zo yatâ mân mem ândeip. ²⁸ Oi neule âlip, zo hibukñan itârâñ muyagei muka sâmbum pane kârâbân simbap. Anutuñâ sâi neule âlipñâ muyagemap. Oi zengât sâk pâke mot mân muyagem zingâbap sâme? Nângâm pâlatâñziñ buñâ, zen. Kembuñâ ko âlip galem otziñgâbap. ²⁹ Oi zen itâ mân nângâbi, ‘Nen wan wan nem ândinat?’ Nalemgât nângâ kwâkâ mân op ândibi. ³⁰ Um kâtik a ambân hân dâp, zen um nângânângâziñ zoren pane zemap. Zen ko yatâ mân upi. Ibâziñandâ wan wangât kwakse, zo

ek nângâmop. ³¹ Anutu um topņan ândibi, zorat umziņ pane zimzap. Yatâ utneta sâkkât kut nâi nâi aksik ziņgâbap.

³² Râma gakânâ, zen kenġât mân op ândibi. Ibâziņâ zâk um topņanġât siņgi kwaziņġip. ³³ Zen kut nâi nâi zemziņġap, zo a ambân kanpitâ ziņġâbi. Yatâ opņâ sumbemân sikum bonņâ, zinziņâ, zo mimbi. Zoren kâmbu a ziņ mân mimbi. Zoren wâsâsâņ ziņ mân tâmbetkubi. ³⁴ Kut nâi nâiziņâ zemabân, zoren yatik umziņ pane zemap.”

Um wâġân ândiândigât den.

³⁵ “Zen petziņ lapņâ kârâpziņ sâune sei mambât ândibi. ³⁶ Kore a zen a kutâziņandâ hân kârebân ġâbâ âburem gam hânġiyân koi mâtâp mem pambigât mambât ândibi. Zen yatâ op ândibi. ³⁷ A kutâ, zâk âburem ġâi kore arâpņâ um gwâlâ ândine muyageziņġâm zeņġât nânġi sâtâreņoot upap. Nâ perâkņâk dâzânġobâ. Zâk nepkât pet lapņâ nalem tap niniņan zâmbari nalem nimbigât kore otziņġâbap. ³⁸ A kutâ, zâk nâtik tânâmņan mo haņsâsâġât purikâsm ġâi um wâġân ândine muyageziņġâbap, zo ko âlip upap.

³⁹ Zen itâ nânġânek. Kamân nâigât a zen kâsa nâtik ziren takâbi, narâk zo yatâ nânġâm um wâġânâk ândim kamânziņ ġalem upi. ⁴⁰ Oi a bonņâ nâ puriksâbatkât narâkņâ mân nânġâm ândie. Narâknâ mân nânġâm tâtne ġâbat, zorat mambâtnim um wâġân ândibi.”

*Kore a bâliņanġât den.
(Mt 24:45-51)*

⁴¹ Yesu zâk den yatâ sâi Peteronjâ itâ sâm mâsikip, “Kembu, gâ den alotnjâ zi niinjik mo ârândân niņanjât sat?” ⁴² Mâsiki Kembunjâ den sumbunjâ nâi itâ sâip, “A kutâ nâi zâk kore a gakârâpnjâ zenjât galem a nâi pam itâ dukubap, ‘Nâ âi ândia galem otzîngâm ândim narâkņan nalem dâpziņanâk zîngâm ândiban.’ Oi zâk dap ândei galem a nângânângânoot sot sât luluņoot sâsânjâ? ⁴³ Galem a zâk nep sâm pîndâpîndân, zo dâņjâk galem oi patâņandâ gâbap, galem a yatâ zorat nâņgi âlip upap. ⁴⁴ Nâ bonjâ sa nâņgâne. A kutâ zâkņjâ galem a zo patâ pam kut nâi nâi galem upapkât sâm pîndâbap. ⁴⁵ Oi galem anjâ umņan itâ nâņgâbap, ‘Patânâ, zâk kârebân âimņjâ kek mân gâbap.’ Yatâ nâņgâm kore a ambân zâņgom mem nâi nâi otzîngâbap. Otzîngâmņjâ nalem om nem too kâtik nem um gulip op ândibap. ⁴⁶ A kutânjâ gâbapkât mân nâņgâm gulipmalip ândibap oi a kutâ zo gam kom kâbakņei bâliņ mâme osetziņan âi ândibap.

⁴⁷ Kore a nâi zâk patâņanjât den nâņgâm diņjâ kwâkâbap, patânjâ zâk tâkņjâ lapitpap. Oi hâuņjâ mem zâi kwap pîndâbap. ⁴⁸ Oi nâi zâk patâņanjât den mân nâņgâm den kwâkâbap, zo zâk tâkņjâ lapitpap. Zo hâuņjâ mem gei kwap pîndâbap. A nâi zâk kut nâi nâi yâmbâtnjâ pîndâpîndân, zo bonjâ yâmbâtnjik muyagei dâp upap. Oi nâi zâk nep patâ sâm pîndîpnjâ nep patâ zo tuugi dâp upap.”

*Yesunjâ kârâp mem geip.
(Mt 10:34-36)*

49 “Nâ hânân kârâp ua sem kut nâi nâi bâlinâ sem pitin̄kubapkât gem gâwan. 50 Too sanjon niibi, zorat nânġâm ândim umnâ yâmbâriap. 51 Zen nâġât itâ mân sâbi, ‘Zâk lumbeŋ muyagibapkât geip,’ Yatâ bunâ. Nâ kâmbam âbânġubapkât gewan. Nâ kâsâpžânġobatkât gem gâwan. Zen dinnânġât op kâsâpagom ândibi. 52 Oi itârânġ topkwap itâ muyagibap. Mirâ nâiġât a ambân bâtnâmbut, zen âbânġum toren zagât toren karâmbut upi. 53 Nanġâ ibanġâ, zet kâsâpagobabot. Oi mam bârat, zet kâsâpagobabot. Iran sibun, zet kâsâpagobabot.”

Kembugât kulem ikpi.

(Mt 5:25-26; 16:1-4)

54 Yatâ sâmġâ a ambân aksik itâ sâm dâzânġoip, “Mirâ sumunkoi zen itâ sâme, ‘Map gâbamap.’ Sâne map gâmap. 55 Mirâ pitâyanġâm zeï ekġâ sâme, ‘Maa upâmap.’ Sâne yatâ opmap. 56 Sarâ a ambân, zen sumbemġât tobatġâ ekġâ nânġâme. Ka zen nâġât topnâ mân nânġâm kwâtâttime.

57 Zen wangât mâtâp târârak sot ġânġonġâ, zo mân kâsâpkum ek nânġâme? 58 Ġâ buku nâi sot kâsâp op dinzikġâ zo kek kubikpabot. Yatâ mân otna kâsagandâ diġġâ top likuliku agâren sâi zâkġâ nânġâm kâwali arâpġâ sâi ġâsum diġġim tâk namin ġâbanbi. 59 Nâ perâkġak dâġobâ. Ġâ yen mân ġâban. Ġâ zoren tap ko kâsagâ kât pindâna âkiyâk ġâban.”

13

Umnin mân melânġindâ Anutu kâbakġenġâbap.

¹ Narâk zoren a nâmbutņâ ziņâ Yesu den sinġi itâ dukuwe, “Galilaia a nâmbutņâ, zen Anutugât sinġi sâm makau kom unam utnetâ Pilatonâ sâi kâwali arâpņâ ziņâ zâņgom naņgâwe. Zâņgone a gilâm sot makau gilâm, zo ârândâņ mâpotne giarip.” ² Den sinġi yatâ dukune itâ mâsikâziņġip, “Zen dap nâņge? Zengât tosaņâ Galilaia a nâmbutņâ zengât tosa walip, zorat tosaġât op tâmbetzâņgoip? ³ Yatâ buņâ. A nâmbutņâ zen tosaziņoorâk ândie. Zen umziņ mân melâņbiyân yatigâk tâmbetagoi. ⁴ Yerusalem kamânân a kiin nâmburân karâmbut Siloam mirâ kêrep patâņâ kwâratzâņgoip. A kiin nâmburân kârâmbut zo tosaziņandâ Yerusalem kamân mâirâp nâmbutņâ walâziņġip? ⁵ Yatâ buņâ. Nâmbutņâ zengât tosa ziap. Dâzâņgua nâņgânek. Zen umziņ mân melâņbiyân yatigâk tâmbetagom kwâkâbi.”

⁶ Den zo sâm naņgâm Yesuņâ den sumbuņâ itâ sâip, “A nâiņâ nepņan nak koset nâi kâmiri lâmbarip. Oi mariņâ zâk bonņanġât âi kârumâip. ⁷ Yatâ opņâ nep galem a itâ dukum sâip, ‘Nâņgâ. Nâ nak zirat bonņâ kârum ândia kendon patâ karâmbut âkap. Nak zo bonņâ mân opmap, zorat ko kârâban. Wangât hângât kelâkņâ yen mimbap?’ ⁸ Yatâ sâi ko galem aņâ itâ dukui, ‘Patâ, gâ birâna kendon kânok zi kirik. Oi nâņâ topņan hân kârâm pa pambâ. ⁹ Yatâ ua narâk nâin bonņâ âsaġibap mo buņâ, zo iktat. Oi bon mân oi ek sâna kârâm pândat.’”

Yesuņâ kendonân ambân nâi kubigip.

¹⁰ Narâk nâin Yesuņâ mâpâmâpâse namin zâim den sinġi âlip dâzâņgoip. ¹¹ Oi mâpâmâpâse

namin zo ambân n̄ai tâip. Kendon patâ kiin nâmburân karâmbut umņan wâkenâ okņanġi ândeip. Wâkenâ okņanġi kândâtņâ pindiņsâm ândeip. Dap op winziksâm ândibap? ¹² Yesuņâ ambân zo ekņâ itâ dukuip, “Ambân gâ winziksânangât san.” ¹³ Yatâ sâmņâ bikņandâ kâukņan pâi kândât winziksâi Anutu mâpâseip. ¹⁴ Yesuņâ kendonân ambân zo kubigipkât mâpâmâpâse namâ galem aņâ nâņgi bâlei kuk op sâip, “Nep mâme hilâm nâmburân kânok ziap. Zoren gane kubikziņgâbap.” ¹⁵ Yatâ sâi Yesuņâ itâ mâburem dukuip, “Sarâ a zen. Kendonân donġi sot makâu gakârâpziņ too nimbigât diizziņgâm âime. ¹⁶ Ambân zi Abaramgât kiun. Sataņņâ saagi kendon kiin nâmburân karâmbut yatâ op ândeip. Oi nâņâ kendonân kubiksan, zo nâņgâne mân dâp uap?” ¹⁷ Yatâ sâi ko kâsa okņanġawenâ aņun urâwe. A ambân kâmut, zen ko kulem zorat umâlep patâ urâwe.

Kembugât den zo wakum keetņâ yatâ.

(Mt 13:31-33; Mk 4:30-32)

¹⁸ Yesu zâk den itâ târokwap dâzânġoip, “Antugât siņġi âlip zorat mâtâp, zo wanân dâpkwap sâbâ? ¹⁹ Zo wakum keetņâ yatâ. A nâiņâ nepņan âi kendi kâmņâ takâm nak oip. Oi nui ziiņâ gamņâ bârannan pam tapme.” ²⁰ Oi itâ târokwap sâip, “Siņġi âlipkât mâtâp, zo wanân dâpkwapâ? ²¹ Zâk sii daņġât yatâ. Ambân nâiņâ sii daņġât nalemân pam oi sei nalem naam donġbep op naņġip.”

Sumbemân bagibagiņanġât den.

(Mt 7:13-14, 21-23)

22 Yesu zâk Yerusalem kamânân âibam âim kamân patâ sot kamân mâik mâigân sinji âlip dâzângom arip. 23 Ari a nâinâ mâsikâm sâip, “Kembu, a bituktâ zinâ sumbemân zâibi, mo dap?” 24 Oi Yesunâ den nâi itâ dâzângoip, “Mâtâp gâbâknan bagibigât kâtigibi. Nâ dâzângua nângânek. A ambân donbep patâ, zinâ mâtâp gâbâknan baginam osibi. 25 Mirâ mariñâ, nâ zaat hângi doongua hângiyân kom itâ sâbi, ‘Kembu, mâtâp mem pânân.’ Sâne itâ dâzângobat, ‘Nâ zen mân nângâzingan. Zen waniñ gok?’ 26 Mâsikâzinga zen hâuñâ itâ sâm dâtnobi, ‘Nen gâ sot ândim too nalem niwen. Oi kamâniñgât sombemân den sinji âlip sâna nângâwen.’ 27 Yatâ sâne itâ dâzângobat, ‘Dâzânguan zo, zen waniñ gok? Nâ mân nângâzingan. Bâliñ mâme a, zen birâninek.’ 28 Oi Abaram, Isaka, Yakobo sot Propete nâmbunâ Anutugât um topnan ândinetâ zingitpi. Ka zen ko âknan ândimñâ umbâlâ op isem ândibi. 29 Oi hân mirâsin takâtakânan sot geigeinjan sot hân toren toren, zobâ a ambân takâm Anutugât um topnan bagimñâ sii nalem patâ nem sâtâre op zimbi. 30 Nângânek. A bet, zenğâren gâbâ nâmbutñandâ kândom upi. A kândom, zenğâren gâbâ nâmbutñandâ bet upi.”

Herodegât den.

31 Narâk zoren Parisaio a nâmbutñâ zin Yesugâren gam itâ sâm dukuwe, “Herodeñâ gobat sapkât hân zi birâm âi.” 32 Sânetâ dâzângoip, “Zen âburem âim wâu ulin zo nâgât itâ sâm dukubi, ‘Nângâ. Nâ irâk sot muka wâke molizingâbat sot mâsek kubikzingâbat. Hañsâi mâra nep tuuga

âkâbap.’ ³³ Itârân, muka sot mâra mâtâp âibatkat sâsânâ. Yerusalem kamânânâk Propete zângome. Nâ zoren zaria nobi. Mân zaria sâi ko dap yatâ nobe?”

*Yerusalem kamângât den girem dâzânngoip.
(Mt 23:37-39)*

³⁴ Yatâ sâm sâip, “O Yerusalem kamân marirâp, zen Propete zângome. Anutuñâ kore a sângonzânngoi zeñgâren gâne kâtñâ mem zângome. Kurukñâ gwamârâp gâbâreziñgâm abâtñandâ lâmbamzângomap, yatigâk nânâ a ambân kâmut kinnâ topñan gâbâreziñgâbâ sa birânime. ³⁵ Nânngânek. Mirâ kamânziñâ nânâ birâbat. Nâ sa nânngânek. Zen dum mân nek ândim itâ sâm nikpi, Kembugât sâtkât gaap, zâk sâm âlip kwâkñanngânâ.”

14

Kendonân Yesuñâ mâsek a ñâi kubikñanngip.

¹ Yuda zeñgât kendon ñâin Parisaio a zeñgât a sâtñâ ñâiñâ Yesu nalemgât diigi mirânjan zarip. Oi a nâmbutñâ zen zâk sot nalem ninam diñanngât dap sâbap sâm ek tarâwe. ² Oi a ñâi kiñ bik lâmbatlâmbat zoren zâi tâip. ³ Oi Yesuñâ ekñâ Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio a mâsikâziñgâm sâip. “Zen sânek. Kendonân a kubikkubikñâ, zo orotñâ mo mân orotñâ?” ⁴ Yatâ sâi hirînsâm kine Yesuñâ a zo bikñandâ gâsum kubikñanngâm sângongui arip. ⁵ Ari ko itâ dâzânngoip, “Zeñgâren gâbâ a ñâigât nannâ mo makau kendonân lamân giari birâne tâpap mo

sâmbune kopgâbap?” ⁶Yatâ dâzânḡoi den torenḡâ dukunam kwakḡâ birâwe.

Zen sâk mâme mân upi.

⁷A nalem ninam diizingi mirin zâiwe. Mirin zâim kian mâteyâk âi tatne Yesunâ zingitḡâ itâ dâzânḡoip, ⁸“Gâ a ḡaiḡâ sii nalem om sâi gamḡâ kian mâteyâk mân tâpan. Gâ kian mâteyâk âi tâtnandâ a pâtâ ḡai gâbap. ⁹Gâi sii nalem mariḡâ itâ dâgobap. ‘Zo zâkkât tâtat. Gâ âmbi âi.’ Dâgogi a yenḡâ zenḡât kian kândâtḡan âi tap anun upan. ¹⁰ḡaiḡâ sâi gamḡâ a gigiḡâ zenḡât kianân tâpan. Tâtna sii nalem mariḡandâ gekḡâ itâ dâgobap, ‘Buku, ḡâ zâi kian mâteyâk tâtnan.’ Yatâ dâgogi a mâzeḡan umâlep patâ nânḡâban. ¹¹ḡai zâk umḡâ mem ge kwap ândibap, zâk ko mem zaatza-atḡâ. Ka ḡai zâk sâk mâme op ândibap, zo ko mem ge kwâkwatḡâ.”

¹²Yatâ sâmḡâ a diigip, zo itâ târokwap dukuip, “Gâ si nalem umbam buku, âtâ mun, torerâpkâ, kamârâpkâ mân diizingâban. Wangât, zenḡoot yatik narâk ḡain diigim hâuḡâ mâkâne âkâbap, zorat. ¹³Itâ upan. Sii nalem ona sei a gigiḡâ sot kiḡ bitziḡ bâliḡ sot sen ḡâtâtik, a ambân yatâ zo diizingâban. ¹⁴Yatâ otna zenḡoot hauḡâ mân mâkâne tosâziḡâ yen zei a târârakḡâ zaatpi, narâk zoren Anutuḡâ hâuḡâ gibap.”

Sii nalem patâḡât den sumbuḡâ.

(Mt 22:1-14)

¹⁵Sâi nalem ârândân nem tarâwe, zenḡâren gâbâ a ḡaiḡâ itâ sâip, “ḡai zâk Anutugât um topḡan nalem nimbap, zâkkât nânḡa sâtârenḡoot

uap.” ¹⁶ Sâi Yesuñâ den singi ñâi itâ dukuip, “A patâ ñâi sii nalem oip. ¹⁷ Sii nalem uuñâ narâk mâte oi kore a ñâi sânḡongoi âi a zen zop kânḡan sâsâñâ, zo itâ dâzânḡoip, ‘Nalem mârûm om kâtânḡ tuugen. Ganek.’ ¹⁸ Sâm dâzânḡoip zen kut ñâi ñâiyân tâbi sâm birâm tarâwe. Oi ñâi zâk sâip, ‘Nâ hân ñâi kwâlâwan, zo ikpam âibâman. Zorat gâ patâgâ dukuna nânḡi mân bâliḡ upap.’ ¹⁹ Ñâi zâk sâip, ‘Nâ makau bâzagât sânḡân mewan, zo âi zingitpâman. Zorat patâgâ dukuna nânḡi mân bâliḡ upap.’ ²⁰ Ñâi zâk sâip, ‘Nâ ambân mewangât mân gâbat.’

²¹ Yatâ sâne kore a âburem âi patânḡ dukui nânḡâm kuk op itâ dukum sânḡonguip, ‘Gâ kamânân mâtâp patin sot mâik mâigân âim a ambân zo yatâ zo diizingâna ganek.’ ²² Sâi kore a zâk yatâ opñâ patânḡ dukum sâip, ‘Patâ, gâ den sat, zo lugan. Oi mirâ zo mân pikse.’ Dukui patânḡ itâ dukuip, ²³ ‘Gâ dum âi kamân âkñan mâtâbân hibukñan âi gâsum diizingâna ga mirânan piksâbi. ²⁴ Nâ itâ dâzânḡgua nânḡânek. A kândom zop dâzânḡowan, zen mânâk nimbi.’ ”

Yesu molimoliḡanḡât den.

(Mt 10:37-38)

²⁵ A ambân kâmut patâ Yesu molim âine puriksâm itâ dâzânḡoip, ²⁶ “Ñâi zâk nâgâren ga ândibâ sâm ibâ mamñâ sot ambin murarânḡ sot âtâ munñâ ponânḡ sot ândiândiñâ, zen mân birâzingâbam upap, zâk nâgât a mân op ândibap. ²⁷ Ñâi zâk zikñâ poru nakñâ mân lum nâgât mâtâp lânḡbap, zâk nâgât a mân op ândibap.

28 Zengâren gâbâ a nâi mirâ tuubamñâ sângânñâ sâlâpkum kubik tuubap mo mân tuubap, zorat topñâ ek nângâbap. 29 Oi yatâ mân opñâ kegâk mirânñâ tandâ pâi giari kâtnâ kârum birâbap. Biri ko a ambân ziñâ ekñâ girânñangâbi. 30 Zen itâ sâbi, ‘A zi âsak op mirâ patâ tuubam op tandâ kwânângâm biri kinzap.’

31 A kutâ nâiñâ a kutâ nâi kumbamñâ kegâk mân âibap. Zâk itâ nângâm kwâkâbap, ‘Nen a bituk ândienñâ ândi a donbep ândie. Zen âlip zângonat mo buñâ?’ 32 Ziñangât nângi gigin oi kâsa kârebân tatne kâwali a nâmbutñâ sângonzângoi zen âi lumbenangât den sâne lumben op ândibi.

33 Oi yatik zengâren gâbâ nâiñâ kut nâi nâiñâ zo mân birâmñâ dabân nâgât a op ândibap? Zâk nâgât mân upap.”

34 Yatâ sâmñâ den sumbuñâ nâi itâ sâip, “Sii zo naamñâ. Ka siigât naamñâ buñ oi ko dap oindâ naamñâ dum upap? Zo buñâ. 35 Sii bâliñâ zo yatâ mo yatâ orotñâ, zo mân ziap. Zo yen lum pâindâ âibap. A nâi zâk kindapñootñâ den zi nângâbap.”

15

Râma galem agât den sinji.

(Mt 18:12-14)

1 Kât mimiñâ a sot bâliñ mâme a, zen Yesugâren den sinji âlip nângânânam mindumarâwe. 2 Oi Parisaio a sot Kembugât gurumin den zorat galem a, zen zorat nângâne bâliñ oi Yesugât itâ sâwe, “A zâk bâliñ mâme a zen sot tap nalem nemap. Man orotñâ zo opmap.”

³ Yatâ sâne Yesunâ den sumbuñâ ñâi itâ sâm dâzânngoip, ⁴ “Zengâren gâbâ a ñâigât râma 1 handeret ândibi. Oi zengâren gâbâ kânoktâ âi buñ oi birâbap? Zo yatâ buñâ. Kâmut patâ 99 zo birâziñgâm buñ upap, zo kârubap. ⁵ Kârum ma muyagem umâlip op âkom âibap. ⁶ Âim bukurâp sot kamârâp dâzângom sâbap, ‘Sâtâre utnâ. Râmanâ buñ oip, zo muyagian.’ ⁷ Nâ dâzângua nângânek. Zo yatigâk a 99 zen târârakñâ ândine sumbemân sâtâre patâ muyagibap. Ka bâliñ mâme a kânokñâ umñâ melâñi zâkkât op sumbemân sâtâre patâ walâm yâmbâtñik muyagibap.”

⁸ Yatâ sâmñâ den ñâi itâ târokwap sâip, “Dap nâñge? Ambân ñâiñâ kât bâzagât mem ândibap. Mem ândei kât kânok gei buñ oi birâbap? Buñâ. Zâk kârâp sâumñâ mirâ pitâm kârum ma muyagibap. ⁹ Kârum muyagemñâ ambân bukurâpñâ, kamârâpñâ zângonsâi gane itâ dâzângobap, ‘Kâtnâ buñ oip, zo muyagian, gât ko sâtâre utnâ.’ ¹⁰ Zorat sa nângânek. Zo yatik bâliñ mâme a mo ambân kânok umñâ melâñi Anutugât sumbem arâp zen sâtâre upme.”

A katep ñâi tâmbetagobam oip.

¹¹ Yesunâ den sinji ñâi itâ sâm dâzânngoip, “A ñâi nanzatñâ zagât ândiwet. ¹² Nan kwakñandâ ibânâ itâ dukuip, ‘Ibâ, gâ kât sot sikum nâgât sinji sâin, zo mem ni.’ Yatâ sâi kât sot sikum kâsâpkumñâ munñâ pindâm âtânangât sinji pâi tâip. ¹³ Oi bet katep zâk sirâm bituktâ ândim sikum sot kât zo aksik mem ba hân kârebân arip. Zoren âi lan ândim bâliñ top top opñâ kât sot sikum zo zoren

zingâm nanġip. ¹⁴ Kât sot sikum zo buŋ oi ândim hân zoren pu patâ muyageip. Oi a zo dap upâ sâm kwagip. ¹⁵ Hân mariŋâ ñai zâkkâren ari sâi hibukŋan âi bâu galem ândeip. ¹⁶ A zen nalem aŋgân kârâŋaŋgâne yen tap tepŋaŋgât opŋâ bâu zenġât nalem nimbam oip.

¹⁷ Yatâ opŋâ nânġânânġânâ pâronŋsâi itâ nânġip, ‘Ibânâŋgât nep a kâmut, zen nalem nem âkon op ândine nanŋâ nâ zi tepkât mumbâman. ¹⁸⁻¹⁹ Zorat nâ kamânan âim ibânâŋgâren takâm itâ sâm dukubat, Ibânâ nâ bâliŋ mâme a. Tosanandâ sumbemân sot gâgâren ziap, gât ko nâgât nangâ mân sâna ândibat. Yen sâna gâgât nep a op ândibat.’

²⁰ Yatâ sâm ibânâŋgâren arip. Ari ibânandâ kârebân gâbâ ekŋâ umŋâ nânġâm sârârâk kârâm âi lum mânġarip. ²¹ Mânġari itâ dukui, ‘Ibânâ nâ bâliŋâ mia tosanandâ sumbemân sot gâgâren ziap, gât ko nâgât nangâ dum mân sâna ândibat.’ ²² Yatâ sâi ibânandâ kore a itâ dâzâŋgom sânġonzânġoip, ‘Kek âi hâmbâ âlipŋâ sot donet sot kipâke mem ga pindânek. ²³ Oi makau gwamŋâ patâ diim gam kom une nem sâtâre utnat. ²⁴ Nannâ zâk moibân gâbâ zaatsap. Zâk buŋ oibân gâbâ muyagem gaap.’ Yatâ sâi sâtâre topkwap urâwe.

²⁵ Oi nan kunŋâ zâk nebân ândiepŋâ puriksâmŋâ kamân nanġâmŋan ga kin kep kwamit nânġip. ²⁶ Zâkŋâ sâi kore a ñai ġâi mâsikâmŋâ sâip, ‘Kep zo top dapkât?’ ²⁷ Oi zâkŋâ sâip, ‘Mungâ gaap. Gaapkât ibânandâ sâi makau gwam patâ kom uen.’ ²⁸ Yatâ dukui nan kunŋâ

zâk kuk opnâ kamânân man bageip. Ibânandâ nânġâm kamân ginġan geim um lumben den dukui. ²⁹ Yatâ dukui mân nânġânânġâ op kin itâ dukui, ‘Nânġat. Nâ kendon patâ donbep kore otġim ândim sâtkâ luman. Yatâ ândia ġâ noniġ gwamġâ mân nina nâ sot bukurâpnâ nen kom om nem sâtâre urâwen. ³⁰ Ka bet katepkâ, zâk laġ ambân zen sot ândim kât sikumġâ tâmbetkum gulipkum naġip. Zâk yatâ zorânġ âburem ġâi sânanđâ makau gwam patâ kom nie.’

³¹ Sâi ibânandâ itâ dukui, ‘Nannâ, ġâ narâk dâp nâ sot ândim ġâmatġâ kut nâi nâi nânġâren ziap, zo ġâġât siġi op naġap. ³² Ka mungâ ko moipnâ zaatsap. Oi zâk buġ oipnâ dum muyagiap, zorat ko sâtâre oindâ dâp upap.’”

16

Kât galem a bâliġanġât den.

¹ Yesuġâ arâpnâ den siġi nâi itâ sâm dâzânġoip, “Sikum a patâ nâiġât kât sikum galem a nâi ândeip. A zorat itâ sâne patânâ nânġip, ‘Galem a, zâk mem gulipkuap.’ ² Yatâ sâne sâi ġâi dukui, ‘Nâ ġâġât den sâne nânġan. ġâ yatâ zorânâ dum zagâtġâ mân galem ândiban. Ekapkâ mem ġâna kât sikumġât topnâ ikpâ.’

³ Sâi galem a zo umġan itâ sâip, ‘Galem a nep zo betnan mei dap upat? Nâ imbanâ buġâ. Nep kârâm kâmitpatkât âkon uan. Nâ kanpitâ ândibatġât âkon uan. (Wangât, Yuda zeġġâren a kanpitâ zen ândim oletziġġâmarâwe, zorat op sâip.) ⁴ Irabot nânġan. Patânâ molinigi a patânanġât sikum tosa miwe, zeġġâren âi buku

ua sâne zengât mirin ândibat.’ ⁵ Yatâ sâmb patânangât tosa miwe, kânok kânok zângonsâi gawe. Oi zâknâ a nâi mâsikâm sâip, ‘Patânangât tosa gâgâren dabutâ ziap?’ ⁶ Mâsiki zâknâ sâip, ‘Kelâk âmanân pâpannâ 1 handeret.’ Sâi itâ sâmb dukui, ‘Ekap zi mem 50 kulengu.’ ⁷ A yatâ sâmbnâ a nâi mâsikip, ‘Patânangât tosa gâgâren dabutâ ziap?’ Sâi itâ sâip, ‘Sibit keetnâ 1 handeret.’ Sâi itâ dukui, ‘Ekap zi mem 80 kulengu.’

⁸ Yatâ oi patânâ nângâmñâ galem a bâliñâ zorat nângânangâ, zo nângi imbanâ oi sâmb âlip kwâknangip.” Yesunâ yatâ sâmbnâ târokwap itâ sâmb dâzângoip, “Um kâtik a, zen kut nâi nâi utnam nângânangâziñ patâ ze upme. Sumbemgât sinji a, zen yatâ zo mân zemziñgap.

⁹ Zorat dâzângua nângânek. Zen zo yatik hângât kât sikum bâliñâ zi a zen ziñgâne buku otziñgâbi. Yatâ utne gâtâm hângât sikum bun oi narâk patin, zen âlip sumbem kamânân ândibigât sâsânâ. Oi sumbem kamânân ândiandinñ âlip ândibi.”

Kut nâi nâi bonñâ sot yennâ, zorat den.

¹⁰ A nâi zâk kut nâi nâi yennâ dânbânñ galem upap, zâknâ kut nâi nâi bonñâ patâ zo âlip galem upap. Nâi zâk kut nâi nâi yennâ mem gulipkubap. Zâknâ yatik bonña mem gulipkubap. ¹¹ Zen hângât kât sikum dân mân galem upi, zo ko dap yatâ kut nâi nâi bonñâ ziñgâbap? ¹² A zengât kut nâi nâi giwe, zo dân mân galem otna gikâ sinji zo dap yatâ gibap?

¹³ Kore a nâinâ a patâ zagât zekât kore âlip mân upap. Zâk nâigât umñâ kiri nâi ekñâ âkon upap.

Zen yatigâk Anutugât nep sot sikumgât nep, zo dap yatâ mâtakâzikâm mem ândibi?”

Yesuñâ Parisaio a girem dâzângoip.

¹⁴ Yesuñâ den zo sâi Parisaio a zen kât sikumgât âkñâle zeipkât diñâ kândátkom girânawe. ¹⁵ Utne itâ dâzângoip, “Zen a zengât mâteziñan nen a târârakñâ sâme. Ka Anutuñâ ko umziñangât topñâ ekmap. A ziñâ kut ñai ikne âlip opmap, zo ko Anutuñâ egi bâliñ opmap.

¹⁶ Kembangât gurumin den sot Propete zengât den zem gam Yohanegâren gâip. Zorat kwâkñan Anutu um topñan ândiândiñ, zorat den siñgi âlip, zo âsagem lañ kârâm ariap. A ambân den siñgi zo nângâm baginam kâtigime.

¹⁷ Hân sot sumbem, zet buñ utâ sâm buñ up-abot. Ka Kembangât gurumin den zo mân buñ upap.

¹⁸ A ñai, zâk ambin birâm ñai mimbap, zâk târotârozik mânângât tosa patâ mimbap. A ñai, zâk ambân birâbirâñ zo mimbap, zâk yatigâk tosa patâ mimbap.”

A patâgât den.

¹⁹ “Sikum a patâ ñai ândeip. Zâk hâmbânâ neule âlip sânğân zâizâiñ zo mem ândeip. Oi sirâmñâ sirâmñâ sii nalem âlipñâ zo nem sâtâre op ândeip. ²⁰ Oi a kanpitâ ñai ândeip, kutñâ Lasaro. Zâkkât sâkñâ zo useyâk. Zâkñâ patâgât mirâ mâtâp bagibagiñan zemâip. ²¹ Zâk a patâgât mirin gâbâ nalem buputñâ gâi nimbapkât nângâm ândeip. Sâknam nângâm zem tâi wâu ziñâ gam useñâ nâmbâlapkumarawe.

²² A kanpitâ zo yatâ op ândimnâ moip. Oi Anutugât sumbem a, zîñâ ge diim zâi Abaramgât um topnjan pane ândeip. Bet sikum a zo moi hanguwe. ²³ Zâk simân gei sâknam patâ nângâm ândim sinâ pâi zari Lasaro zâk Abaram um topnjan tâi egip. ²⁴ Ekñâ konsâm sâip, ‘O Abaram sâkunâ, nekñâ umgâ bâliñ oi Lasaro sângonguna sâlâpñandâ tooin pam sâmbum gem nâmbâlamnan pâi sânduksâik. Na ziren kârâbân sâknam patâ nângâm ândian.’

²⁵ Sâi Abaramnâ itâ dukui, ‘Katepnâ, nângâ. Gâ hânân âkñâle kwâkñan ândeip, zo mârum âkip. Oi Lazaro zâk umbâlâ ândeip, zo mârum âkip. Zâk zorat umâlebân ândiap. Ka gâ ko sâknam kwâkñan ândiat. ²⁶ Osetniñan sim patâ kinzap, gât ko zibâ zengâren dap op gibi? Oi zengâren gâbâ zi dap op kopgabi?’

²⁷ Sikum a patâ, zâk itâ sâip, ‘Ibânâ, ñâi dâgoga nângâni. ²⁸ Ândi nâgât kamânân murâpnâ bâtnâmbut ândie. Zen sâknam kamân ziren gabegât Lasaro sângonguna âim girem den dâzângobap.’

²⁹ Sâi Abaramnâ sâip, ‘Buñâ. Mose sot Propete, zengât den girem ziap, zo nângâbi.’ ³⁰ Sâi ko sâip, ‘Ibânâ Abaram, yatâ buñâ. Zengât den nângâm umziñ mân melânbi. Ka a ñâiñâ mumuñan gâbâ zaat sâi ko umziñ melânbe.’

³¹ Sâi itâ sâm dukui, ‘Zen Mose sot Propete zengât den birâmeyân mumuñan gâbâ ñâiñâ zaat ai dâzângoi yatik birâbi.’ ”

17

Bâliņangât nep mân tuubi.

(Mt 18:6-7, 21-22; Mk 9:42)

¹ Yesuņâ arâņņâ den itâ sârn dâzâņgoip, “Bâliņangât nep tuutuun, zo muyagibap. Dap yen zimbap? Ka a ñâi zâk bâliņangât nepņâ tuubap, yei, zâk dap upap?” ² Ñâi zâk a giginâ ñâi okņanggi bâliņâ upap, zo ko tosa yâmbât mimbap. Mârurnan kât sumun yâmbât patâ gânduņan saamņâ saruyâm giari sâi ko zo bâbâlan opap. Zen galem oraņgâm ândibi.

³ Bukugâ ñâi bâliņâ oi kubikņangâban. Otna umņâ melâņi tosaņâ birâban. ⁴ Oi sirâm kânogân tosa nâmburân zagât muyagem sâp nâmburân zagât gam sapsuubap, ‘Buku yatâ otgim umnâ bâliņ uap,’ Zâk yatâ sâi tosaņâ birâban.”

Nâņgâm pâlâtâņgât den.

⁵ Aposolo zen Kembu itâ sârn dukuwe, “Gâ nâņgâm pâlâtâņniņâ târokwap niņgâban.” ⁶ Sâne Kembuņâ itâ dâzâņgoip, “Nâņgâm pâlâtâņziņ bonņâ mâiktârâ, mundo keetņâ yatâ, zemziņgi wakum nak ândi, zo sâmbuyangâm saruyân gei kinbapkat dukune sâtziņ lubap.”

Aņâ Kembugât nep tuum tâpâkumen.

⁷ Yatâ sârnņâ itâ sâip, “Zerņâren gâbâ a ñâi, zâkkât kore aņâ nep tuum ândim mo râma galem ândim ñâtiksâisâi gâi itâ dukubap? ‘Gâ mirin zâi tâtna nalem om gibâ.’” ⁸ Yatâ buņâ. Itâ dukubap, ‘Gâ sâņgum kâu lapņâ nalemnâ om pâna nia gikâ bet om nimban.’” ⁹ Nep a zo nep sârn pindip, zo tuugi nâņgi âkip. Dabân sârn âlip kwâkņangâbap?

10 Zengât topziņ yatâ ziap. Zen Anutuņâ nep sârn ziņgip, zo op nanġâm itâ sâbi. ‘Nen kore a kwakmak. Nep sârn niņgip, zorigâk tuumen.’ ”

Yesuņâ a kubikziņgi âi mân nânġawe.

11 Yesuņâ Yerusalem kamânân âibam Galilaia sot Samaria osetzikņan arip. 12 Kamân nâin zari sâk bâlâ a bâzagât ziņâ ekņâ âkņanâk kin den sârn itâ sâwe, 13 “O patâ Yesu, neņġât umġâ bâliņ oik.” 14 Sâne ziņgitņâ itâ dâzânġoip, “Zen âim sâkziņâ tirik namâ galem a tirâpzânġone ikpi.” Sâi zen âim tatne useziņ soġei sâkziņ âlip oip. 15 Oi zengâren ġâbâ a kânokņâ useņâ soġei ekņâ puriksâm ġâip. Puriksâm den kâtik sârn Anutu mâpâseip. 16 Zâkņâ Yesu kiņ topņan ġei zem tap sâiwap sâip. A zo Samaria hânân gokņâ. 17 Yesuņâ itâ sâip, “A bâzagât kubikziņgan. Nâmbutņâ a nâmburân kimembut âlip ue, zo ikâ? 18 Zengâren ġâbâ a nâi âburem gam Anutugâren sâiwap mân se? Birâm âine ġâ kamân nâin gokņandâ gikik ġaat?” 19 Yatâ sârn Samaria a zo itâ dukuip, “Ġâ nânġâm pâlatânġanġât âlip uat, ġât ko zaat âi.”

Yesu takâbapkât den.

(Mt 24:23-28, 37-41)

20-21 Parisaio a, zen Yesu mâsikâm sâwe, “Anutu um topņan tâtatņâ, narâk ikâ zoren muyagibap?” Sâne itâ sârn dâzânġoip, “Anutugât um topņan tâtatņâ, zo senņâ mân igikņâ, ġât ko itâ mân sâbi, ‘Ziren âsagiap mo ândiren âsagiap.’ Nânġânek. Anutu um topņan tâtatņâ, zo osetziņan âsagem ziap.” 22 Yesuņâ arâpņâ itâ dâzânġoip, “Ġâtâm narâk nâin, zoren a bonņâ âsagibatkat narâkņâ

iknam upi. Zo mân ikpi. ²³ Narâk zoren a nâmbutņandâ sâbi, ‘O, ziren neņgâren âsagiap. Hân ândiren zeņgâren âsagiap.’ Yatâ sânetâ mân âibi. Oi nâņgâne mân bon upap. ²⁴ Hânpân zâk hân muruk toren toren âsagem naņgâmap, zo yatik a bonņâ nâgât narâknan âsagei a aksik nikpi. ²⁵ Kândom ko a narâk ziren ândie, zen a bonņâ nâ kândâtnone sâknam patâ nâņgâbat.

²⁶ Noa ândeip, narâk zoren kut ηâi ηâi urâwe, zo yatik a bonņâ nâgât narâk zo mâte oi yatâ upi. ²⁷ Noa ândeip, narâk zoren a zen sii nalem sot too kâtik nem seroņ kwap ândiwe. Ambân aņgâgwaņgâ urâwe. Yatâ op mân nâņgâm ândine Noa sot narâpņâ zen waņgâyân zâine too uurup takâm gwâkâziņgip. ²⁸ Loti ândeip, narâk zoren yatik urâwe. Nalem sot too kâtik nem seroņ kwap ândiwe. Kut ηâi ηâi aņgâgwaņgâ urâwe. Nep kârâm kâmit mirâ nep tuuwe. ²⁹ Yatâ op ândine Lotiņâ Sodom kamân birâm ari narâk zoren sumbemân gâbâ kârâp sot kât kârâpņâ sot sumbem tipņâ gem gâi kamân zoren a ambân buņ op nâņgâwe. ³⁰ A bonņâ nâņâ âsagibat, narâk zoren a yatik upi.

³¹ Narâk zoren a ηâi sombemân tâpapņâ sikum mimbapkât mirin mân zâibap. Nâi zâk nebân ândibapņâ zâk kamânân mân âburibap. ³² Zen Loti âmbinņaņgât den siņgi nâņgâbi. ³³ Nâi zâk ândiândiņâ aņgân kâri gulipagobap. Nâi zâk ândiândiņâ biri muyageņaņgâbap.

³⁴ Nâ dâzâņgua nâņgânek. Nâtik zoren a zagât, zet mirâ ηâin uman zeitâ ηâi mem, ηâi birâbat.

³⁵ Ambân zagât, zet nalem sobem tâitâ ηâi gâsum,

ņâi birâbat. ³⁶ (A zagât nebân kiritâ ñâi mem, ñâi birâbat.)”

³⁷ Yesu zâk den zo sâm nanġi arâpņâ ziņâ mâsikâm sâwe, “Kembu, ikâ zoren âsagibap?” Sâne itâ dâzânġoip, “Bâu mo zuu kârokņâ ñâi zei zoren nii keņ ziņâ ninam mindume.”

18

Top likuliku agât den sinġi.

¹ Yesugât a, zen umziņ mân âkon op narâk dâp ninâu sâm ândibigât Yesuņâ den sinġi itâ sâm dâzânġoip, ² “Kamân ñâin top likuliku a ñâi ândeip. Zâk Anutu sot a mân hurat kwâtziņġip. ³ Oi kamân zorenâk ambân malâ ñâi ândeip. Zâk narâk dâp a sâtņanġâren âim itâ dukumâip, ‘Gâ betnan mem kâsanâ nekât den kubikpan.’ ⁴ A sâtņâ zâk malâ zâkkât den birâmâip. Ândimņâ umņandâ itâ sâip, ‘Nâ Anutu mo a hurat mân kwâtziņġâman. ⁵ Ka malâ zâk narâk dâp sâm gâmapkât bekņan mimbâ. Bekņan mân mia sâi ko âsâbâņ nâġâren ġâi sâknâ âkon opap.’” ⁶ Kembu zâk den zo sâm nangâm sâip, “A sâtņâ bâliņandâ den sâip, zo nânġâm kwâtâtibi. ⁷ Anutugât a ambân ġakârâpņâ, zen ñâtik sirâm dâp konsâm ninâu sâme, zo mâkâziņġâbap. ⁸ Zâk mân ândei kârep oi keġâk betziņan mimbap. A bonņâ nânġâ ġâtâm âburem gam hânân a ambân nânġâm pâlâtânziņoot muyageziņġâbat mo buņâ? Zorat umziņ galem op ândibi.”

Parisaio a sot kât mimiņâ ninâu sâwet.

⁹ A nâmbutņâ, zen ândiândiziņangât nâņgâne târârak oi a toren zeņgât nâņgâne mân dâp opmap. A yatâ zo, zeņgât den sumbuņâ ñâi itâ sâip, ¹⁰“A zagât, zet Anutu mâpâsiram tirik namin zâiwet. Ñâi zâk Parisaio, ñâi ko kât mimiņ a ñâi. ¹¹ Parisaio a zâk kin zikņangât nâņgi zari ninâu itâ sâip, ‘O Anutu, a nâmbutņâ zen kâmbam kume. Kâmbu upme. Bâliņâ top top upme. Nâ zen yatâ buņâ. Kât mimiņâ a ândiren zi itâ buņâ. Oi nâ zorat sâiwap dâgogan. ¹² Sirâm nâmburân zagât zorat umņan sirâm zagât nalem birâm zorat kendon ândiman. Oi kut ñâi ñâi memņâ bâzagârân gâbâ kânok zo gâgât siņgi sâm pâman.’ Yatâ sâm ninâu sâip. ¹³ Kât mimiņ aņâ ko tutukunņan kin aņun op pindiņsâm kin itâ sâm ninâu sâip, ‘O Anutu, nâ bâliņ mâme a. Nâ a bâliņâ zorat gâ mân birâniiban.’ Zâk yatâ sâm ninâu sâip.”

¹⁴ Yesuņâ yatâ sâmņâ itâ sâip, “Nâņgâne. Kât mimiņ a zâk Anutuņâ tosaņâ biri mirâņan arip. Ka Parisaio zâk tosaņâ zemņangip. Ñâi zâk zikņangât ñâņgi zari Anutuņâ kâbakņeņangâbap. Ñâi zâk zikņangât nâņgi gigiņ oi Anutuņâ mem zaatņangâbap.”

*Yesuņâ katep mâsop minziņgip.
(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)*

¹⁵ Ambân ziņ murarâpziņ diizingâm Yesugâren âim bikņâ gâsuziņgâbapkât sâne arâpņandâ ziņgitņâ keņgât minziņgâwe. ¹⁶ Yatâ utne Yesuņâ arâpņâ zâņgonsâi gane itâ dâzâņgoip, “Zen birâne katep mâik zen nâgâren ganek. Mân pâke kwatnek. Zi yatâ zo, zen Anutu um topņangât siņgi kwatziņgâziņgâņ. ¹⁷ A ambân ziņ

umziŋ diim gei katep yatâ upi, zen Anutu um topŋan ândiândigât siŋgi upi. Ka ŋâi zâk katep yatâ mân upap, zâk mân bagibap.”

Sikum a ŋâiŋâ Yesugâren gâip.

(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)

¹⁸ Oi sikum a ŋâiŋâ Yesu mâsikâm sâip, “Patâ âlipŋâ, nâ dap op ândiândi tâmbâŋŋgât siŋgi upat?” ¹⁹ Sâi Yesuŋâ sâip, “Nâgât âlipŋâ wangât nonsat? Âlip mariŋâ Anutu kânok. ²⁰ Oi gâ Kembangât gurumin den nâŋgâmat. Zo itâ. Ap ambin, zet mân birâŋŋgâbabot. Gâ kâmbam mân kumban. Gâ kâmbu mân upan. Gâ buku-ŋŋgât sârân sâsâŋ mân sâban. Ibâ mamgâ hurat kwatzikâm sâtzik luban.” ²¹ Sâi sikum a zâk itâ sâip, “Zo katepnan gâbik topkwap op gâwan. Ŋâi mân bira ziap.” ²² Sâi Yesuŋâ den zo nâŋgâm itâ sâm dukui, “Kânok birâna ziap, zo upan. Gâ kut ŋâi ŋâi tatgigap, zo aksik pam kât mem a kanpitâ ziŋgâban. Yatâ op sumbemân sikumgoot upan. Oi ga nâ sot pâlâtân op moliniban.” ²³ Yatâ dukui a zo sikum patâ zemŋŋŋgipkât umŋâ bâliŋ oip.

²⁴ Yatâ oi Yesuŋâ ekŋâ itâ sâip, “A kât sikum patâŋâ Anutu um topŋan bâginam kwakpi. ²⁵ Bâu patâ kamele, zâk kuup mâtâpŋan bagibap, zo yâmbâtŋâ. Ka a sikumŋootŋâ Anutugât um topŋan bagibagiŋ, zo yâmbâtŋâ walâwalâŋ.” ²⁶ Sâi nâŋgâm kirâwe, zen itâ sâm mâsikâwe, “Zo yatâ zorâŋ dap yatâ sumbemân baginat?” ²⁷ Sâne Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Aŋâ kut ŋâi ŋâi utnam kwakme, zo Anutuŋâ mâtâpŋâ âlip muyagemap.”

²⁸ Sâi Peteroŋâ itâ dukui, “Nen kut ŋâi ŋâiniŋâ aksik kândâtkom gâ moligiwen.”

29-30 Sâi Yesuñâ itâ dâzânngoip, “Nâ perâkñak dâzânngobâ. Zengâren gâbâ ñâi zâk Anutu um topñan ândiândiñngât opñâ kamânñâ mo ambâ murarâpñâ mo âtâ murâpñâ, mo ibâ mamzatñâ kândâtzangobap, zo ko narâk ziren hâuñâ donbep mimbap. Oi narâk patin ândiândi tâmbânñâ mimbap.”

*Yesu zâk mumbapkât sinji dâzânngoip.
(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)*

³¹ Yesu zâk arâpñâ sâi gane itâ sâm dâzânngoip, “Nânge. Nen Yerusalem kamânân zâinamen. Oi Propete a, zen a bonñâ nâgât den kulemguwe, zorat bonñâ âsagibap. ³² Nâ um kâtik a zengât bitziñan zaria den sâm sinnan gem sâm bâliñ kwatnim sâknan tâpkubi. ³³ Oi inzutñâ lapitnim none mumbat. Mom sirâm karâmbut tapñâ mumuñan gâbâ zaatpat.” ³⁴ Yesuñâ yatâ sâm dâzânngoi zen kwagâwe. Den zo topñâ mân nânngâm, nânngâne kwakmak oip.

*Yesuñâ Yeriko kamânân a sen ñâtâtik ñâi ku-
bigip.
(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)*

³⁵ Yesu zâk âim Yeriko kamân mâte oip. Oi matâp ginñan a sen ñâtâtik ñâi nalem sot kât, zorat oletziñgâm tâip. ³⁶ A kâmut patâ zen matâp zoren âine kinziñ kwamit nânngâm mâsikâziñgi sâwe, ³⁷ “Yesu, Nasarete gokñâ gaap.” ³⁸ Sâne nânngâmñâ den kâtikñâ sâm sâip, “Yesu, gâ Dawidigât kiun, nâgât umgâ bâliñ oik.” ³⁹ Yatâ sâi a kândom âiwe, ziñâ den hirinñsâm tâpapkât dukuwe. Oi zâkñâ den zo nânngâm tâtâlim den

kâtiknâ den sâip, “Gâ Dawidigât kuinnâ, nâgât umgâ bâliņ oik.” ⁴⁰ Sâi Yesuņâ nâņgâm mâtâbân kinņâ sâip, “Zen nâgâren diim ganek.” Sâi sâne sen nâtâtiknâ zâkkâren gâi mâsikâm sâip, ⁴¹ “Nâ dap otgibatkât sat?” Sâi sen nâtâtiknâ sâip, “Nâ sinnâ âlip upapkât nâņgan.” ⁴² Sâi Yesuņâ itâ dukuiپ, “Siņgâ mânâņgârik. Nâņgâm pâlâtâņ kwatnigat, zorat âlipkâ uat.” ⁴³ Sâi zorenâk siņâ egip. Oi Yesu molim âimņâ ekņâ Anutu mâpâseip. A ambân ziņâ zo ekņâ Anutu mâpâsiwe.

19

Sakaiogât den siņgi.

¹ Yesu zâk Yeriko kamân bagim âim tâip.
² Kamân zoren a nâi ândeip, kutņâ Sakaio. Zâk kât mimiņ a zeņgât a sâtņâ. Oi sikum mot donbep zemņaņgip. ³ A zorâņ Yesu ikpamņâ okņaņgip. Oi zâk a pâņkânok, gât ko a ambân mindune osetziņan kin Yesu ikpam kwagip. ⁴ Yatâ op sârârâk kârâm âi a walâziņgâm Yesu ikpam wakum nak kwâkņan zâi tâip. Yesu zâk mâtâp zorik gam âibam oip. ⁵ Oi Yesu zâk nak zorat topņan âi siņâ pâi zari ekņâ itâ dukuiپ, “Sakaio, gâ kek gem ga. Nâ itârâņ gâgât mirin ga tâpat.”
⁶ Sâi yatigâk gem gam umâlip opņâ Yesu diim mirâņan arip. ⁷ Oi a zen zo ekņâ nâņgâm bâliņ kwap sâwe, “Zâk wangât bâliņ mâme a zirat mirin zâi taap? Zâk mân orotņâ uap.” ⁸ Oi Sakaioņâ kin Kembu itâ dukuiپ, “Kembu nâņgâ. Kât sikumnâ kâsâpkum torenņâ a kanpitâ ziņgâbat. Oi a nâmbutņâ kât walâm betziņan mewan, zo yatik nâņâ hâuņâ mem zâi pam walâm ziņgâbat.”

⁹ Sâi ko Yesuñâ arâpñâ itâ sâmbâm dâzângoip, “A zi Abaramgât kiunnâ. Zâk sot ambin murarânâ, zen itârânj sumbengât sinji ue. ¹⁰ A bonñâ nâ a tâmbetagoagonan gâbâ kubikzingâbam gem gâwan. Kubikzinga sumbengât sinji upi.”

*A kât zingâzingângât den sumbuñâ.
(Mt 25:14-30)*

¹¹ Yesu sot arâpñâ, zen âim Yerusalem kamân goot goot utne a ambân Yesu moliwe, zinj itâ sâwe. “Anutu um topñan ândiândigât narâkñâ mâte uap.” ¹² Sâne zorat Yesuñâ den sumbuñâ itâ sâmbâm dâzângoip, “A patâ nâinjâ hân kârebân âim kot patâ mem kamânân âburibat sâmbâm ba arip. ¹³ Âibam kore arâp bâzagât minduzingâm kât ekap kânok kânok zingip. Zingâm itâ dâzângoip, ‘Zen kât ekap zi mem nep tuunetâ laj kâri gâbat.’ ¹⁴ Dâzângom ari kamân zorat mâirâpñâ, zen zâkkât âkonzingipkât kore a sâjongune âimñâ a kutâ patâgâren âim itâ dukuwe, ‘Mân kembu otningâbapkât nângen.’ ¹⁵ A patâ zo ari ko a kutâ zâk laj hân galem sâmbâm pindi âbureip. Âburem gamñâ kore a kât zingip, zo gabi sâi mindum gawe. Ganetâ itâ mâsikâzingip, ‘Kât zingâwan, zo mem nepñâ tune dabutâ âsagiap?’ ¹⁶ Sâi a nâinjâ gamñâ sâip, ‘Patâ, kât ekap kânok nigin, zorânj târokwap bâzagât âsagiap.’ ¹⁷ Sâi patânâ itâ dukui, ‘Gâ âlip uat. Gâ kore a âlipñâ, gât ko kamân bâzagât zengât galem a op ândiban.’ ¹⁸ Yatâ sâi kore a nâinjâ gam sâip, ‘Patâ, kât ekap nigin, zo mem nepñâ tuuga bâtnâmbut âsagiap.’ ¹⁹ Sâi itâ dukui, ‘Âlipñâ. Gâ kamân bâtnâmbut

zenġât galem a op ândiban.’ ²⁰ Sâi kore a nâinâ gamnâ sâip. ‘Kât ekap nigin, zo hâmbânâ kâpim pa ziap. ²¹ Nâ gâgât topkâ itâ nânġan. Gâ a bâliġâ. Gâ kut nâi nâi mân tuum a nâmbutnâ ziġ tuune muyagei mimbatkât sâmat. Gâ gikak nep mân kârâm kâmitmat. Nâmbutnandâ tuune bon mimbatkât sâmat. Zorat gâgât kenġât op kâtkâ dâġâk pa taap.’ ²² Sâi patânâ itâ sâm dukuip, ‘Kore a bâliġâ gâ. Gikak den sat, zo mâburem dâġobâ. Gâ nâġât itâ nânġâmat. Nâ a bâliġâ. Ninak kut nâi nâi mân muyagem meman. Oi ninak nep mân kârâm kâmitnâ nâmbutnandâ kârâm kâmitne bon oi nimbatkât sâman. ²³ Gâ topnâ yatâ nânġâm kât giwan, zo kât a ziġġâna nepnâ tuune âburem ga târokwap membam.’ ²⁴ Sâmnâ a kirâwe, zo itâ dâzânġoip, ‘Zen kât ekap pindâwan, zo beknan mem bâzagât mem ândiap, zâk pindânek.’ ²⁵ Oi ziġâ sâwe, ‘Zâk bâzagât mem ândiap, zo ka.’ ²⁶ Sâne sâip, ‘Nâ dâzânġua nânġânek. Nâi zâk kut nâi pinda mem ândei târokwâknâġġâbat. Oi nâi zâk kut nâi pinda mân mem ândei, zo beknan mia yen ândibap. ²⁷ Kâ kâsarâpnâ zi mân galemnânġobap sâwe, zo minziġġâm gamnâ mâtenanâk zânġom nanġânek.’ ”

Yesu zâk donġi kwâknan Yerusalem kamânân zarip.

(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Yo 12:12-19)

²⁸ Yesu zâk den sâmnâ kwâkâm Yerusalem kamân zâibam zarip. Oi kândom otziġġâm zarip. ²⁹ Âimnâ Oliwa bâknan âim Betepage sot Betania kamân mâte otziġġip. Oi arâp zenġâren gâbâ a zagât sâġgonzâkom itâ sâip, ³⁰ “Kamân nâmbutken,

zoren arit. Âimnâ dongi sigan tâgân saane kinzap, zo muyagibabot. Zo anâ kwâkñan mân tâtatñâ, zo unakñâ. Oi zo olan diim gâit. ³¹ Olanitâ a nâinâ wangât miabot sâi itâ dukubabot, ‘Kembuniñangâren nep muyagei zirat sap.’” ³² Sâi azatñâ zet sâip dâp âi muyâgiwet. ³³ Dongi olan kiritâ mâirâpñandâ mâsikâzikâwe, “Wangât olanşabot?” ³⁴ Sâne zikñâ sâwet, “Kembunâ nep muyagei zirat sap.” ³⁵ Yatâ sâm Yesugâren diim aritâ hâmbâziñ dongi kwâkan pamñâ Yesu aline dongi kwâkñan zâi tâip. ³⁶ Zâim ari hâmbâziñ mâtâbân lânğat âiwe. ³⁷ Oliwa bâkñan gâbâ giari a ambân kâmut gakâñâ, zen kulem top top tuugi igâwe, zorat sâtâre op kep mem Anutu sâm âlip kwâkñangâwe. ³⁸ Oi itâ sâwe, “Oe, a kutâniñâ zâk Kembangât sâtkât gaap. Zâk sâm âlip kwâkñangâm sâñâ. Oe, u sumbemân Anutu sâm âlip kwâkñangânat. Sumbemân lumbenâ zimbap.” ³⁹ Sâm âine Parisaio a nâmbutñandâ a osetziñan kin itâ dukuwe, “Patâ, arâpkâ sâna birânek.” ⁴⁰ Sâne sâip, “Nâ dâzângua nângânek. Zen hiriñsâne sâi ko kât ziñ den sâm mâpâsenibe.”

Yesunâ Yerusalem kamângât iseip.

⁴¹ Yesu zâk âimnâ Yerusalem kamân mâteyâk ek kin umbâla op iseip. ⁴² Isemñâ Yerusalem mâirâp zenğât itâ sâip, “Lumbenâ ândim sâi ek nângâbe? Sinziñ bâpsâsân, gât ko mân ek nânge. ⁴³ Gâtâm narâk nâin kâsaziñâ gamñâ kamânziñ doongum ândine kwakpi. ⁴⁴ Mirâ kamânziñ kom kindiñkândañ tuum ziñâ sot murarâpziñâ zângom mem nâi nâi otziñgâne mirâ kamân kwamen zimbap. Wangât, Kembuziñâ nâ

zenğâren ga mân nek nângâwe, zorat kut nâi nâi zo muyageziŋgâbap.”

Yesuŋâ tirik namâ hâlâlu sâip.

(Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Yo 2:13-22)

⁴⁵ Den zo sâm naŋgâm tirik namin zariŋ. Zari kut nâi nâi aŋgâgwanğâ op kine itâ sâm moliziŋgip, ⁴⁶ “Namâ zirat Kembangât den kulem nâi ziap, ‘Namânâ zi ninau namâ upap.’

Ka zen ko utnetâ kâmbu a zenğât kât ki yatâ uap.” ⁴⁷ Sirâmŋâ sirâmŋâ Yesuŋâ tirik namin zâim den siŋgi âlip dâzâŋgom ândeip. Oi tirik namâ gâlem a sot pâtârâpziŋâ, zen kune buŋ upapkât den sâm kâtâŋ urâwe. ⁴⁸ Yatâ sâne a ambân yennâ, zen aksik Yesugât diŋâ nângâne imbanâ opmâip, zorat patârâpziŋâ zenğâren kwagâwe.

20

Yesu sot a sâtŋâ, zen den âraguwe.

(Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)

¹ Narâk nâin Yesuŋâ tirik namin a den siŋgi âlip dâzâŋgom kiri tirik namâ galem a patâ sot Kembangât gurumin a sot galem a, zen itâ dukuwe, ² “Gâ dâtnângo. Nâigât sâtkât kut nâi nâi zo opmat? Nâiŋâ yatâ upan sâm gigipkât opmat?” ³ Sâne Yesuŋâ dâzâŋgoip, “Nângoot den nâi mâsikâziŋga dâtnonek. ⁴ Yohane too saŋgon nep tuugip, zo nâigât sâtkât tuugip? Anutugât sâtkât mo agât sâtkât?” ⁵ Yatâ sâi zen ziŋgak itâ âraguwe, “Nen Anutugât sâtkât tuugip sâindâ sâbap, ‘Zen wangât diŋâ mân luwe?’ ⁶ Mo agât sâtkât tuugip sâindâ a ziŋâ kâtŋâ nângobi. Zen Yohanegât

nângâne propete bonjâ opmâip, zorat.” ⁷ Zorat opjâ Yesu itâ dukuwe, “Nen Yohanegât topjâ mân nângen.” ⁸ Sâne itâ dâzângoip, “Zo sâne sâi ko nângoot nâigât satkât opman, zo dâzângobam. Ka zen mân se, zorat mân dâzângobat.”

Waij nep galem a bâlija.
(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)

⁹ Yesujâ a ambân den sumbuja nâi itâ sâm dâzângoip, “A nâinjâ waij tâk nep kârâm kâmirip. Kâmitjâ galem a zâmban hân kârebân âi ândeip. ¹⁰ Oi bonjâ mimiņ narâkja mâte oi kore a nâi bonjâ nâmbut mimbapkât sângongui arip. Âi taki galem a zija kom molinetâ bet bâsaņ gâip. ¹¹ Âburei marijandâ dum kore a nâi sângongui arip. Sângongui ari yatigâk kom moline bet bâsaņ âbureip. ¹² Oi marijandâ dum kore a nâi sângongui arip. Ari yatigâk kom eksâne âbureip. ¹³ Yatâ utnetâ waij kâlam marijandâ sâip, ‘Zi dap upat?’ Marijandâ nannâ nâi ândeip, zo zikja nannâ kânok. Oi umja zâkkâren kinmâip. Marijandâ itâ sâip, ‘Nâ itâ upat. Nâ nannâ zi sângongua ari ek âlip hurat kwâkjaņgâbi.’ ¹⁴ Oi galem a zen nannâ ekja âragwârâgu op sâwe, ‘Zâkja zi gâtâm kâlam marijâ upap, zorat ko koindâ kâlam zi nenjât siņi upap.’ ¹⁵ Yatâ sâmja mem kâbakjem âi kune moip. Yatâ utne kâlam marijâ zâk dap yatâ otziņgâbap? ¹⁶ Nâņge. Zâkja ga galem a zâņgoi mune kâlamņan galem a uņakja zâmbanbap.” Yesujâ yatâ sâi a ambân zen nângâm itâ sâwe, “Opoņ, zo nenjâren zo yatâ mân âsagibap.”

17 Sâne Yesuñâ ziŋgitñâ sâip, “Kembugât ek-abân den kulem ñâi itâ ziap, zo topñâ dapkât?

‘Mirâ tuutuun a, zen kunkun ñâi ekñâ âkon op birâwe. Kembuñâ kunkun zorânâ mem namin kwânâŋgip. 18 A ñâi zâk kunkun zorân komñâ sâkñâ tâmbetkubap. Oi kunkun zorân a ñâi kwâkñan kumbap, zo ko kom kwândâlibap.’ ”

19 Yatâ sâi Kembugât gurumin den zorat galem a sot tirik namâ galem a patâ, zen sirâm zorenâk gâsunam urâwe. Oi a ambân zengât keŋgât op birâwe. Zen itâ nâŋgâwe, “Yesuñâ den sumbuñâ sâip, zo neŋgât op sâip.”

20 A patâ, zen Yesu gâsum kumbigât a sâŋgonzâŋgone tik ek molim ândiwe. A zo ziñâ târârak holi yatâ ândim Yesu denñâ sâkñanâk sâm diim a kutâgâren âi pânâam urâwe. 21 Den sâm mâsikâ okñanğâm sâwe, “Patâ, nen gâgât topkâ nâŋgâmen. Gâ den târârak dâtnâŋgomat. Oi patâ walâziŋgâm den mân sâmat. Oi Anutugât mâtâp ziap, zo bonñanâk sâm kusikñan pâmat. 22 Zorat sâna nâŋgânâ. Roma a kutâ patâ Sisa kât pindânat, zo orotñâ mo mân orotñâ?” 23 Sâne Yesuñâ sarâziŋanğât topñâ nâŋgâm sâip, 24 “Zen kât ñâi mem tirâpnone ikpâ. Zoren ñâigât holi tobat ziap?” Sâi ziñâ sâwe, “Roma a kutâ Sisagât holi tobat.” 25 Yatâ sâne dâzâŋgom sâip, “Sisagât siŋgi, zo Sisa pindâbi. Anutugât siŋgi, zo Anutu pindâbi.” 26 Yatâ sâi zen diñâ zo saanam a ambân mâteziŋan kwagâwe. Zorat den hâuñâ mân sâm diñâ mâtâsiwe.

*Mom zaatzaatŋaŋgât Yesu mâsikâwe.
(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)*

²⁷ Zen âine Sadukaio a nâmbutŋâ zen Yesugâren gawe. A zo ziŋâ momŋâ zaatzaat, zo mân ziap sâmarâwe. ²⁸ A zo ziŋ gam Yesu itâ sâm mâsikâwe, “Patâ, Mose zâk den itâ sâm kulemgui, ‘A ŋâiŋâ ambân memŋâ katepŋâ mân âsagei ândim moi munŋandâ malâ zo mei âtâŋaŋgât siŋgi katep muyagibap.’ ²⁹ Oi zorat sâindâ nâŋgâ. Âtâ mun nâmburân zagât ândiwe. Oi âtâziŋ ambân mem kiun buŋ ândim moi. ³⁰ Moi munŋandâ malâ zo mem yatik kiun buŋ ândim moi. ³¹ Moi munŋâ ŋâiŋâ yatik malâ zo meip. Yatik yatik âtâ mun nâmburân zagât, zen ambân kânok zo mem kiurâpziŋ buŋ mom nâŋgâwe. ³² Munetâ bet ambân malâziŋ zo moi. ³³ Oi a nâmburân zagât zen ambân kânok zo miwegât mumuŋan gâbâ zaatzaat narâkŋan ambân zo ŋâigât ambân upap?”

³⁴ Sâne Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Hanân zi a ambân miyaŋgâme. ³⁵ Narâk patin ko Anutuŋâ nâŋgâziŋgi dâp oi ândiândi kâtikkât zaatpi, a ambân zen dum mân mianŋgâbi. ³⁶ Zen mumuŋan gâbâ zaatŋâ dum mân mumbi. Zen Anutugât nan bârarâp op Anutugât sumbem arâp yatâ op ândibi. ³⁷ Mumuŋan gâbâ zaatpi, zo Mosenâ kârâp nak topŋan âsagei egibân den zo sâm muyageip. Zâk Kembangât den itâ sâm kulemgui, ‘Zâk Abaram sot Isaka sot Yakobo zengât Anutu.’ Nâ zorat sa nâŋgânek. ³⁸ Anutu zâk mom buŋ urâwe, zengât Anutu buŋâ. Zâk wâgân ândie, zengât Anutu. Anutuŋâ zengât nâŋgi aksik patâ

wâgân ândie.”

³⁹ Yesu zâk yatâ sârn dâzângei Kembugât gurumin den zorat galem a nâmbutnandâ sâwe, “Patâ gâ den sâna âlip uap.” ⁴⁰ Yatâ sâi ko narâk zoren gâbâ zen dum mâsikânam kenngât op birâwe.

Yesu ziknak Kristogât mâsikâzingip.

(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)

⁴¹ Yesunâ itâ sârn mâsikâzingip, “Kristo, zâk Dawidigât kiun sâme, zo dapkat? ⁴² Dawidi ziknak Psalm ekabân den nâi itâ sârn kulemgui, ‘Kembu zâk nâgât kembu itâ sârn dukuip.

⁴³ “Nâgât âsannâ bongen tâtna kâsarâpkâ minduzingâ kinngât kombâr upi.” ’

⁴⁴ Dawidinâ Kristogât kembunâ sâip, zorân dap op kiunngâ uap?”

Kembugât gurumin a, zengât den girem sâip.

⁴⁵ Oi a ambân mâteziân arâpnâ itâ sârn dâzângei, “Kembugât gurumin a yatâ mân ândibi. ⁴⁶ Zen hâmbâ kârep mem ândine a ziņ sombemân muyagezingâm sârn âlip kwatzingâbigât umziņ kinmap. Oi mâpâmâpâse namin sot nalem niniņ namin a sâtnâ tâtarân tâtnat sâme. ⁴⁷ A yatâ zorân ambân malâ zengât mirâ kut nâi nâi laņ mime. Oi a ambân mâteziân ninâu kârep sârn tosaziņ kwârakume. A zo zen gâtâm tosaziņngât hâuņâ yambâtņâ mimi.”

21

Ambân malâ nâiņâ kâtnâ tirik namin pâip.

(Mk 12:41-44)

¹ Yesunâ sinâ pâi ari egi sikum a zinjâ Kembangât sinji kât pane giari egip. ² Oi ambân malâ kanpitâ nâi, zorân gam kât kuringâ zagât pai giari egip. ³ Yatâ oi Yesunâ eknâ sâip, “Nâ perâknak dâzângobâ. Ambân malâ kanpitâ, zâk kât paap, zorânâ walâzingap. ⁴ Sikum a zen mamnâ âmbi zeï ko nâmbutnik pe. Oi ambân kanpitâ, zâk kâtñâ pam nanğâm yenâk ândiap.”

Wesâk muyagibap.

(Mt 24:1-14; Mk 13:1-13)

⁵ A nâmbutñâ zen tirik namâgât den itâ sâwe, “Kât neulenoot âlipñâ tuune hikpârâknoot kirip.” Zo ek sâm kine Yesunâ dâzângoip. ⁶ “Narâk nâin kâsazinjâ gam namâ neulenoot zi kândañne giligâlâksâm buñ op nanğâbap.”

⁷ Oi zinjâ sâwe, “Patâ, sat, zo narâk ikâ zoren muyagibap? Narâk zo mâte oi wesâk dap dap yatâ muyagibap?” ⁸ Sâne Yesunâ itâ sâip, “Um gulip kwatzingâbegât gasâziñ kârâm ândibi. A donbepñâ gam itâ sâbi, ‘Nâ Kristo. Bâliñan gâbâ mâkâzingâbapkât sâsân, zo nâ.’ Nâmbutñâ itâ sâbi, ‘Narâknâ mârûm mâte uap.’ Yatâ sâne a yatâ zo zenğât den nânğâne bonñâ buñ upap. ⁹ Oi kâmbamgât den sinji nânğâm mân kenğât upi. Kut nâi nâi yatâ zo âsagibapkât sâsân. Oi yatâ muyagem zeï narâk kek mân âkâbap.”

¹⁰ Yatâ sâm sâip, “Hânñâ hânñâ, kâmutñâ kâmutñâ, zen kâsa op zimbi. ¹¹ Wâriñ patâ mimbap. Pu sot mâsek patâ muyageziñgâbap. Oi sumbemân wesâk imbânñâ muyagibap.”

Den sinji âlipkât kâmbam muyagibap.

12 “Yatâ mân âsagei zen gâsuziŋgâm zâŋgom moliziŋgâbi. Oi gâsâzâŋgom mâpâmâpâse namin sot tâk namin zâmbânbi. Oi a kutâ sot a galem, zengâren diiziŋgâm âibi. Zo nâgât kot mem ândiegât yatâ otziŋgâbi. 13 Oi narâk zoren nâgât topnâ, zo sapsum ziŋgâbi. 14 A zengât mâteziŋan kin den dap sânat sâm mân nâŋgâm kwâkâ upi. 15 Ninak den nâŋgânâŋgâ âlipnâ ziŋga kâsarâpziŋâ zen dinziŋâ nâŋgâmŋâ mân kumbi. 16 Oi zorik buŋâ. Ibâ mam, âtâ mun, torerâp sot bukurâpziŋâ, ziŋâ sâne gâsuziŋgâm zâŋgobi. Oi zengâren gâbâ a nâmbutŋâ mumbi. 17 A doŋbep zen kutsiŋginanŋât opŋâ um kâlak otziŋgâbi. 18 Yatâ otziŋgâne nâŋâ galem otziŋga kâukziŋ sâmot ŋâi mân buŋ upap. 19 Zen kâtigem âim ândiândiziŋ muyagibi.”

Yerusalemgât den.

(Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)

20 Kâsarâpziŋ zen gam Yerusalem kamân haam-gune sâbi, ‘Kamâniŋ patâ kândaŋne kwamen zim-bapkât narâkŋâ mâte uap.’ 21 Oi Yudaia hânân ândibiŋâ zen sârârâk kârâm ba barâ kâtikŋan âibi. A ambân Yerusalem kamânân ândibiŋâ yatigâk sârârâk kârâm âibi. A ambân kamân âkŋan ândibiŋâ Yerusalem kamânân mân zâibi. 22 Narâk zoren tosaziŋâ hâuŋâ mâkâbapkât narâk muyagibap. Oi Kembugât den ekabân ziap, zo bonŋâ muyagibap.

23 Yei, ambân kâmborâ sot katep namân gokŋâ, zen dap upi? A kâmut zi zengâren tosagât hâuŋâ Kembuŋâ sâknam patâ ziŋgâbap. 24 Oi kâsa ziŋâ a ambân nâmbutŋâ kâmbamŋâ zâŋgom nâmbutŋâ

diizingâm hân toren toren âine zengât kore a ambân op ândibi. Oi hân nâin gâbâ um kâtik, ziŋ gam Yerusalem kamân kiom patâ tuum ândine narâkziŋ âkâbap.”

Narâk patâgât den.

(Mt 24:29-35; Mk 13:24-32)

²⁵ “Bet mirâsiŋ sot kâin sângelak sen pupnâ muyagibap. Muyagei a ambân kâmutnâ kâmutnâ, zen kwakmak upi. Oi saru âbâŋgum kwatmit patâ muyagei nâŋgâne kwakmak oi kenŋât upi. ²⁶ Oi Anutuŋâ sumbem mâŋgei olayaŋgâm imbaŋâ buŋ upap. Oi a ambân, ziŋ kut nâi nâi muyagibap, zorat nâŋgâm kwâkâmŋâ kenŋât opnâ munam op kinbi. ²⁷ Oi a bonŋâ nâ unumunum kwâkŋan imbaŋâ âsakŋânoot ga nikpi. ²⁸ Kut nâi nâi zo âsagei kâkpam ekŋâ itâ sâbi, ‘Gâsuniŋgâbapkât narâk mâte uap.’ ”

²⁹ Yesuŋâ yatâ sâm den sumbuŋâ nâi itâ târokwap dâzâŋgoip, ³⁰ “Zen dâgap nak ekŋâ topnâ itâ sâme, ‘Îlum burutuksâi maa narâk upâmap.’ ³¹ Yatik kut nâi nâi san, zo muyagei ekŋâ sâbi, ‘Anutu um topŋan ândiândiŋ, zorat narâk mâte uap.’

³² Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. A kâmut zi ândie, zen mân mune kut nâi nâi san, zo muyagibap. ³³ Hân sot sumbem buŋ upapot. Nâgât den zo ko mân buŋ upap.”

Um wâgân ândibi.

(Mk 13:33-37)

³⁴ “Sii nalem nem kut nâi nâi yenŋaŋgât nâŋgâm ândine um nâŋgânâŋgâziŋ buŋ oi narâk

patâgât mân nanğâm ândine muyagei pârâkpam lâu taktak upegât gasâziņ kârâm ândibi. ³⁵ Narâk patâ zo hân dâp a aksik dâpziņ oi muyagibap. ³⁶ Zorat zen um wâgân ândim ninâu sâm ândine Kembuņâ imbâņâ ziņgi kut ñâi ñâi âsagibapkât sâsâņâ, zo âsagei ândine a bonņâ nâ takâm ga mâtenan kâtigem kinbi.” Yatâ sâm dâzângoip.

³⁷ Yesu zâk sirâmân tirik namin den siņgi âlip dâzân gom ândeip. Oi mirâ ñâtiksâi birâziņgâm Oliwa bâkņan zâi zemâip. ³⁸ Mirâ haņsâi a ambân aksik zâkkât den nanğânâm tirik namin zâiwe.

22

Yudaņâ Yesu tirâpzânğobapkât sâip.

(Mt 26:1-5, 14-16; Mk 14:1-2, 10-11; Yo 11:45-53)

¹ Yuda zeņgât kendon patâ kutņâ Pasowa, narâkņâ mâte oip. ² Tirik nama galem a patâ sot Kembuğât gurumin den zorat galem a, zen a ambân zeņgât keņgât op, dap op Yesu koindâ mumbap sâm mâtâp kâruwe.

³ Yatâ op ândine Sataņņâ Yesuğât a ñâi kutņâ Yuda, Karioto kamânân gokņâ, zâkkât umņan giarip. ⁴ Giari tirik namâ galem a patâ sot kâwâli a zeņgât galem a patâ zeņgâren âim tirâpzânğoi gâsubigât dâzângoip. ⁵ Oi zen nanğâm umziņ âlip oi sâņgânņâ kât pindâbigât sâwe. ⁶ Sâne dinziņâ lum sâm kâtigem Yesu tigâk tirâpzânğobam ek kârum ândeip.

Yesu sot arâpņâ, zen kendon patâgât nalem niwe.

(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Yo 13:21-30)

⁷ Kendonân nalem niniñâ narâk oip. Narâk zoren râma gwamñâ kom gaam omarawe. ⁸ Oi Yesuñâ Petero sot Yohane itâ sâm sângonzâkoip, “Zet âim Pasowa kendongât nalem om kâtân tuubabot.” ⁹ Sâi zikñâ itâ sâm mâsikâwet, “Mirâ ikâ zoren undat?” ¹⁰ Sâitâ itâ sâm dâzâkoip, “Nângit. Zet kamânân zâim a ñâi egitâ too âmañoot muyagem mem mirin zari molim zâibabot. ¹¹ Zâim mirâ mariñâ itâ dukubabot, ‘Patânâ gâgât itâ sap, “Mirâ umñâ ikâ zoren nâ sot arâpnâ Pasowa nalem ninat?’” ¹² Sâitâ zâkñâ mirâ umñâ patâ ñâi kian tâtatñâ kubikkubikñâ, zo tirâpzâkoi zoren nalem om kâtân tuubabot.” ¹³ Zet âim Yesuñâ sâip dâp muyagiwet. Oi zoren Pasowa nalem om kâtân tuuwet.

Pasowa nalem nem waiñ too ziñgi niwe.

(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26; Yo 13:21-26; 1 Kor 11:23-26)

¹⁴ Nalem niniñ narâkñâ oi ko Yesu sot arâpnâ zen nalem ninam zâiwe. ¹⁵ Zâine Yesuñâ itâ sâip, “Sâknam narâk mâte oi nalem zi zen sot nimbatkât otnigap. ¹⁶ Nâ sa nângânek. Pasowa nalem dum mân nem ândia Anutu um topñan zorat bonñâ, zo âsagibap.”

¹⁷ Yatâ sâmñâ waiñ hâkop mem sâiwap sâm itâ sâip, “Zi mem nem añgânek. ¹⁸ Nâ dâzângobâ. Waiñ too dum mân nem ândia Anutugât um topñan ândiandin, zo muyagibap.” ¹⁹ Den yatâ sâmñâ nalem ñâi memñâ sâiwap sâm mamuñ itâ sâm ziñgip, “Zi sunumnâ. Zo zengât siñgi san. Nâgât nângâm itâ nem ândibi.” ²⁰ Nalem nine waiñ too hâkop mem ziñgâm sâip, “Hâkop ziren

târotâroniņ irakņanġât gilâmnâ taap. Gilâmnâ zo, zengât op hânân gibap.

²¹ Oi nânġânek. A kâsarâpnâ zengât berân nâbanbap, zâkņâ nâ sot tâtarân nalem ârândâņ mem nem tet. ²² A bonņâ, nâ mâtâp sâm niniņ, zorik âibat. Ka a ñâi tirâpžanġoi gâsunibi, yei, zâk hâuņâ yâmbâtņâ mimbap.” ²³ Yatâ sâi arâpņâ zen kâmutziņan gâbâ ñâiņâ yatâ upap sâm mâsikâyanġawe.

Arâp zen den sârek âraguwe.

(Mt 20:25-28; Mk 10:42-45)

²⁴ Yesu arâpņâ, zen osetniņan gâbâ ñâiņâ patâniņâ upap sâm den sârek âraguwe. ²⁵ Utne Yesuņâ itâ sâm dâzânġoip, “Hân a kutâ, zen kore a gâsâzânġome. A zâizâiņ, zen a yenņandâ sâm âlip kwatziņġame. ²⁶ Ka zengâren yatâ mân âsagibap. Zengâren a patâņâ mâikkât holi yatâ upap. Oi a sâtņandâ kore a yatâ op ândibap.

²⁷ Zen sânek. Ikâ zorâņ zâizâiņâ? Nalem yen tap niniņâ, zorâņ zâizâiņ mo nalem uuņâ, zorâņ zâizâiņ? Yen tap nimbap, zo zâizâiņâ nânġame. Nâņâ ko zengât oserân kore a yatâ op ândian. ²⁸ Nâ hânân sâknam nânġâm ândia nâ sot tap ek ândie. ²⁹ Oi Ibânandâ imbaņâ nigi a ambân zengât patâziņ op ândibat. Zen zo yatik a ambân zengât a sâtņâ op ândibigât sâm ziņan. ³⁰ Zorat nâņâ sa zen nâ sot nalem nem sâtâre op a kembu tâtarân tap Isirae a kâmut kiin zâġât, zengât den sâm kwâkâbi.”

Yesuņâ Petero girem den dukuip.

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Yo 13:36-38)

³¹ Yesuñâ itâ sâip, “Simon, Simon, a zen kopi mândâlem kubikñâ sâkñâ birâme, zo yatik gâ Satangât bikñan zâibangât sap. ³² Oi nânâ ko nângâm pâlâtângâ lorem buñ opapkât ninâu san, gât ko âburemñâ bukurâpkâ tânzângoban.”

³³ Sâi Peteronâ itâ dukuip, “Kembu gâ tâk namin mo gone mumban, zo âlip nâ yatik otnibi.”

³⁴ Oi Yesuñâ sâip, “Petero, nâ dâgoga nângâ. Kurukñâ diñ mân sâi sâp karâmbut kwâimbâniban.”

³⁵ Yatâ sâm sâip, “Nânâ sângonzângua kât sot irâ, ki pâke buñ âim zorat kârue?” Oi ziñâ sâwe, “Yatâ buñâ.” ³⁶ Sâne itâ târokwap dâzângoip, “Narâk ziren ko a nâi zâk kât zemñângap oi mem âibap. Nâi zâk irâ kat zemñângap oi gorem âibap. Nâi zâk kâmbangât sâu patâ buñ oi hâmbânâ kwâkâm ziñgi sâu nâi pindâne mem âibap. ³⁷ Nâ sa nângânek. Propete ziñ nâgât den kânñan itâ kulemguwe, ‘Zâk bâliñ mâme a zenğât oserân pam itâ sâwe, ‘A zi, zen bâliñ mâme a.’ Den zo bon upap. Oi nâgât den sâsân, zo aksik patâ bon op nanğabapkât narâk mâte uap.” ³⁸ Sâi arâpñâ ziñâ dukuwe, “Kembu eknan. Kâmbangât sâu patâ zagât mien.” Sâne sâip, “Âlipñâ.”

Gezemanê kâlamân âiwe.
(Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)

³⁹ Yesu zâk nâtik dâp opmâip, yatâ op Oliwa bâkñan zari arâpñâ zen molim âiwe. ⁴⁰ Zoren takâm Yesuñâ arâpñâ itâ dâzângoip, “Zen mâsimâsikâyân loribegât ninâu sânek.” ⁴¹ Yatâ sâm kât lum pâindâ âimap, yatâ âim simin liim kwap itâ sâm ninâu sâip, ⁴² “Ibânâ, nângânim

sâknam kâmut zi betnan mena buŋ oik. Oi nâgât den buŋâ, gâgât den, zo kâtigibap.”

⁴³ Yatâ sâi sumbemân gâbâ sumbem a nâiŋâ gem gam imbaŋâ pindâm mem kâtikŋan kwâkŋaŋgip. ⁴⁴ Umŋan sâknam donbep patâ oi kâtigem ninâu sâip. Oi obakoi, obak zorâŋ hânân gei gilâm yatâ oip.

⁴⁵ Ninâu sâmŋâ zaatŋâ arâpŋâ zeŋgâren âim ziŋgirip. Zen umbâlâŋâ mem lotŋan kwatziŋgi uman ziwe. ⁴⁶ Zine Yesuŋâ ziŋgit sâip, “Zen wangât uman zie? Zen mâsimâsikâyân loribegât zaatŋâ ninâu sânek.”

Yesu gâsuwe.

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Yo 18:3-12)

⁴⁷ Yatâ sâm kiri a kâmut patâ gawe. Oi arâpŋâ zeŋgât bukuziŋâ, kutŋâ Yuda, zâkŋâ kândom otziŋgi Yesugâren gawe. Yuda zâk lum mânŋanbapkât Yesugâren gâip. ⁴⁸ Gâi Yesuŋâ itâ sâm dukuiŋ, “Yuda, Gâ wangât a bonŋâ nâ lum mânŋanim sâna gâsuninam ue?”

⁴⁹ Oi Yesugât a gakâŋâ, zen kut nâi nâi muyag-ibâ sâi ekŋâ sâwe, “Kembu sâna nâŋgâm nen zâŋgonâ?” ⁵⁰ Yatâ sâmŋâ zeŋgâren gâbâ nâiŋâ tirik namâ galem a patâgât kore a nâi kindapŋâ kârâm kwâkip. ⁵¹ Oi Yesu zo ekŋâ sâip, “Zen birânek.” Yatâ sâm a zo kindapŋâ mem târokwâip.

⁵² Tirik nama galem a sot kâwâli a sot a kâukŋâ, zen gâsunam gane itâ sâm mâsikâziŋgip, “Zen nâgât dap nâŋge? Nâgât nâŋgâne kâmbam ku a oi liŋgip kâlâuziŋoot mem ga gâsânoge?” ⁵³ Nâ zorat sa nâŋgânek. Nâ sirâmŋâ sirâmŋâ tirik namin zen sot ândiman. Oi zoren mân gâsânowe. Ka zi

zenġât narâk uap sot nġâtâtik mariņanġât narâk uap.”

Peteroņâ Yesu kwâimbip.

(Mt 26:57-58, 69-75; Mk 14:53-54, 66-72; Yo 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ A ziņ Yesu ġâsum diim âim tirik namâ galem a patâġâren diim zâiwe. Oi zâkkât mirin Peteroņâ bet moliziņġâm arip. ⁵⁵ Oi kâwali a zen dâmân kâligen âim kârâp om nânġâm tatne Petero zâk bagim osetziņan tâip. ⁵⁶ Tâi ko kore ambân nġiņâ ga ekņâ sâip, “A zi zâk sot ândimap.” ⁵⁷ Sâi Peteroņâ kwâimbâm sâip, “Ambân, nâ zâk mân ekman.” ⁵⁸ Yatâ sâm mâik nġi tâi a nġiņâ ekņâ sâip, “Ġâ zâkkât kâmurân gokņâ.” Sâi Peteroņâ sâip, “Ġâ sat, zo nâ buņâ.”

⁵⁹ Mâik nġi tâi a nġiņâ ga ekņâ sâm kâtigem sâip, “Perâkņak, a zi zâk sot ândimap. Zâk Galilaia gokņâ.” ⁶⁰ Sâi Peteroņâ sâip, “A, ġâ den sâna kwaksan.” Yatâ sâi narâk zorenâk kurukņâ diņ sâip. ⁶¹ Oi Kembuņâ puriksâm Petero eġi Petero zâk Kembuņâ den mârûm sâip zo nânġip, “Kuruk diņ mân sâi sâp karâmbut kwâimbâniban.” ⁶² Den zo nânġâm umņâ bâliņ oi âkņan âi ġirâp patâ iseip.

Yesu a patâġât mirin kut nġi nġi okņanġâwe.

(Mt 26:59-68; Mk 14:53-65; Yo 18:19-24)

⁶³ Yesu galem op kirâwe, zen Yesu den sâm siņan gem dukum kuwe. ⁶⁴ Si sânġân kwâtepkum komņâ itâ sâwe, “Ġâ Propete ândiat oi ko a nġiņâ gogap, zo kutņâ sâna nânġânâ.” ⁶⁵ Oi den bâliņâ nâmbutņâ dukuwe.

⁶⁶ Yatâ op kine mirâ haņsâi a patâ sot tirik namâ galem a patâ sot Kembuġât gurumin den zorat

galem a, zen aksik mindum sâne Yesu diim zâine den itâ dukum sâwe, ⁶⁷ “Dâtnânngo. Gâ Kristo ândiat oi ko sapsun niñgâ.” Sâne itâ dâzânngoip, “Nâ topnâ sâm muyagia sâi ko mân nânngâbe. ⁶⁸ Nâ mâsikâzinga sâi ko den torenjâ mân dâtnobe. ⁶⁹ Lan sa nânngânek. Narâk zi a bonjâ nâ Anutu imbanjâ marinjâ, zâkkât âsan bongen tâpatkât narâk mâte uap.” ⁷⁰ Sâi nânngâm a aksik patâ itâ mâsikâm sâwe, “Gâ Anutugât nannjâ?” Sâne zâknjâ sâip, “Zo se, zo.” ⁷¹ Sâi itâ sâwe, “Wangât dum den nep tuunat? Ziknjâ lâunjan gâbâ gâi nânngen.”

23

*Yesu Pilato sot Herode, zekâren diim âiwe.
(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Yo 18:28-38)*

¹ Oi a zen aksik patâ zaat Yesu diim Pilatogâren âiwe. ² Zâkkât mâtejan kin itâ sâm sinjan giwe, “A zirat topnjâ itâ ziap. Zâk a donbep um gulip kwatzingâmap. Oi Roma a kutâ Sisagât kât mân pindâbigât dâzânngoip. Oi ziknjangât itâ sâmap, ‘Nâ Kristo, a kembu.’”

³ Sâne Pilatonjâ Yesu mâsikâm sâip, “Topkanjât dâtno. Gâ Yuda zenjât a kutâ?” Sâi Yesunâ sâip, “Sat, zo.” ⁴ Sâi Pilatonjâ tirik namâ galem a sot a gam kirâwe, zen itâ dâzânngom sâip, “Nâ a zirat tosanjâ kêruan.” ⁵ Oi zen kâtigem sâwe, “Zâk perâkak a ambân den mân orotnjâ dâzânngoi hâninjâ dâp op lanj kêrip. Zâk Galilaia hânân topkwap op gam Yudaia hânân gam ziren yatik opmap.”

⁶ Yatâ sânetâ Pilatonjâ mâsikâzingâm sâip, “Zo Galilaia goknjâ?” ⁷ Zâk zinj yatâ sâne Pilatonjâ

nângâm Yesu zâk Herodegât nebân goknâ sâm sânngongui Herodegâren diim âiwe. Herode zâk Yerusalem kamânân ândeip.

⁸ Herode zâk Yesu eknâ umnâ âlip oip. Herode zâk Yesugât sinji nângâm ikpam op ândeip. Oi kut nâi tuugi ikpatkât nângâm ândeip. ⁹ Oi zâknâ Yesu den topnâ topnâ sâm mâsikip. Mâsiki ma hâuñâ mân mâburem dukuip. ¹⁰ Oi tirik namâ galem a sot Kembangât gurumin den zorat galem a, zen kâtigem den sâm sinjan gem kirâwe. ¹¹ Herode sot kâwali arâpnâ, zen Yesu sinjan gem den gân oknangâwe. Oi Herodeñâ sâi Yesu a kembangât hâmbâ nâi giñangâne giari âburem diim Pilatogâren âiwe. ¹² Oi sirâm zoren Herode sot Pilato, zet buku urâwet. Mârum ko kâsa kâsa op ândiwet.

¹³ Pilatonâ tirik namâ galem a patâ sot a kâuknâ sot a yennâ sâi gawe. ¹⁴ Gane itâ sâm dâzângoip, “Zen itâ sâm a zi nâgâren diim ge, ‘Zâk a umziñan gemap.’ Oi nâñâ zengât mâteziñan topnangât kârua buñ uap. ¹⁵ Herode zâk yatik mâsiki buñ oi sânngongi diim ge. Nânge. Tosañandâ mum-bapkât sinji mân uap. ¹⁶ Zorat sa kâwali a ziñâ tâknâ lapitne olanbat.” ¹⁷ Pilato zâk Yuda zengât kendon dâp tâk namin tatne zengâren gâbâ kânok kânok olan zingâmâip.

¹⁸ Sâi a kâmut ziñ den kâtik sâm sâwe, “Zâk buñ oik. Baraba ko olan niñgâ.” ¹⁹ Baraba zâk sot a nâmbutnâ, zen a kutâgât âkonziñgi kamân pâtin kâmbam kom a nâmbutnâ zânggone mune tâk namin zâmbarâwe. ²⁰ Oi Pilatonâ Yesu olanbamñâ dâzângoip. ²¹ Dâzângoi zen den yu

kambân sâmb sâwe, “Poru nagân moik. Poru nagân moik.” ²² Sâne Pilatonâ kwâkâziŋgi sâp karâmbut oi sâip. “Wan tosaġât? Nânâ nânġa tosaŋandâ mumbapkât siŋgi mân uapkât sandâ tâkŋak lapitŋâ birâne âibap.” ²³ Sâi zen kâtigem den kâtik sâmb ziwe, “Poru nagân moik.” Sâmb gulipmalip utne Pilatonâ dinziŋâ lugip. ²⁴ Den sâwe, zo bon upapkât Pilatonâ sâmb kwâkip. ²⁵ Oi dinziŋâ lum kâmbam ku a tâk namin tâip, a zo olaŋ ziŋgip. Ka Yesu ko mumbapkât sâmb kwâkâm kâwali a zengât bitziŋan pâip.

Yesu poru nagân kune moip.

(Mt 27:32-56; Mk 15:21-41; Yo 19:17-37)

²⁶ Yesu diim mâtabân âim a ŋâi muyagiwe, kutŋâ Simon, Kirene hânân gokŋâ. Zâk nebân gâbâ gâi gâsumŋâ Yesuġât poru nak kwambenjan pane lum Yesuġât kândâtŋan arip.

²⁷ A ambân donbep patâ molim âiwe. Ambân nâmbutŋâ, zen umbâlâ op isem wenġâ molim âiwe. ²⁸ Yatâ utne Yesuŋâ puriksâm itâ sâmb dâzânġoip, “Yerusalem ambân, zen nâġât mân isenek. Ziiŋâ sot murarâpziŋâ, zengât isenek.

²⁹ Nânġânek. Gâtâm, narâk ŋâin itâ sâbi, ‘Ambân zen kâpin ândiwe sot ambân murarâpziŋ bunj sot ambân sigan, zengât nânġindâ âlip upap.’

³⁰ Narâk zoren bakŋâ zengât itâ sâbi, ‘Zen âbânġum ge kwâratnânġonek.’ Oi bakŋâ mâik zo yatik, ‘Ge kwâratnânġonek.’ ³¹ Kut ŋâi itâ zo nak wâġân okŋanġe. Nak aronŋâ, zo dap okŋanġâbi?”

³² Oi bâliŋ mâme a zagât diizikâm zâk sot zâkonam âiwe. ³³ Oi âimŋâ hân ŋâi kutŋâ kâuk siŋit, zoren takâm Yesu poru nagân kuwe.

Kâmbam ku a zagât, zo ârândânj zâkowe. Yesu zâk tânâmņan, bâliņ mâme a zet toren toren kwânânġâziņġâwe. ³⁴ Utne Yesuņâ ninâu itâ sâip, “Ibânâ, a zi ziņâ kut ñâi ñâi ue, zi topņâ mân nânġegât tosâziņ birâ.” Sâi kâwali a zen hâmbânġanġât opņâ wenzu pâne âsageip dâp miwe. ³⁵ A donbep patâ, zen Yesu ek kirâwe. Oi patâziņâ ko mem ge kwâkwat den dukum siņan gem kirâwe. Itâ sâwe, “A nâmbutņâ tâmbetagonam utne tânzânġoip. Zikņanġât ko kwaksap. Zâk Anutugât Kristo sot Anutuņâ ġâsum sâlâpkuip oi ko gem ġâik.” ³⁶ Kâwali a zen yatigâk dukuwe. Zen winiga too kâlakņâ pindâm sâwe, ³⁷ “ġâ Yuda zeņġât a kuta op ândiat oi ko poru nâġân ġâbâ âkâm ge.” ³⁸ Yesuġât poru nagân den ñâi itâ kulemuwe, “Zi Yuda zeņġât a kutâ.”

³⁹ Bâliņ mâme a ñâi poru nagân kin betziņan mem Yesu dukum sâip, “ġâ yatâ zo Kristo? Gikâ sâkkâ mâkâna gei nekât sâknikņâ mâkâ.” ⁴⁰ Yatâ sâi bâliņ mâme a nebutņandâ dukum sâip, “Net kâmbamġât siņġi ârândânj uenņâ Anutugât keņġât mân op sat? ⁴¹ Net tosanikņanġât dâp otnike. Ka a zi ko bâliņâ mân oip.” ⁴² Yatâ sâmņâ Yesu dukui, “Yesu, ġâ kembu imbanġagoot ândim, ġâ nâġât nânġâban.” ⁴³ Sâi Yesuņâ itâ sâm dukui, “Nâ perâkņak sa nânġâ. Itârânġ ġâ nâ sot sumbem kamân âlipņan, Paradisi, zoren ândiban.”

⁴⁴ Oi mirâ bâkņan oi mirâ sumunkom zeï ñâtâtik muyagem hân dâp oi mirâ oi âkip. ⁴⁵ Oi tirik namin sâņġum patâ ñâi kirip, zo tânâmņan oloņ gei kwâkip.

⁴⁶ Oi Yesu den kâtik den sâm sâip, “Ibânâ, bikan

um dâpnâ paan.” Yatâ sâm moip.

⁴⁷ Oi kâwali a galem, zo ek nângâm Anutu sâm âlip kwâkñangâm sâip, “A zi perâkñak tosanâ bunâ. Hâlâlu a.”

⁴⁸ A ambân zo mindum kirâwe, zen ekñâ umbâla opñâ âiwe.

⁴⁹ Yesu zikñâ a ambârâp sot Galilaia hânân gâbâ ambân molim gâwe, zen âkñan kin igâwe.

Yesu hanguwe.

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Yo 19:38-42)

⁵⁰ A ñai ândeip, kutñâ Yosepe. Kamânñâ Yudaia hânân tâip, kutñâ Arimataia. Zâk Yuda a sâtñâ zenğât kâmurân gokñâ. Oi a zo a târârakñâ.

⁵¹ A sâtñâ zen Yesu kunam sâne nângi mân dâp oip. Zâkñâ Anutu um topñan ândiândiñ, zo âsagibapkât nângâm ândeip. ⁵² A zorâñ Pilatogâren âimñâ Yesugât kâambarâñğât dukuip.

⁵³ Oi Pilatonâ nângâñği Yesugât kâambarâñ mākâmñâ sângum kâuñâ kâpimñâ kât mâtâpñan pâi zeip. Kât mâtâp zo añâ kendâm kubigâwe. Zo uñakñâ. Zoren mârûm a mân zâambarâwe. ⁵⁴ Yuda zenğât kendongât kubikkubik narâkñâ oip.

⁵⁵ Oi ambân nâmbutñâ Yesu sot Galilaia hânân gâbâ gawe, zen Yosepe molim ikne Yesu kâambarâñ kwagân ga pâip. ⁵⁶ Oi kut ñai ñai zo ek nângâm kamânân âburem too sot kelâk wârân âlipñâ mem kubigâwe. Oi Yuda zenğât kendonân Mosegât gurumin den lum kendon tarâwe.

24

Yesu mumujan gâbâ zaarip.

(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Yo 20:1-10)

1 Kendon âki ko mirâ hanşâbâ sâi ambân zen kelâk sot too hitom âlip, zo mem Yesugât kwagân âiwe. 2 Âi takâm igâwe. Kât patâ zâk kâbakņine mâtâp pâronşâm kirip. 3 Oi kâligen bagim Kembu Yesugât kâambarâņ kârum mân muyagiwe. 4 Kârumņâ imbaņâziņ buņ oi keņgât op kin a zagât, hâmbâzikņâ âsakņâ tobat ñai yatâ, zet ambân âiwe, zeņgât umziņ topņan kirâwet. 5 Oi ambân zen keņgâtziņaņgât op pindiņsâm kine a zagât zorâņ itâ dâzâņgowet, “Zen wangât wâgân ândiap, zâkkât mumuņâ zeņgâren kârue? 6 Zâk ziren mân ziap. Zâk zaatsap. Mârum Galilaia hânân ândim den itâ dâzâņgoip, zo nâņgânek, 7 ‘A bonņâ nâ bâliņ mâme zeņgât bitziņan zaria none momņâ sirâm karâmbut tap zaatpat.’ ”

8 Yatâ sâitâ ambân zen den zo nâņgâwe. 9 Zen kwâgân gâbâ âburem kamânân gam arâpņâ sot a ambân nâmbutņâ den siņgi zo dâzâņgowe. 10 Ambân kwagân âiwe, kutziņâ Maria, Madala kamânân gok sot Yoana sot Maria, Yakobogât mamņâ. Zen aksik Aposolo den siņgi zo dâzâņgowe. 11 Aposolo zen den so nâņgâne bon buņ oi mân nâņgâm kwâtâtiwe. 12 Ka Petero zâk zaatņâ sârârâk kârâm kwagân arip. Âimņâ pindiņsâm egip. Egi sâņgum kwamenâk zei egip. Oi kut ñai ñai âsageip, zorat nâņgâ kwâkâ opņâ kamânân âbureip.

A zagât Emausi kamânân âiwet.

(Mk 16:12-13)

13 Sirâm zorenâk Yesugât a ambârâp zeņgâren gâbâ a zagât, zet Emausi kamânân âiram âiwet. Kamân zo kârep buņâ, goot goot. 14 A zagât zet

mâtâbân âim kut nâi nâi âsageip, zorat den sâm âiwet. ¹⁵ Sâm âim tâitâ Yesuñâ âim muyageziki ârândân âiwe. ¹⁶ Zet sinzik mân ânângâripkât mân ek nângâwet.

¹⁷ Yatâ oitâ mâsikâzikâm sâip, “Zet wan den âragum gam tabot?” Sâi zet si sângânzikñâ umbâlâ tobat op kirâwet. ¹⁸ Oi zekâren gâbâ a nâi kutñâ Keleopa, zâkñâ sâip, “Yerusalem kamân mâirâp, zen aksik den sinji nânge. Gâ kânokñâ kamân nâin gok, gât ko mân nângâm ândiat?”

¹⁹ Sâitâ mâsikâzikâm sâip, “Wan wan âsageip?” Sâi zet sâwet, “Yesu Nasarete gokñâ, zâkkât sinji. Zâk Anutu mâtenan Propete patâ ândimñâ nep patâ tuum den imbanânjoot dâtnângomâip. Yatâ op ândei a ambân, nen zâkkât nângindâ imbanân oip. ²⁰ Ka tirik nama galem a patâ sot a patâ, zen mumbapkât sâm kwâkâm a kutâgâren pane sâi poruyân kuwe. ²¹ Nen ko zâkkât itâ nângâm ândiwen. Zâkñâ Isirae a bâlijan gâbâ olañningâbap. Sâm nângâm ândeindâ kune moi sirâm karâmbut âkap. ²² Oi itârânj nenjâren gâbâ ambân nâmbutñâ den dâtnângone um kunjkuñ uen. Zen hanjât kwagân âim kâmbarânjâ mân muyagem gam itâ se, ²³ ‘Sumbemgât kâwali a zagât, zet muyageningâm Yesu zaatsap sâm dâtnânguabot.’ ²⁴ Oi den zo nângâm nenjâren gâbâ a nâmbutñâ, zen ambân zij se, yatik âim muyagie. Oi zikñâ ko mân ikse.”

²⁵ Yatâ sâm dukuitâ Yesuñâ dâzâkoip, “Propete zen den sâm kulemguwe, zo zen wangât um kâtik ândim mân nângâm kwâtâtiwe? ²⁶ Propete zen Kristo sâknam nângâmñâ sumber âsakñan

bâgibapkât sâm kulemguwe. Anutuñâ nângip, yatik âsageip.” ²⁷ Yatâ sâmñâ Mose sot Propete, zen zâkkâren kwap kulemguwe, zorat topñâ sâm muyagem zikip.

²⁸ Oi âim Emausi kamânân takâwe. Takâne Yesu zâk âibam oip. ²⁹ A zagât zo anğân kârânğawet. Oi itâ sâwet, “Mirâ mârur nêtiksap. Net sot tâpan.” Sâtâ zet sot ândibapkât nânğâziki mirin zâiwe. ³⁰ Nalem ninam ge tapñâ nalem mem sâiwap sâm mamur zikip. ³¹ Yatâ oi sinzikñâ ânânğari ek nânğawet. Ek nânğitâ zobâ bur op arip. ³² Oi zet itâ âragum sâwet, “Mâtâbân den dâtnâkom sinji âlipkât topñâ dâtnâkoi umnik âbânğwap.”

³³ Yatâ sâmñâ zaat Yerusalem kamânân âburem âiwet. Âimñâ arâpñâ sot bukurâpziñâ mindum tatne muyageziñğawet. ³⁴ Muyageziñğitâ itâ sâm dâzâkowe, “Kembu zâk perâkñak zaatñâ Simon muyagenğip.” ³⁵ Oi zet yatigâk mâtâbân Kembunâ muyagezikâm mirin nalem ziki igâwet, zorat den sinji dâzânğowet.

Yesu zâk arâp muyageziñğip.

(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Yo 20:19-23)

³⁶ Arâp zen zorat den sinji sâm tatne Yesu zâk osetziñan muyagem kinñâ itâ sâm dâzânğoi, “Umziñ diim gei ândinek.” ³⁷ Zen ekñâ pârâkpam kenğât op sâwe, “Wâkenâ muyagem gaap.” ³⁸ Sâne dâzânğoi, “Zen wangât kenğât op um zagât ue? ³⁹ Kin bitnâ iknek. zi ninak kinzan. Nâ sâknâ sunumnoot. Gâsunim iknek. Wâke zen yatâ zo burñâ.” ⁴⁰ Den yatâ sâm gutñâ kiñ bikñan zo tirâpziñğoi. ⁴¹ Oi sâtâre op diñâ mân nânğâm

pârâkpm tatne mâsikâzingâm sâip, “Nalem nâi zengâren taap?” ⁴² Sâi saru zuunâ nâi oot sisiinâ pindâwe. ⁴³ Pindâne mem mâteziñan kin neip.

⁴⁴ Oi itâ sâm dâzângoip, “Nâ zen sot ândim itâ dâzân gom ândiwan. Mosegât den sot Propete zengât ekabân sot Psalm ekabân nâgât den kulemguwe, zo bonnâ op nanğâbap.” ⁴⁵ Oi Kembugât ekabân den ziap, zo sapsum zingî nânğâm umziñ pârônşâip. ⁴⁶ Oi itâ sâm dâzângoip, “Kristo nâgât itâ kulemguwe. Nâ sâknam nânğâm momnâ sirâm karâmbut tap zaatpat. ⁴⁷ Zorat ko kut-singînâ a hân dâp zengâren ari umziñ melânne Kembunâ tosaziñ birâbap. Nep zo Yerusalem kamânân topkwap tuubi. ⁴⁸ Zen kut nâi nâi âsageip, zorat siñgi a ambân dâzân gom ândibi.

⁴⁹ Oi nânğânek. Ibânandâ kut nâi zo zengât siñgi sâm kâtigeip, zo sângongua gibap. Zorat zen kamân zi mân birâm mambât ândine ubâ imbanâ sângongua zengâren gibap.” (Zo Tirik Kaapum gibapkât sâip.)

Yesu zâk sumbemân zarip.

(Mt 16:19-20; Apo 1:9-12)

⁵⁰ Oi kamânân gâbâ diizingâm âi Betania kamân gootñan âim biknâ pam mâsop minziñgip.

⁵¹ Mâsop minziñgâm zâmbam sumbemân zarip.

⁵² Oi zen sâtâre op Yerusalem kamânân âburem âiwe. ⁵³ Âburem sirâm dâp tirik namin zâim Anutu mâtâsem sâm âlip kwâknanğawe.

Zo yatik.

SINGI ÂLIP EKAP
The New Testament in the Komba Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Komba long Niugini
copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Komba

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

8e5b8dff-a54f-5e56-9b8c-1906f06b22d1